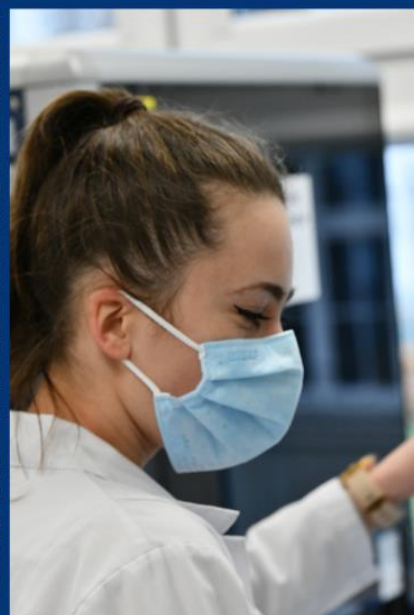

OCENA STANU SANITARNO-EPIDEMICZNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 2020

WOJEWÓDZKA STACJA
SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W KATOWICACH

POLSKIE CENTRUM AKREDYTACJI
POLISH CENTRE FOR ACCREDITATION

Sygnatariusz EA MLA
EA MLA Signatory

CERTYFIKAT AKREDYTACJI
LABORATORIUM BADAWCZEGO
ACCREDITATION CERTIFICATE OF TESTING LABORATORY
Nr AB 377

Potwierdza się, że: / This is to confirm that:

WOJEWÓDZKA STACJA
SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH
ul. Raciborska 39, 40-074 Katowice

spełnia wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02
meets requirements of the PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 standard

Akredytowana działalność jest określona w Zakresie Akredytacji Nr AB 377
Accredited activity is defined in the Scope of Accreditation No AB 377

Akredytacja pozostaje w mocy pod warunkiem przestrzegania
wymagań jednostki akredytującej określonych w kontrakcie Nr AB 377
This accreditation remains in force provided the Laboratory observes
the requirements of Accreditation Body defined in the Contract No AB 377

Akredytacji udzielono dnia 04.01.2002 r.
Accreditation was granted on 04.01.2002

DYREKTOR
POLSKIEGO CENTRUM AKREDYTACJI

LUCYNA OLBORSKA

Warszawa, 26.11.2019 roku

**Ocena stanu sanitarno-
epidemicznego województwa
śląskiego w 2020 roku**

Wydawca:

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach

ul. Raciborska 39

40-074 Katowice

| www.gov.pl/web/wsse-katowice/

| e-mail: wsse.katowice@pis.gov.pl

| ePUAP: [/WSSEKatowice/skrytka](#)

® Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach 2021

Wszelkie prawa zastrzeżone. Wykorzystanie w całości lub fragmentów opracowania dozwolone pod warunkiem odnotowania źródła informacji.

Prawa autorskie do niniejszego opracowania przysługują Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach.

Raport o stanie sanitarnym województwa śląskiego zawiera dane na dzień 31 grudnia 2020 r.

Zdjęcia wykorzystane w opracowaniu: *WSSE Katowice*, <https://pixabay.com/pl/>, <https://pl.freepik.com/>.

Spis treści

Ocena stanu epidemicznego.....	6
1.1 Nadzór nad szczepieniami ochronnymi	9
1.2. Stan wykonania szczepień obowiązkowych w 3 r. ż.	10
1.3. Nadzór nad uchylającymi się od szczepień	10
1.4 Międzynarodowy Punkt Szczepień WSSE w Katowicach.....	11
1.5 Higiena leczenia w 2020 roku	12
Ocena stanu sanitarnego higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku	14
Ocena stanu sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa wody	26
3.1 Jakość wody wykorzystywanej do kąpieli	27
3.2 Jakość ujmowanych wód powierzchniowych – kategoryzacja.....	29
3.3 Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	30
Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego w zakresie higieny komunalnej	35
Ocena obiektów nauczania i wychowania dzieci i młodzieży	39
5.1 Żłobki i kluby dziecięce	41
5.2 Przedszkola.....	41
5.3 Szkoły	42
5.4 Ergonomia w szkole.....	43
5.5 Higiena pracy umysłowej ucznia	43
5.6 Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach	43
5.7 Warunki wypoczynku dzieci i młodzieży.....	44
5.8 Szkoły wyższe.....	44
Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy.....	46
6.1 Nadzór nad środkami zastępczymi.....	53
Higiena Radiacyjna.....	54
7.1 Ochrona przed promieniowaniem jonizującym.....	55
7.2 Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym	58
Nadzór Zapobiegawczy	61
8.1 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	62
8.2 Planowanie przestrzenne.....	63
8.3 Uwarunkowania środowiskowe dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	64
8.4 Dokumentacje projektowe.....	64
8.5 Odstępstwa od przepisów techniczno-budowlanych	65
8.6 Dopuszczenie do użytkowania obiektów budowlanych	66
8.7 Działania związane z pandemią	67
Działania w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej.....	69

OCENA STANU EPIDEMICZNEGO

Rok 2020 to dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej rok poświęcony drobiazgowemu monitorowaniu sytuacji epidemicznej, intensywnym działaniom przeciwepidemicznym oraz mnogim zadaniom sprawozdawczym dotyczącym zakażeń spowodowanych koronawirusem SARS-CoV-2 i zachorowaniom na COVID-19. Po analizie, dokonanej w pierwszych dniach stycznia, sytuacji epidemicznej na świecie, podjęto w województwie śląskim zintensyfikowane działania zapobiegawcze. Już dnia 24 stycznia 2020 r. powzięto pierwsze podejrzenia zakażenia SARS-CoV-2 u dwóch dziewczynek powracających z rodzicami z podróży po krajach Azji Południowo-Wschodniej. Od końca stycznia pracownicy WSSE w Katowicach prowadzili wzmożone działania informacyjne dla osób powracających do Polski z zagranicy, początkowo głównie z Azji, a następnie z terenu Włoch, Niemiec oraz innych krajów dotkniętych coraz liczniejszymi przypadkami zakażeń.

Pierwszy przypadek zakażenia SARS-CoV-2 na terenie województwa śląskiego odnotowany został dnia 7 marca 2020 r., trzy dni po wykryciu pierwszego zakażenia na terenie Polski. W początkowej fazie rozwoju pandemii w województwie śląskim nowe zakażenia były konsekwencją kontaktów z osobami zakażonymi za granicą (Niemcy, Włochy, Hiszpania, Ukraina, Rosja, Austria, Hiszpania, Czechy) i po powrocie do Polski dalszej transmisji poziomej wśród członków rodzin i współpracowników. W 2020 roku laboratoria diagnostyczne zlokalizowane na terenie województwa, w tym Dział Laboratoryjny WSSE w Katowicach, przeprowadziły badania 963 495 testów RT-PCR w kierunku SARS-CoV-2. Łącznie odnotowano 155 373 zachorowań na COVID-19, spośród których 6 266 osób wymagało hospitalizacji. Niestety, 3 404 zachorowania zakończyły się zgonami.

Analiza dochodzeń epidemiologicznych prowadzonych przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej na podstawie wywiadów wśród osób zakażonych wykazała występowanie znacznej liczby zakażeń wśród pracowników sektora wydobywczego i ich rodzin. Zakażeniom tym sprzyjały specyficzne warunki pracy. Było to podstawą do podjęcia w miesiącach maj-czerwiec badań przesiewowych wśród tej grupy zawodowej. Łącznie od pracowników kopalni pobrano 89 642 próbki do badań. Wśród otrzymanych wyników 6 744 było dodatnich. Należy zaznaczyć, że badania były powtarzane celem sprawdzenia czy zachorowanie ustało. Ze wszystkimi osobami, które otrzymały wynik pozytywny przeprowadzono wywiad epidemiologiczny celem ustalenia bezpośrednich kontaktów, w tym osób wspólnie zamieszkujących. Pojawianie się ognisk zakażeń SARS-CoV-2 determinowało prowadzenie przez PIS, w ramach dochodzeń epidemiologicznych, badań przesiewowych wśród pensjonariuszy i personelu Domów Pomocy Społecznej, Zakładów Opiekuńczo-Lecznicznych, pracowników urzędów użyteczności publicznej. Takie działania podejmowano również w placówkach oświatowo-wychowawczych. Niezależnie od koncentracji sił i środków na zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń SARS-CoV-2 Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego w 2020 roku kontynuowała nadzór nad chorobami zakaźnymi - koordynowała działania związane z zapobieganiem oraz zwalczaniem chorób zakaźnych, zakażeń oraz zatruc u ludzi. Prowadzono monitoring bieżącej sytuacji epidemiologicznej na terenie woj. śląskiego, ze szczególnym uwzględnieniem chorób wysoce zakaźnych oraz zagrażających zdrowiu publicznemu. W związku z wystąpieniem pandemii COVID-19 powyższe działania skoncentrowały się w głównej mierze na problematyce związanej z koronawirusem SARS-CoV-2. Pomimo trwającej pandemii, to wirusy grypy były czynnikami etiologicznymi odpowiedzialnymi za największą liczbę zachorowań. Największą liczbę spośród podejrzeń/zachorowań zakażeń w roku 2020, bo aż 308 885 stanowiły przypadki grypy oraz grypopodobne. Na drugiej pozycji wśród zakażeń znalazł się nowy czynnik SARS-CoV-2 z liczbą 146 970 zakażeń, na trzecim zaś ospa wietrzna - 10 938 zakażeń. W analizowanym okresie do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego dokonano

3 505 zgłoszeń podejrzeń/rozpoznań zgonów z powodu zakażeń, chorób zakaźnych oraz zatruc spowodowanych czynnikami zakaźnymi. Z uwagi na panującą epidemię największy udział w ogólnej liczbie zgonów miały zgony osób zakażonych SARS-CoV-2 – stanowiły one aż 96,5% zgonów z powodu chorób zakaźnych. Wśród pozostałych przyczyn zgonów najliczniejsze były zakażenia prątkiem gruźlicy (41 zgonów – 1,2% ogółu) oraz zakażenie bakterią *Clostridium difficile* (34 zgony – 1,0%). W przeciwieństwie do lat ubiegłych zgony o etiologii bakteryjnej nie były dominujące.

W tabeli nr 1 przedstawiono dane epidemiologiczne, dotyczące występowania wybranych jednostek chorobowych na terenie woj. śląskiego w roku 2019 oraz 2020. Dane zostały opracowane na podstawie sprawozdań MZ-56 o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach; sprawozdań o zachorowaniach i podejrzaniach zachorowań na grype; Wojewódzkiego Rejestru Chorych na Gruźlicę, raportów o podejrzaniach zatruc/zatruc nowymi substancjami psychoaktywnymi oraz na podstawie przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych. Jednostki chorobowe, które nie wystąpiły w 2020 roku zostały pominięte. Zaprezentowane dane za rok 2020 są aktualnie weryfikowane i mogą ulec nieznacznym zmianom. Zapadalności dla poszczególnych jednostek chorobowych dla obu roczników zostały obliczone na 100 tys. mieszkańców województwa śląskiego, na podstawie danych demograficznych pochodzących ze strony internetowej Głównego Urzędu Statystycznego wg stanu na 30 czerwca 2020 roku.

Tabela 1. Porównanie ogólnej liczby, zapadalności oraz hospitalizacji wybranych jednostek chorobowych w województwie śląskim w 2019 i 2020 roku.

Kod wg ICD-10	Jednostka chorobowa	2019			2020			Trend
		liczba	hospitalizacja	zapadalność	liczba	hospitalizacja	zapadalność	
A02.0; A02.1; A02.2-8	Salmoneloza	1070	601 (60%)	23,7	495	340 (68,7%)	11	↓
A04.0-9; A05.0-9	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe oraz zatrucia pokarmowe	2530	2258 (90%)	55,9	1738	1557 (89,6%)	38,6	↓
A07.1	Giardioza (lamblioza)	146	17 (10%)	3,2	63	7 (11,1%)	1,4	↓
A08.0-4	Wirusowe zakażenia jelitowe	6556	5412 (80%)	144,9	1513	1241 (82%)	33,6	↓
A09	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	5739	1835 (30%)	126,9	2313	713 (30,8%)	51,3	↓
A21	Tularemia	1	1 (100%)	<0,1	0	0	0	↓
A28.2	Jersinioza pozajelitowa	3	1 (33%)	0,1	1	1 (100%)	<0,1	↓
A15-19	Gruźlica	828	781 (94,3%)	18,3	434	373 (86%)	9,6	↓
A31	Mikobakteriozy - inne i BNO	8	8 (100%)	0,2	8	8 (100%)	0,2	↓
A32	Listerioza	15	15 (100%)	0,3	6	4 (66,7%)	0,1	↓
A33-35	Tężec	4	4 (100%)	0,1	0	0	0	↓
A37	Krztusiec	138	45 (33%)	3,1	69	13 (18,8%)	1,5	↓
A38	Płonica (szkarlatyna)	3129	25 (1%)	69,2	1012	13 (1,3%)	22,4	↓
A39; A46; A48.3; B95.0; B95.3; G04.2; G00.1; A40.3; J13; B96.3/G04.2; G00.0; A41.3; J14	Inwazyjne choroby bakteryjne, wywołane przez meningokoki, <i>Streptococcus pyogenes</i> , <i>Streptococcus pneumoniae</i> oraz <i>Haemophilus influenzae</i> typ B	1142	266 (23%)	25,2	698	176 (25,2%)	15,5	↓
A48.1-2	Legioneloza	12	6 (50%)	0,3	0	0	0	↓
A50-53	Kiła	147	48 (33%)	3,3	70	25 (35,7%)	1,6	↓
A54	Rzeżączka	17	2 (12%)	0,4	7	2 (28,6%)	0,2	↓
A55-56	Choroby przenoszone drogą płciową	10	0	0,2	7	0	0,2	↓

	wywołane przez chlamydie							
A69.2	Borelioza z Lyme	2215	260 (12%)	49	1355	66 (4,9%)	30,1	↓
-	Ostre porażenia wiotkie dzieci w wieku 0-14 lat	4	4 (100%)	0,1	1	1 (100%)	<0,1	↓
A81	Encefalopatie gąbczaste	5	5 (100%)	0,1	0	0	0	↓
Z20.3/Z24.2;Z28	Styczność i narażenie na wściekliczę/ potrzeba szczepień	729	1 (<0,1%)	16,1	343	1 (0,3%)	7,6	↓
A84; B00.4; A81.1; A83; A85; B02.0; A86; A87.0; B00.3; A87.1-9; B02.1	Kleszczowe oraz inne wirusowe zapalenie mózgu, wirusowe zapalenie opon mózgowych ¹	74	74 (100%)	1,6	23	23 (100%)	0,5	↓
G01; G04.2; G05.0; G00.2-8; G00.9	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu ¹	46	46 (100%)	1	14	14 (100%)	0,3	↓
G03	Zapalenie opon mózgowych lub mózgu inne i nieokreślone	100	100 (100%)	2,2	25	25 (100%)	0,6	↓
A90-1	Gorączka denga (klasyczna lub krwotoczna)	3	2 (66%)	0,1	2	1 (50%)	<0,1	↓
B01	Ospa wietrzna	25147	44 (0,2%)	555,9	10938	17 (0,2%)	242,6	↓
B05	Odra	274	142 (54%)	6,1	5	1 (20%)	0,1	↓
B06	Różyczka	46	0	1	15	0 (0%)	0,3	↓
B15; B16; B18.0-1; B17.1; B18.2; B17.0,208; B18,8-9; B19	Wirusowe zapalenia wątroby	1058	526 (50%)	23,4	206	67 (32,5%)	4,6	↓
B20-B24	HIV, AIDS	275	75 (27%)	6,1	57	24 (42,1%)	1,3	↓
B26	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	173	2 (1,2%)	3,8	71	0	1,6	↓
B50-54	Malaria (zimnica)	2	2 (100%)	<0,1	0	0	0	↓
B67	Bąblowica (echinokokoza)	1	0	<0,1	0	0	0	↓
J10-J11	Grypa i podejrzenia grypy	450220	1290 (0,3%)	9951,6	308885	1028 (0,3%)	6851,8	↓

¹ Zachorowania mogą być ujęte również w innych przyczynach;² Zachorowania potwierdzone laboratoryjnie oraz na podstawie objawów klinicznych.

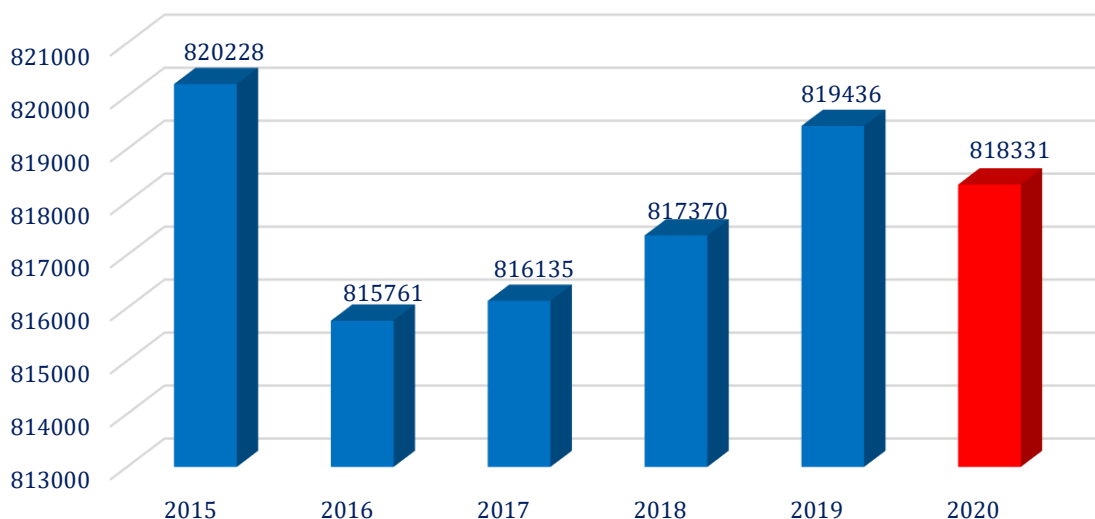
Kolejnym, istotnym problemem zdrowia publicznego jest nadal dynamiczny rozwój zjawiska wprowadzania do obrotu nowych substancji psychoaktywnych. Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego w 2020 roku kontynuowała monitoring zatruc nowymi narkotykami, który prowadzony jest aktywnie już od listopada 2013 roku. W analizowanym okresie liczba podejrzeń zatruc/zatruc nowymi narkotykami w stosunku do roku poprzedniego spadła o 400 przypadków (57%). „Dopalacze” doprowadziły do zgonu 2 osób. Należy podkreślić, iż problem związany ze spożyciem środków zastępczych dotyczy głównie ludzi młodych, w tym dzieci.

1.1 Nadzór nad szczepieniami ochronnymi

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r., poz. 195), do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych należy między innymi sprawowanie nadzoru nad realizacją szczepień ochronnych. W związku z ww. obowiązkiem Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2020 roku nadzorowała wykonawstwo szczepień u 818 325 dzieci i młodzieży w wieku od pierwszego dnia życia do 20 roku życia. Dane dotyczące szczepień ochronnych pozyskiwane ze wszystkich punktów szczepień na terenie województwa śląskiego, są podsumowywane w Rocznym Sprawozdaniu ze Szczepień Ochronnych - MZ-54. ŚPWIS do końca lutego każdego roku przesyła ww. sprawozdanie do Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny.

Ludność województwa śląskiego stanowi blisko 12% populacji Polski przewidzianej do szczepień ochronnych zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych. W 2020 r. zaobserwowano niewielki spadek populacji dzieci i młodzieży podlegających szczepieniu.

Wykres 1. Liczba populacji 0-20 roku życia objętej Programem Szczepień Ochronnych latach 2015-2020 w woj. śląskim.

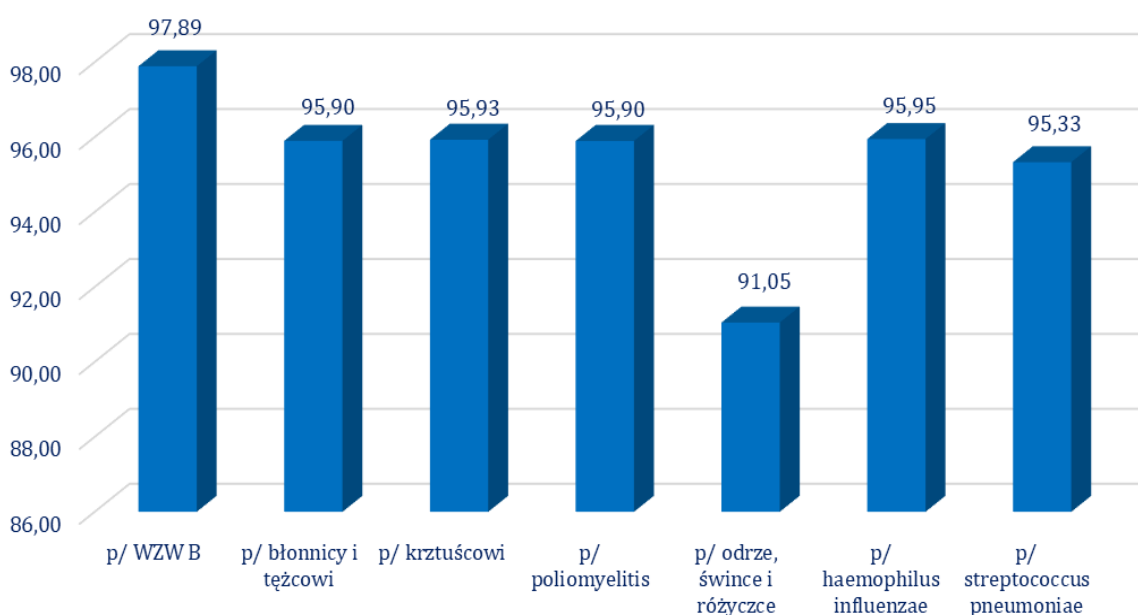
W 2020 roku Program Szczepień Ochronnych był realizowany w oparciu o ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2020 r. poz. 1845 z późn. zm.) i Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 16

października 2019 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2020 (Dz. Urz. M.Z z 2019 r., poz. 87).

1.2. Stan wykonania szczepień obowiązkowych w 3 r. ż.

Zestawienie wszystkich obowiązkowych szczepień wykonanych w ramach Programu Szczepień Ochronnych w trzecim roku życia to tzw. zamknięcie szczepień podstawowych.

Wykres 2. Odsetek zaszczepionych dzieci w 3 r. ż. w województwie śląskim – dane skumulowane za 2020 r.

Można zaobserwować, iż wszystkie obowiązkowe szczepienia ochronne są wykonywane na poziomie powyżej 90%. Jest to skutek terminowości wykonywanych szczepień, co świadczy między innymi o dużej świadomości rodziców i personelu medycznego zajmującego się realizacją Programu Szczepień Ochronnych.

1.3. Nadzór nad uchylającymi się od szczepień

Utrzymanie wysokiego odsetka zaszczepionej populacji wymaga systematycznej i prowadzonej z dużym zaangażowaniem pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dla podniesienia świadomości i stanu wiedzy wciąż wzrastającej liczby osób uchylających się od szczepień ochronnych. Pracownicy PIS województwa śląskiego w 2020 r. podejmowali działania mające na celu skłonienie rodziców do zaszczepienia swoich dzieci:

- | przeprowadzono rozmowy na temat korzyści wynikających ze szczepień z osobami nie realizującymi obowiązku szczepień;
- | wysłano pisma informacyjne.

Działania w stosunku do osób uchylających się od szczepień prowadzono również we współpracy ze świadczeniodawcami realizującymi Program Szczepień Ochronnych. W celu egzekwowania wykonania przez osoby uchylające się powyższego obowiązku, PPIS podejmowali następujące działania:

- | wysłano upomnienia zawierające wezwanie do wykonania obowiązku szczepień z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej;
- | przekazywano wnioski do wojewody o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień;
- | wystawiano tytuły wykonawcze;
- | prowadzono postępowania dotyczące zarzutów w sprawie prowadzenia egzekucji administracyjnej.

Tabela 2. Liczba osób uchylających się od szczepień zgodnie z kwartalnym sprawozdaniem z obowiązkowych szczepień ochronnych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia.

rok	I kwartał	II kwartał	III kwartał	IV kwartał
2015	3 093	3 093	3 029	3 128
2016	3 291	3 443	3 572	3 949
2017	4 259	4 514	4 793	5 395
2018	5 582	5 957	6 338	7 154
2019	7 336	7 382	7 690	8 147
2020	8 321	8 321	8 523	9 254

Najczęstszymi przyczyną uchylania się rodziców od obowiązkowych szczepień w 2020 r., tak jak i w latach poprzednich był wpływ ruchów antyszczepionkowych. Ponadto rodzice swoją decyzję o nie szczepieniu swoich dzieci argumentowali:

- | odrębnością kulturową, religijną lub etniczną;
- | wpływem środowisk propagujących medycynę alternatywną;
- | wcześniejszym NOP u osoby zobowiązanej.

Wielu rodziców nie podało przyczyny nie spełniania obowiązku poddania swoich dzieci obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

1.4 Międzynarodowy Punkt Szczepień WSSE w Katowicach

Rozwój rynku turystycznego oraz ciekawość poznania nieznanymi zakątków świata sprzyja podróżowaniu. Dzięki temu powstała nowa dziedzina wiedzy - medycyna podróży, której podstawowym zadaniem jest profilaktyka zakażeń. Jej najważniejsze elementy to: szczepienia ochronne przed wyjazdem oraz zapobieganie chorobom wektorowym. W związku z powyższym w Międzynarodowym Punkcie Szczepień zlokalizowanym w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-

Epidemiologicznej w Katowicach do marca istniała możliwość wykonania zarówno zalecanych jak i obowiązkowych szczepień ochronnych, istotnych zwłaszcza przy wyjeździe do krajów o obniżonych standardach sanitarnych i odmiennym klimacie. Dodatkowo w WSSE w Katowicach prowadzone było także poradnictwo dla podróżujących. W Międzynarodowym Punkcie Szczepień prowadzone były szczepienia i poradnictwo od 1976 roku czyli od ponad 40 lat.

Każdy podróżujący, który wykonał szczepienie w punkcie szczepień Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Katowicach otrzymywał dokument - Międzynarodową Książeczkę Szczepień. W przypadku szczepień obowiązkowych posiadanie książeczki jest niezbędne do okazania służbie granicznej kraju podróży.

Do Międzynarodowego Punktu Szczepień WSSE w Katowicach w roku 2020, ze względu na trwającą pandemię i związane z tym ograniczenia w podróżowaniu, zgłosiło ponad 200 klientów. W 2020 roku uodporniono podróżujących przeciwko: żółtej febrze - 67 osób, durowi brzuszemu - 5 osób, WZW A - 16 osób, WZW B - 13 osób, błonicy i tężcowi - 27 osób, cholery - 5 osób, grypie - 84 osoby, poliomyelitis - 1 osobę.

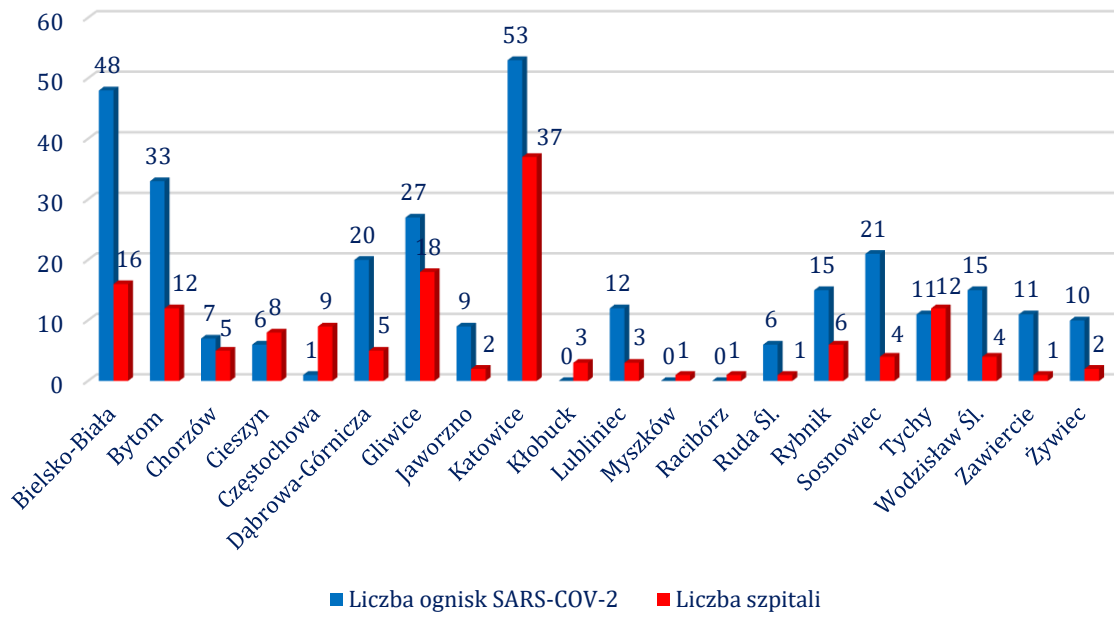
Pracownicy Oddziału Epidemiologii udzielili ponad 300 porad telefonicznych dotyczących bezpieczeństwa podróży. Udzielanie informacji dotyczących szczepień i medycyny podróży odbywa się również poprzez korespondencję elektroniczną.

1.5 Higiena leczenia w 2020 roku

Z analizy prowadzonego nadzoru sanitarnego nad opracowaniem zgłoszonych ognisk epidemicznych wynika, iż w 2020 roku, w szpitalach województwa śląskiego dominującym czynnikiem wywołującym zakażenia był wirus SARS-CoV-2. Odnotowano 305 szpitalnych ognisk SARS-CoV-2, w których zakażeniu uległo 5 596 osób, w tym 2 916 pacjentów i 2 680 osób personelu. Spośród osób, które uległy zakażeniu w ogniskach, 244 zmarły (w tym: odnotowano 198 zgonów spowodowanych chorobą podstawową i 46 spowodowanych zakażeniem).

Tabela 3. Ogniska zakażeń szpitalnych wirusem SARS-CoV-2 w 2020 r. w woj. śląskim w 2020 roku.

Czynnik etiologiczny	Liczba ognisk	Liczba osób	Nadzór PPIS zgodnie z właściwością (ilość ognisk)
SARS-CoV-2	305	5596 - 2916 (pacjenci) - 2680 (personel medyczny)	Bielsko-Biała (48) Bytom (33) Chorzów (7) Cieszyn (6) Częstochowa (1) Dąbrowa Górnicza (20) Gliwice (27) Jaworzno (9) Katowice (53) Lubliniec (12) Ruda Śl. (6) Rybnik (15) Sosnowiec (21) Tychy (11) Wodzisław Śl. (15) Zawiercie (11) Żywiec (10)

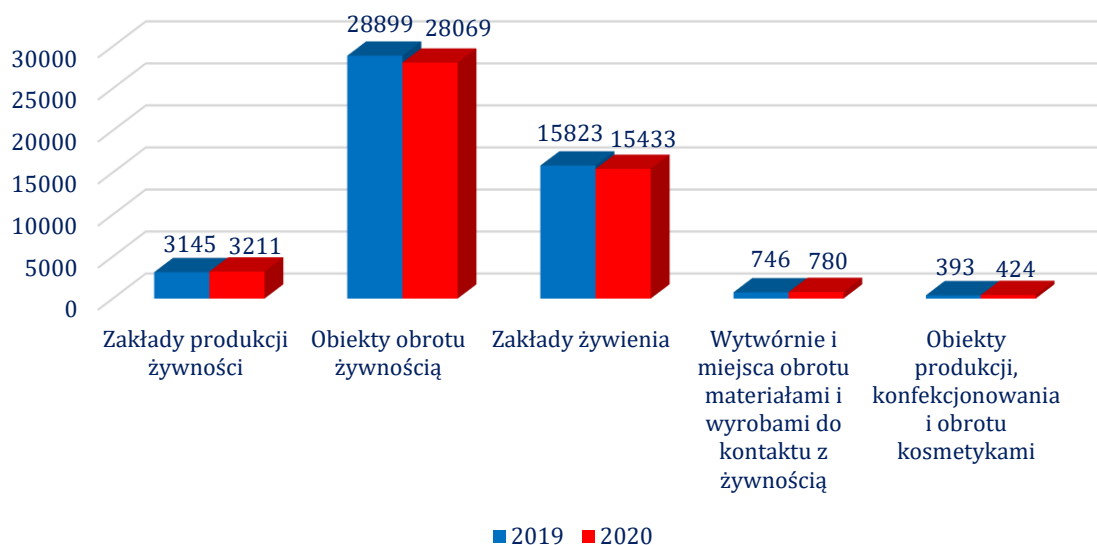
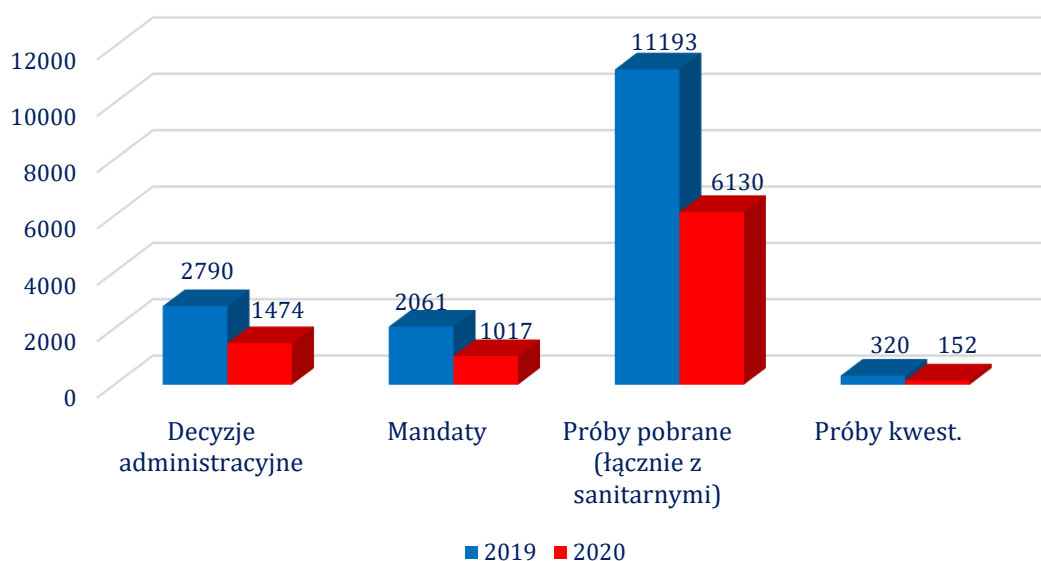
Wykres 3. Liczba szpitali i liczba ognisk SARS-CoV-2 z podziałem na teren działania PSSE woj. śląskiego.

**OCENA STANU SANITARNEGO
HIGIENY ŻYWNOCÍ, ŻYWIENIA
I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU**

Prawo żywnościowe ma za zadanie zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia i życia ludzi oraz ochrony interesów konsumentów oraz stanowi podstawę do dokonywania przez nich świadomych wyborów. Żywność, materiały i wyroby do kontaktu z żywnością oraz kosmetyki znajdujące się w obrocie, nie mogą być niebezpieczne, co oznacza, że czynniki, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia człowieka, w nich nie występują lub występują w dopuszczalnej, bezpiecznej ilości. Ponadto, oferowana w obrocie żywność, poza aspektami bezpieczeństwa, powinna umożliwiać realizację celów żywieniowych. Takie cele to nie tylko zapewnienie energii i składników odżywczych pokrywających zapotrzebowanie organizmu, lecz także wspieranie prozdrowotnego modelu życia, poprzez zapewnienie dostępu do produktów bardziej korzystnych dla zdrowia. Nadzór nad produkcją i obrotem żywnością, materiałami do kontaktu z żywnością oraz kosmetykami w Polsce opiera się na dwóch systemach kontroli: zewnętrznej (niezależnej od podmiotu) sprawowanej przez organy urzędowej kontroli żywności oraz wewnętrznej, prowadzonej w zakładzie (zależnej od podmiotu), bazującej na Dobrej Praktyce Higienicznej, Dobrej Praktyce Produkcyjnej i zasadach systemu HACCP, realizowanych w celu zapewnienia zgodności produktów z wymogami prawa, właściwymi dla działalności prowadzonej przez podmioty. W ramach urzędowej kontroli żywności działania kontrolne prowadzone są z częstotliwością przyjętą na dany rok, zgodnie z wytycznymi do planowania, w oparciu o analizę stanu higieniczno-sanitarnego zakładów z lat ubiegłych, z uwzględnieniem kategorii ryzyka, ustalonej z wykorzystaniem arkuszy oceny zakładów. I tak, zakłady o wysokim ryzyku kontrolowane są nie rzadziej niż co 12 miesięcy, te o średnim nie rzadziej niż raz na 18 miesięcy, a te o niskim, nie rzadziej niż raz na 24 miesiące. W 2020 r. z uwagi na pandemię COVID-19, występowały trudności w prowadzeniu nadzoru. Zachorowania i kwarantanny wśród pracowników, wprowadzane czasowo ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej i w przemieszczaniu się, uniemożliwiły zrealizowanie zamierzeń w 100%.

W 2020 roku 246 (254) pracowników nadzoru PIS spośród 47 917 (49 006) obiektów znajdujących się w rejestrach skontrolowali 13 173 (22 525), w tym: 12 979 (22 208) obiektów żywnościowych, 92 (185) wytwórnie i miejsca obrotu przedmiotami użytku oraz 102 (132) zakłady produkcji, konfekcjonowania i obrotu kosmetykami. W wymienionych obiektach przeprowadzono łącznie 18 211 (32 992) kontroli i rekontroli, w tym 2 468 (3 592) kontrole interwencyjne. W trakcie nadzoru pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 6 130 (11 193) próbek, zakwestionowano 2,5% (2,9%) próbek. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny oraz Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni woj. śląskiego wydali 1 474 (2 790) decyzje administracyjne, w tym 4 decyzje unieruchomienia, przerwania działalności całego lub części zakładu, oraz zakazu wprowadzania produktu do obrotu. Na winnych zaniedbań higieniczno-sanitarnych nałożono 1 017 (2 061) mandatów, na łączną kwotę 205 950 zł (437 400). Z tytułu wymierzenia 32 (55) kar pieniężnych, dotyczących głównie rozpoczęcia prowadzenia działalności bez uzyskania decyzji zatwierdzającej, bądź prowadzenia działalności niezgodnie z zakresem określonym w tej decyzji oraz nieprawidłowego znakowania wyrobów, do budżetu Państwa wpłynęło 91 981,1 złotych (142 025).

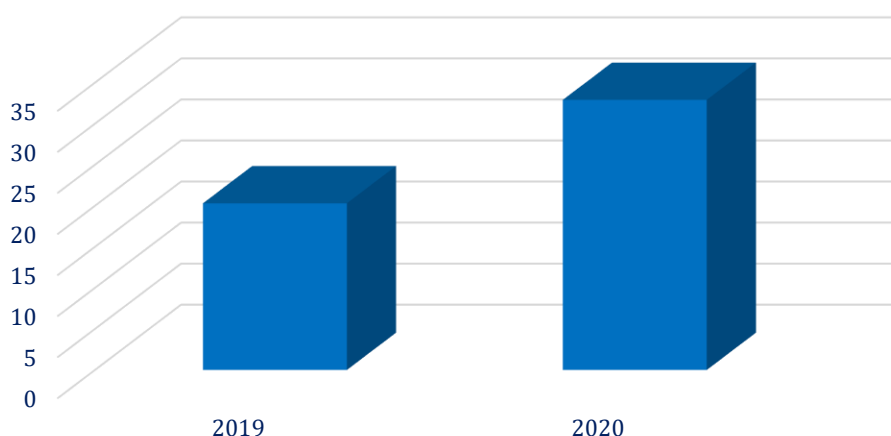
Wykres 4. Rodzaj obiektów objętych nadzorem w latach 2019-2020.**Wykres 5. Działania represyjne w latach 2019-2020.**

Ocena stanu sanitarnego zakładów produkcji/obrotu żywnością i materiałów do kontaktu z żywnością przeprowadzona była na podstawie jednolitych kryteriów, zgodnie z arkuszem stanowiącym załącznik do Procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ocenę negatywną otrzymały te zakłady, w których stwierdzono odstępstwa od wymagań istotnych dla zapewnienia bezpieczeństwa. W oparciu o te kryteria, w 2020 r. 0,2% (0,3%) obiektów spośród 13 173 (22 393) skontrolowanych, zostało ocenionych negatywnie.

Tabela 4. Stan sanitarny w rozbiciu na główne grupy obiektów żywnościowych w 2020 r.

2020	Liczba obiektów zarejestrowanych	Skontrolowano obiektów	%	W tym: sklasyfikowano obiektów	%	W tym: obiekty uznane za złe	%	Liczba kontroli i rekontroli
Obiekty produkcji żywności	3 211	1 089	33,9	670	20,9	7	0,2	1 815
Obiekty obrotu żywnością	28 069	7 229	25,7	3 751	13,4	18	0,06	10 311
Obiekty żywienia zbiorowego	15 433	4 661	30,2	2 654	17,2	4	0,02	5 734
Wytwórnice i obrót materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	780	92	11,8	37	4,7	-	-	214
Razem	47 493	13 071	27,5	7 112	15	29	0,06	18 074

Z powyższego wynika, że procent zakładów ocenionych w 2020 roku negatywnie jest znikomy. Obiekty ocenione zostały jako „niezgodne” z uwagi na: nieprzestrzeganie warunków higieniczno-sanitarnych, wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po terminie przydatności do spożycia, przechowywanie środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie niezgodnie z deklaracją producenta, a także tych nieopakowanych bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem zewnętrznym, brak zabezpieczenia zakładu przed dostępem szkodników. Najwięcej ocenionych negatywnie znajduje się w grupie obiektów obrotu – 18 zakładów i w grupie obiektów produkcji żywności - 7 zakładów.

Wykres 6. Wskaźnik bezpieczeństwa i higieny żywności w latach 2019-2020.

Dokonując oceny stanu sanitarnego województwa można wykorzystać tzw. współczynnik Bezpieczeństwa i Higieny Żywności. Jest to wskaźnik, który pozwala porównać stan sanitarny

obszarów zróżnicowanych pod względem infrastruktury czy ilości obiektów w wybranych okresach sprawozdawczych. Oblicza się go jako stosunek liczby punktów karnych tj. liczby nałożonych mandatów, liczby wydanych decyzji administracyjnych (za każdą decyzję i mandat przyznaje się 1 punkt karny) oraz liczby decyzji o przerwaniu produkcji, do liczby przeprowadzanych kontroli. W przypadku decyzji o przerwaniu produkcji, za każdą taką decyzję przyznaje się 50 pkt. karnych, co wynika z faktu, że jest to szczególnie drastyczna kara i przyznać ją można tylko w wypadkach wyjątkowo rażących zaniedbań. Im mniejszy iloraz, tym bardziej korzystna ocena.

Jak można zauważyć, stan sanitarny i techniczny zakładów branży spożywczej nieco się pogorszył. Znaczny wpływ na to mogła mieć mniejsza ilość przeprowadzonych kontroli, szczególnie w I połowie 2020 r. która wynikała z powstałego zagrożenia w związku z COVID-19. Poprawa sytuacji obserwowana w latach poprzednich niewątpliwie wynikała z większej świadomości przedsiębiorców, systematycznego i konsekwentnego przeprowadzania kontroli przez Państwową Inspekcję Sanitarną i wymagań stawianych w zakresie wdrażania i stosowania zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), a także wprowadzania i przestrzegania systemu HACCP. W 2020 r. zaobserwowano, że w wielu obiektach zmienili się właściciele, zwłaszcza dotyczyło to grupy obiektów żywienia zbiorowego. W skali całego województwa, zasady GHP/GMP wdrożyło 40 338 (42 090) zakładów, co stanowi 84,9% (87,9%) wszystkich zakładów branży spożywczej, znajdujących się w rejestrach. Pozostałe są w trakcie wdrażania i opracowywania stosownej dokumentacji. Natomiast system HACCP wprowadziło 67,5% (69,2%) wszystkich zakładów. Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach, w części zakładów spożywczych przestrzeganie zasad GHP i GMP uznano za wystarczające dla kontroli najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa żywności. Dodatkowo zauważyć należy, że w obiektach ciągle następuje rotacja, związana ze zmianą właścicieli, zamykaniem zakładów i otwieraniem nowych, przez co system HACCP nadal nie jest wdrożony całkowicie we wszystkich nadzorowanych obiektach. Pojawiające się wciąż zagrożenia w obszarze bezpieczeństwa żywności wymagają nie tylko nieustannego przestrzegania istniejących procedur przez wszystkich uczestników łańcucha żywnościowego, ale także wzmoczonych działań kontrolnych PIS, prowadzonych we współpracy z innymi organami kontroli.

Zgodnie z porozumieniem z dnia 20.01.2015 r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego, opracowano roczny plan działania obu inspekcji. Zgodnie w ww. planem w 2020 r. wyznaczono 39 podmiotów produkujących m.in. owoce i warzywa do przeprowadzenia wspólnych kontroli w ramach realizacji planu działania na 2020 r. Podczas przeprowadzonych wspólnych kontroli pobierano próby do badań laboratoryjnych w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, pozostałości pestycydów oraz azotanów, pobierano również próby gleby na zawartość metali ciężkich. Przeprowadzono 39 wspólnych kontroli z jednostkami Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, 10 kontroli z jednostkami Inspekcji Ochrony Środowiska. Stwierdzono 7 nieprawidłowości w zakresie stosowania środków ochrony roślin tj. stosowanie nawozów w takich dawkach, które mogą być powodem przekroczenia maksymalnych ilości azotu działającego ze wszystkich źródeł. Łącznie, w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, pozostałości pestycydów, azotanów i azotynów pobrano 50 prób żywności. Ponadto pobrano 10 prób gleby na zawartość metali. Nie stwierdzono przypadków dyskwalifikacji.

W 2020 roku współpraca Państwowej Inspekcji Sanitarnej z Inspekcją Weterynaryjną, z uwagi na sytuację epidemiologiczną w kraju, dotyczyła w głównej mierze zagadnień związanych z COVID-19.

Zagrożenie zarażeniem wirusem ASF (afrykańskiego pomoru świń) na terenie Polski jest nadal aktualne. Wirus może bardzo szybko się rozprzestrzeniać między poszczególnymi gospodarstwami poprzez kontakt bezpośredni z zarażoną zwierzyną jak i pośrednio przez osoby odwiedzające gospodarstwa, przez zakażoną paszę, wodę, wyposażenie oraz karmienie zwierząt odpadami z gospodarstwa domowego. Kontrola miejsc, gdzie dochodzi do sprzedaży i obrotu towarami pochodzenia zwierzęcego, stanowi jeden z elementów działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W 2020 r. kontynuowano nadzór nad sprzedażą mięsa oraz nad odpadami gastronomicznymi w zakładach żywienia zbiorowego. Skontrolowano łącznie 626 obiektów stwierdzając nieprawidłowości: w 5 zakładach w zakresie identyfikowalności mięsa i wyrobów mięsnych, w 5 zakładach w zakresie dot. odpadów oraz w 84 zakładach w pozostałym zakresie (np. uchybienia higieniczno-sanitarne). Na winnych zaniedbań nałożono 84 mandaty na łączną sumę 9 300 zł. Osoby te zostały również poinformowane o dalszej procedurze i wynikających z czynności pokontrolnych konsekwencjach, a także odpowiedzialności za zaistniałe nieprawidłowości.

W 2020 r. województwie śląskim, ze względu na obowiązujące rozporządzenie z dnia 26 lipca 2016 r. (Dz.U. 2016 poz. 1154) określające grupy środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagania, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży, kontynuowano nadzór nad jakością zdrowotną żywności w placówkach systemu oświaty. Bieżącym nadzorem sanitarnym objęte były 3 544 placówki systemu oświaty (w tym 1 282 stołówki szkolne, 18 stołówek w bursach i internatach, 1 669 stołówek w przedszkolach, 80 stołówek w zakładach specjalnych i wychowawczych oraz 495 sklepików szkolnych), z czego w 896 placówkach świadczone były usługi żywienia dzieci i młodzieży w systemie cateringowym (343 placówki szkolne oraz 553 placówki przedszkolne).

W 2020 roku objęto badaniami oceny teoretycznej 117 jadłospisów dekadowych. Przy ww. ocenie uwzględniono aktualnie obowiązujące „Normy żywienia dla populacji Polski” pod red. naukową prof. dr hab. n. med. Mirosława Jarosza. W 48 stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły:

- | odchyłeń w wartości energetycznej – 21 jadłospisów dekadowych (43,7%);
- | odchyłeń w procentowym rozkładzie energii z białka - 27 jadłospisów dekadowych (56,2%);
- | odchyłeń w procentowym rozkładzie energii z tłuszczu – 20 jadłospisów dekadowych (41,6%).

Jednocześnie powyższe jadłospisy zostały zakwestionowane z uwagi na nieprawidłową podaż wapnia. 25 jadłospisów dekadowych (52% analizowanych jadłospisów), odbiegające od norm zawartości: żelaza – 9 (18,7%) oraz witaminy C - 14 (29,2%) .

Do analizy laboratoryjnej pobrano 17 posiłków (w tym 13 w żłobkach i w domach małego dziecka oraz 4 w przedszkolach), nieprawidłowości stwierdzono w 4 próbach, co stanowi 23,5%. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły ogólnej podaży energetycznej oraz procentowego udziału energii z białka, węglowodanów i tłuszczu. Wszędzie tam, gdzie stwierdzone zostały odchylenia w zakresie oceny teoretycznej oraz laboratoryjnej, PSSE wydały decyzje administracyjne lub zalecenia dotyczące takiego układania jadłospisu, aby zapewniał on pokrycie zapotrzebowania na energię i wszystkie niezbędne składniki pokarmowe.

Realizacja zadań dotyczących nadzorowania żywności prozdrowotnej w 2020 r. została znacznie ograniczona przez pandemię COVID-19, skutkując zmniejszeniem ilości kontroli zakładów produkcji i obrotu suplementami diety, aptek, punktów aptecznych, hurtowni farmaceutycznych, sklepów medyczo-zielarskich itp. W mniejszym stopniu, niż w latach poprzednich, dokonywano przeglądu aukcji internetowych, stron sklepów internetowych oferujących ten rodzaj żywności, jak również czasopism lokalnych. Systematycznie, zgodnie z planem, pobierano próby do badań laboratoryjnych oraz podejmowano czynności wynikające z funkcjonowania systemu RASFF, a dotyczące żywności prozdrowotnej.

Tabela 5. Nadzór nad żywnością prozdrowotną w 2020 r.

Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba przeprowadzonych kontroli i rekontroli	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości	Liczba prób pobranych do badań laboratoryjnych	Liczba prób kwestionowanych
322	367	34	498	3

Prób kwestionowanych z powodu nieprawidłowego znakowania było niewiele (0,6%), inne stwierdzone nieprawidłowości (odsetek 9,3%) polegały m.in. na: naruszeniach wymagań w zakresie prezentacji i reklamy oraz znakowania, z uwzględnieniem oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych, prowadzeniu działalności, w tym w zakresie sprzedaży „na odległość”, bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów, nieprawidłowej kwalifikacji wyrobu jako żywność - choć posiadał on cechy produktu leczniczego, wykorzystywanie nieautoryzowanych składników - nieposiadających historii spożycia, braku w opisie produktu m.in. wykazu składników oraz informacji o składnikach alergicznych - mimo ich obecności w wyrobie i ogólnie niewłaściwego znakowania odnośnie składu.

Tabela 6. Żywność prozdrowotna – podjęte działania w 2020 r.

Działania	Liczba działań
wydane decyzje administracyjne (techniczne)	5
wydane decyzje - rachunki	19
wydane zalecenia	9
nałożone mandaty	5
łącznie kwota	2 100
przekazane powiadomienia do wł. PPIS	42
ilość przekazanych informacji do Inspekcji Farmaceutycznej	41
ilość informacji przekazane do ŚPWIS dot. ukarania	17
ilość zawiadomień o możliwości popełnienia przestępstwa Policja	4
ilość rozpatrzonych interwencji	38

Z 38 rozpatrzonych interwencji za zasadne uznano 11. Interwencje skutkowały m.in. przeprowadzeniem kolejnych kontroli, sprawdzeniem stron internetowych, nakazaniem wycofania produktu kwestionowanego, wycofaniem produktu z oferty handlowej do czasu dopełnienia obowiązków przewidzianych prawem, nałożeniem mandatu karnego, powiadomieniem organów ścigania, wnioskowaniem do ŚPWIS o ukaranie, przekazaniem spraw do właściwych miejscowo PPIS. Wydane zalecenia dotyczyły złożenia wymaganych wniosków, poprawy informacji prezentujących wyroby na stronach internetowych celem dostosowania znakowania do obowiązujących przepisów.

W ramach urzędowej kontroli żywności organy PIS prowadzą badania jakości zdrowotnej żywności. W 2020 r. na terenie województwa śląskiego pobrano ogółem do badań laboratoryjnych 6 130 (11 193) próby. W laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego przebadano laboratoryjnie 5 732 (10 843) próby, w tym żywności 5 482 próbki, pobrane u producentów oraz w miejscach obrotu hurtowego i detalicznego. Próbkę przebadane zostały m.in. w następujących kierunkach: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mikotoksyn, zanieczyszczeń azotanami, substancji dodatkowych dozwolonych, znakowania, zanieczyszczeń biologicznych, zanieczyszczeń fizycznych i organoleptycznie. Za niezgodne z wymaganiami uznano 133 (229) próby żywności, co stanowi 2,4% (2,3%). Z kolei na 91 badań sanitarnych, 18 (88) było zdyskwalifikowanych, co stanowi 19,8%.

Tabela 7. Jakość zdrowotna środków spożywczych zbadanych w laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego w 2020 r.

Rok	Próbki zbadane	Próbki zdyskwalifikowane	W tym:					
			krajowe		UE		importowane	
			Próbki zbadane	Próbki zdyskwalifikowane	Próbki zbadane	Próbki zdyskwalifikowane	Próbki zbadane	Próbki zdyskwalifikowane
2020	5 482	133	4 669	108	423	24	390	1

Najczęstsze przyczyny kwestionowania środków spożywczych to:

- | zanieczyszczenia mikrobiologiczne (obecność *Salmonella spp.*);
- | zanieczyszczenia biologiczne;
- | niezgodne z wymaganiami znakowanie;
- | nieprawidłowe cechy organoleptyczne.

Najwięcej zdyskwalifikowanych próbek żywności stwierdzono w grupach:

- | mleko i przetwory mleczne - zdyskwalifikowano 45 (43) próby z 732 (1 182) zbadanych, tj. 6,1% (3,6), głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych;
- | wyroby cukiernicze i ciastkarskie – zdyskwalifikowano 28 (24) prób z 904 (1 815) zbadanych, tj. 3% (1,3), głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych;
- | drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory – zdyskwalifikowano 17 (86) prób z 415 (755) zbadanych, tj. 4% (11,4) głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych (obecność *Salmonella spp.* w 9 próbkach).

Każdego roku odnotowuje się znaczną ilość interwencji konsumentów, które są rozpatrywane z należytą starannością, a strony informowane są o wynikach podjętych działań.

W 2020 r. do organów PIS województwa śląskiego wpłynęło 1 575 wniosków i interwencji, (1 950 w 2019) dotyczących bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności. Rozpatrzono 1 487 spraw (w 2019 r. 1 890), w 106 przypadkach przekazano sprawy w części lub w całości do właściwych organów PIS a także do innych organów tj. IW, PIP, WIIH, UOKIK, OISW, WIOŚ, US, UW, Policji. Ponadto 19 zgłoszonych interwencji pozostawiono bez rozpoznania ze względu na likwidację placówek, bądź brak wystarczających danych do podjęcia stosownych działań, natomiast 4 będą rozpatrzone w 2021 roku. Analizowano wszystkie wpływające zgłoszenia, również anonimowe. Dotyczyły one głównie: niewłaściwych warunków sanitarno-higienicznych w miejscach obrotu, braku przestrzegania aktualnie obowiązujących przepisów epidemicznych dot. COVID-19, sprzedaży artykułów po upływie dat minimalnej trwałości/terminu przydatności do spożycia, niewłaściwych cech organoleptycznych żywności, warunków transportu, higieny personelu, żywienia w zakładach żywienia zbiorowego, nielegalnego wprowadzania do obrotu poprzez portale internetowe suplementów diety, a głównie ich znakowania.

Zasadność zarzutów podniesionych przez skarżących została potwierdzona w 411 (634) przypadkach, co stanowi 28% (33%) rozpatrywanych spraw. Podczas przeprowadzania kontroli interwencyjnych pobrano do badań laboratoryjnych 33 próby żywności, z czego zakwestionowano 3, co stanowi 9% zbadanych próbek (1 próbkę ze względu na obecność plastiku w wyrobie cukierniczym oraz 2 próbki z uwagi na niewłaściwe cechy organoleptyczne).

Za stwierdzone nieprawidłowości na osoby winne zaistniałych zaniedbań nałożono 356 (593) mandatów na sumę 77 250 zł (134 100 zł), wydano 78 decyzji administracyjnych nakazujących głównie: usunięcie uchybień i nieprawidłowości sanitarno-technicznych – 61, wycofanie z obrotu środków spożywczych - 12, natychmiastowe przeprowadzenie zabiegów DDD - 5. W związku z prowadzonym postępowaniem dotyczącym załatwiania skarg i wniosków skierowano do ŚPWIS 14 wniosków o nałożenie kary na przedsiębiorców głównie w związku z rozpoczęciem działalności bez złożenia wniosku o wpis do rejestru i zatwierdzenie zakładu bądź rozszerzeniem działalności niezgodnie z decyzją PPIS.

W okresie sprawozdawczym 2020 r. przedstawiciele Oddziału HŻŻiPU WSSE w Katowicach rozpatrzyli 1 sprawę zakwalifikowaną jako skargę „S” na działalność Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego - uznano ją jednak za bezzasadną. Ponadto wpłynęła 1 skarga na postępowanie pracowników PSSE, którzy przeprowadzali kontrolę sanitarną w zakładzie. Sprawa została przekazana do PPIS celem rozpatrzenia zgodnie z kompetencją. Skargę uznano za bezzasadną. Po zakończeniu postępowania wyjaśniającego wszystkim skarżącym (podającym dane adresowe) udzielano wyczerpujących odpowiedzi w ustawowo przewidzianym terminie.

Celem usunięcia źródeł zagrożeń związanych ze spożyciem żywności potencjalnie niebezpiecznej dla zdrowia ludzi, Unia Europejska wprowadziła System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach – RASFF, którego zadaniem jest ochrona konsumentów przed ryzykiem wystąpienia zachorowań. Jest to ważny element polityki ochrony zdrowia ludności, opierający się na zbieraniu i szybkim przekazywaniu informacji o produktach żywnościowych, materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością i środkach żywienia zwierząt mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumentów.

W roku 2020 odnotowano na terenie województwa śląskiego 144 powiadomienia alarmowe oraz 137 powiadomień informacyjnych.

Tabela 8. Zestawienie powiadomień w 2020 r.

Kategorie produktów	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
Bakalie	15	11
Przetwory zbożowo mączne	5	3
Przetwory owocowo warzywne	5	11
Wyroby cukiernicze trwałe	4	6
Przyprawy	12	5
Kawa i herbata	6	7
Ryby i przetwory rybne	7	8
Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	5	2
Mięso i przetwory mięsne	49	68
Tłuszcze roślinne	10	13
Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością	16	0
Suplementy diety	11	3

Najliczniejszą grupę zgłoszeń w ramach funkcjonowania systemu RASFF na terenie województwa śląskiego stanowiły powiadomienia dotyczące wyrobów pochodzenia zwierzęcego

czyli mięsa oraz pochodzących z niego wyrobów. Mięso i produkty mięsne stanowią częste źródło chorób i infekcji spowodowanych przez różnego rodzaju drobnoustroje patogenne. W roku 2020 najczęstszą przyczyną zgłaszania wyrobów pochodzenia zwierzęcego do systemu RASFF było stwierdzenie obecności zanieczyszczeń *Salmonella* oraz *L. monocytogenes*, w szczególności dotyczyły one mięsa drobiowego, świeżego, mrożonego oraz jego podrobów. Wyroby te były dystrybuowane na teren województwa śląskiego z różnych części kraju oraz z terenu Unii Europejskiej. Odnotowano również powiadomienia, których przedmiotem było mięso wołowe oraz wieprzowe, kwestionowane ze względu na stwierdzoną obecność pozostałości leków weterynaryjnych: penicyliny, dihydrostreptomycyny, doksycykliny i oksytetracykliny. Pozostałe, zgłoszenia dotyczyły nieprawidłowej temperatury przechowywania produktów, obecności substancji hamujących wzrost bakterii. Podjęte przez terenowe organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej działania pozwoliły zlokalizować, zabezpieczyć i nakazać podmiotom, wycofanie kwestionowanych środków spożywczych.

W odróżnieniu od lat ubiegłych liczną grupę zgłoszeń stanowiły powiadomienia dotyczące owoców suszonych (bakalii). Większość z pośród powiadomień dotyczących owoców suszonych, stanowiły wyroby zakwestionowane ze względu na stwierdzenie obecności aflatoksyn, będących wynikiem niewłaściwego przechowywania (zbyt wysoka temperatura oraz wilgotność powietrza) przez producentów oraz dystrybutorów. Działania terenowych organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej pozwoliły na podstawie sporządzonych list dystrybucji, zlokalizować, zabezpieczyć i nakazać podmiotom wycofanie lub zniszczenie kwestionowanych środków spożywczych. Kolejną grupę kwestionowanych produktów stanowiły materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością, które zostały wycofane z rynku z powodu przekroczenia dopuszczalnych limitów migracji globalnej (formaldehydu) w wyrobach z melaminy oraz ceramicznych, głównie pochodzących z Chin. Formaldehyd jest związkiem dozwolonym do stosowania w produkcji tworzyw sztucznych (np. melaminy), z których wytwarzane są wyroby do kontaktu z żywnością. Ze względu na jego udowodnione szkodliwe działanie na organizm człowieka, limit migracji tego związku z wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością jest ograniczony. Wyroby do kontaktu z żywnością, w tym materiały opakowaniowe i opakowania do żywności, sprzęt, naczynia stołowe i kuchenne oraz inne wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte są w Unii Europejskiej regulacjami prawnymi, które określają wymagania, jakie muszą one spełniać w zakresie bezpieczeństwa dla zdrowia. W celu ograniczenia narażenia konsumenta na działanie substancji szkodliwych dla zdrowia, pochodzących z materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, wyroby wprowadzane do obrotu muszą spełniać wymagania zawarte w ustawodawstwie Unii Europejskiej. Wyroby do kontaktu z żywnością, podobnie jak żywność, objęte są urzędową kontrolą oraz systemem RASFF. Pozostałą grupą środków spożywczych są te, w których stwierdzone zagrożenie związane było z obecnością pozostałości leków weterynaryjnych, środków ochrony roślin, metali ciężkich, jak również obecnością żywych i martwych szkodników oraz ich pozostałości.

Reasumując:

- | Stan higieniczno-sanitarny ogółu zakładów pozostających pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w 2020 r. nieco się pogorszył. Znaczny wpływ na to mogła mieć mniejsza ilość kontroli, szczególnie w I połowie 2020 r. która wynikała z powstałego zagrożenia w związku z COVID-19. Pracownicy wykonywali głównie powierzone im zadania przeciwepidemiczne. Co istotne, nie odnotowano znaczących incydentów dotyczących żywności;

- | Pobrano do badań laboratoryjnych zdecydowanie mniejszą liczbę prób, niż w roku poprzednim. Liczba prób kwestionowanych utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Najczęstszym powodem dyskwalifikacji prób były zanieczyszczenia mikrobiologiczne, które były przyczyną dyskwalifikacji w 83,4% przypadków. Ponadto, na 91 badań sanitarnych, 18 było zdyskwalifikowanych, co stanowi 19,8%. Za główną przyczynę takiego stanu rzeczy można uznać nieprzestrzeganie tzw. reżimów sanitarnych i temperaturowych;
- | W ramach urzędowej kontroli, dodatkowo udział w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności ma analiza zgłaszanych skarg i interwencji. Sygnały pochodzące od społeczeństwa są każdorazowo rozpatrywane i skutkują podjęciem natychmiastowych działań wyjaśniających, a w sytuacjach tego wymagających - także represyjnych;
- | Występujący wzrost wartości współczynnika WBHŻ świadczy o obniżeniu, w stosunku do roku ubiegłego, poziomu bezpieczeństwa żywności, a równocześnie wskazuje, wobec ciągle jeszcze zdarzających się naruszeń prawa żywnościowego, na potrzebę prowadzenia dalszych systematycznych urzędowych kontroli żywności - w trosce o ochronę zdrowia konsumentów;
- | Odnotowano zmniejszenie liczby zatrudnionych pracowników nadzorujących bezpieczeństwo żywności, wynoszące 3,2% w stosunku do 2019 roku. Jest to kolejny rok z tendencją spadkową (2,7% w 2019 r.);
- | W związku ze zwiększającą się ilością zadań do wykonania oraz ich złożonością, a co za tym idzie, koniecznością posiadania gruntownej i rozległej wiedzy, nadal koniecznym jest dalsze doskonalenie zawodowe pracowników (samokształcenie, udział w szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych).

**OCENA STANU SANITARNEGO
W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA
WODY**

3.1 Jakość wody wykorzystywanej do kąpielii

Na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2020 r., poz. 310 z późn. zm.), która określa zakres obowiązków nałożonych na władze lokalne, właścicieli/administratorów oraz organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w sezonie letnim 2020 roku realizowano kontrole jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii.

Sezon kąpielowy trwał od 1 czerwca do 30 września. Do prowadzenia kontroli jakości wody zobligowano zarówno organy PIS, jak i właścicieli / administratorów obiektów. W sezonie kąpieliskowym 2020, z uwagi na wprowadzenie stanu epidemii w Polsce, Główny Inspektor Sanitarny wydał zalecenia dla kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii w trakcie epidemii COVID-19 w Polsce.

W województwie śląskim zgłoszono do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej 18 obiektów, którym nadano status kąpieliska. Były to odpowiednio kąpieliska:

- | „Ośrodek Rekreacji i Sportów Wodnych w Kaniowie” będący pod nadzorem PPIS w Bielsku- Białej;
- | kąpielisko „Bałtyk - Adriatyk” - pod nadzorem PPIS w Częstochowie;
- | „Pogoria I” i „Pogoria III” w Dąbrowie Górniczej pod nadzorem PPIS w Dąbrowie Górniczej;
- | „Czechowice” w Gliwicach oraz „Słoneczna Plaża Pławniowice” - pod nadzorem PPIS w Gliwicach, kąpielisko „Hubertus”;
- | kąpielisko „Park Słupna” - pod nadzorem PPIS w Katowicach;
- | zalew „Zakrzew” w Kłobucku - pod nadzorem PPIS w Kłobucku;
- | kąpielisko „Pniowiec”, „Śmieszek” oraz kąpielisko „Kamień” pod nadzorem PPIS w Rybniku;
- | „Stawiki” - pod nadzorem PPIS w Sosnowcu;
- | „Ośrodek Wypoczynkowy Paprocany - Jezioro „Paprocany”, Ośrodek Sportów Wodnych Kąpielisko „Łąka” oraz Kąpielisko „Łysina” będące pod nadzorem PPIS w Tychach;
- | kąpielisko „Olza” oraz „Balaton” - pod nadzorem PPIS w Wodzisławiu Śląskim.

W sezonie letnim 2020 r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego, zgłoszono 8, a uruchomiono 7 miejsc okazjonalnie wykorzystywane do kąpiel:

- | „Rogoźnik I” i „Brzozowica I” nadzorowane przez PPIS w Dąbrowie Górniczej;
- | „Dolina Trzech Stawów”, Staw nr 4, plaża północna przy ul. Trzech Stawów w Katowicach,
- | „Dolina Trzech Stawów”, Staw nr 4, plaża południowa przy ul. Trzech Stawów w Katowicach, „Staw Morawa” przy ul. Morawa w Katowicach;
- | „Macarena” w Olzie;
- | „Balaton I” w Wodzisławiu Śląskim, nadzór sprawował PPIS w Wodzisławiu Śląskim.

Podsumowując, bieżąca ocena jakości wody w kąpieliskach oraz miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel na terenie województwa śląskiego wydawana przez organy PIS pozwalała na bezpieczne korzystanie z kąpiel. W przypadku powiadomienia przez właścicieli/organizatorów obiektów o pogorszeniu jakości wody, lub stwierdzonych zanieczyszczeniach wody, PPIS województwa śląskiego dokonywali urzędowej kontroli jakości wody, celem zapewnienia pełnego bezpieczeństwa kąpiących się.

Informacje o jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel były raportowane Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu.

Można stwierdzić, iż „wypoczynek nad wodą” w sezonie letnim 2020 r. był bezpieczny pod kątem jakości wody. Państwowa Inspekcja Sanitarna wykonała swoje zadania urzędowej kontroli jakości wody oraz kontroli podmiotów odpowiedzialnych za realizację kontroli wewnętrznej. Przez cały sezon publikowano informacje o jakości wody i bezpiecznym korzystaniu z obiektów poprzez komunikaty, media.

Ponadto w 2020 roku zewidencjonowano 284 obiekty kąpielowo-rekreacyjne, z których czynnych było 245 (86,3%). Zbiorczej rocznej ocenie poddano 87 obiektów (84 pływalnie całoroczne i sezonowe oraz 3 parki wodne). Pozytywną ocenę uzyskało 86 obiektów (98,9%). Zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz.U. z 2015 r. poz. 2016), obowiązek prowadzenia systematycznych badań jakości wody spoczywa na zarządcy pływalni. Otrzymywane na bieżąco wyniki badań posłużą do dokonania zbiorczej rocznej oceny, czy woda na pływalni odpowiada wymaganiom, określonym w powyższym rozporządzeniu.

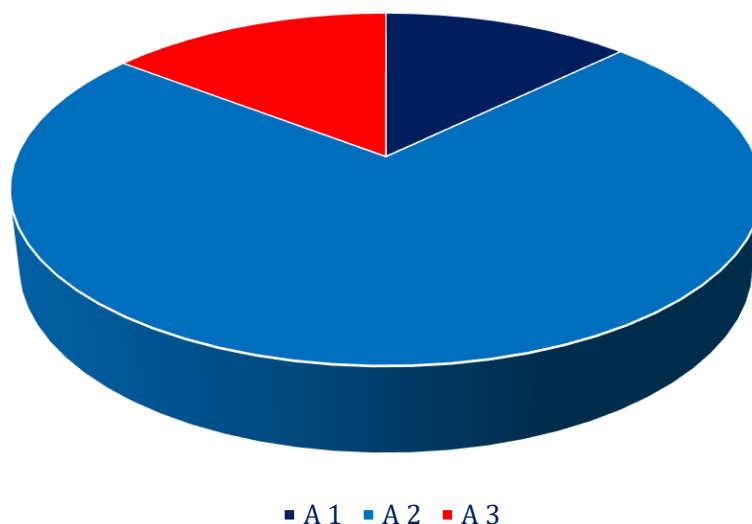

3.2 Jakość ujmowanych wód powierzchniowych – kategoryzacja

Kontrolę jakości wody powierzchniowej wykorzystywanej do zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi prowadzą pracownicy PIS, a badania wykonywane są w Zintegrowanym Laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego. Otrzymywane dane są raportowane miesięcznie w systemie WODA-EXCEL (relacyjna baza danych oraz system danych przestrzennych) do WSSE w Katowicach, a następnie pełna informacja jest przekazywana Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu.

W 2020 roku w województwie śląskim zewidencjonowano 62 ujęcia wód powierzchniowych, z których 55 skontrolowano i oceniono, przypisując im następujące kategorie jakości wody: A1-7, A2-40 i A3-8.

Wykres 7. Klasyfikacja obiektów dla poszczególnych kategorii jakości wody w 2020 r.

Wśród ujęć występują zarówno ujęcia o bardzo dużej ilości wody ujmowanej do uzdatnienia, które zaopatrują kilkaset tysięcy osób, jak np. ujęcia usytuowane na zbiornikach Goczałkowickim i Czanieckim, jak i ujęcia o niewielkiej wydajności, zaopatrujące w wodę po uzdatnieniu, od kilkudziesięciu do kilkuset osób.

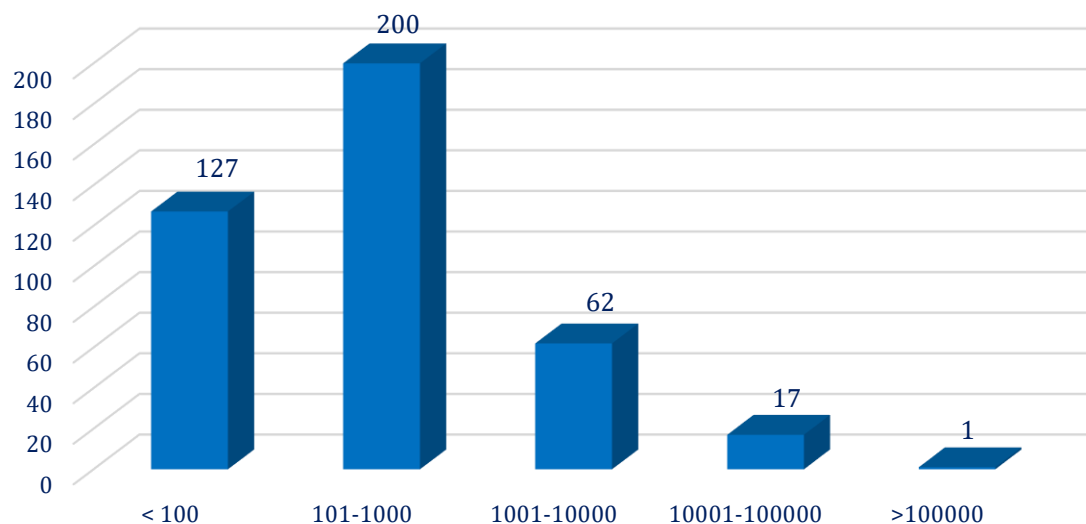
W odniesieniu do skontrolowanych w 2020 roku wód z ujęć, określono następujące kategorie:

- | 7 - kategoria jakości wody A1 - co stanowi odpowiednio 12,7%;
- | 40 - kategoria jakości wody A2 - co stanowi odpowiednio 72,7%;
- | 8 - kategoria jakości wody A3 - co stanowi odpowiednio 14,5%.

3.3 Jakość wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi

Woda przeznaczona do spożycia, rozprowadzana przez wodociągową sieć rozdzielczą, produkowana jest przez 407 urządzeń wodociągowych zbiorowego zaopatrzenia o różnej wydajności.

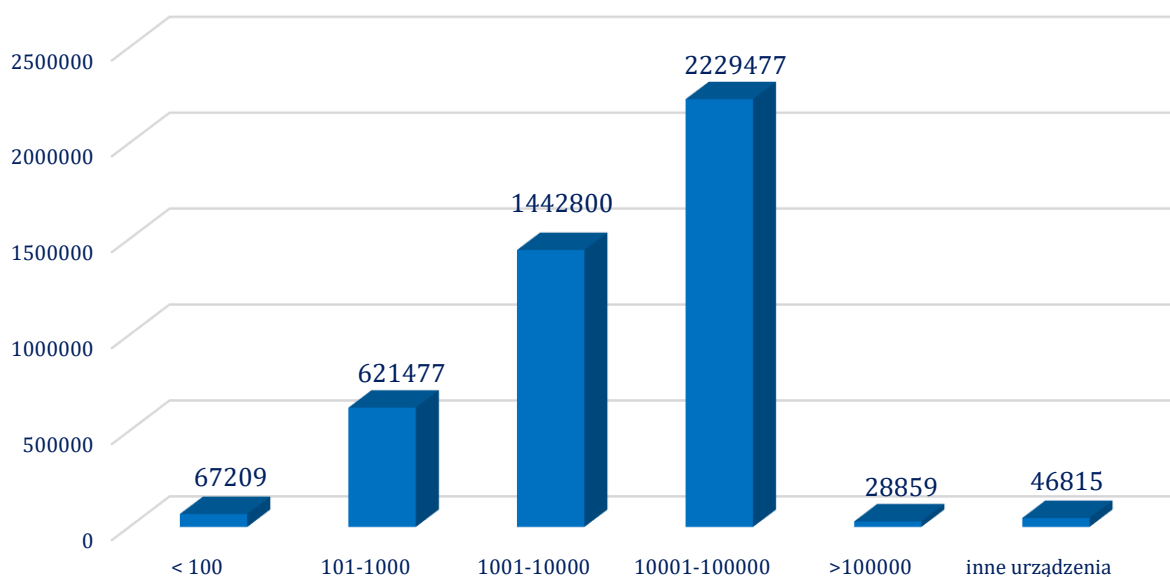
Wykres 8. Liczba urządzeń wodociągowych zewidencjonowanych w 2020 r wg wydajności urządzenia (m^2/d).

Z urządzeń wodociągowych, składających się na pełny system zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia, korzysta 4 389 822 mieszkańców, co stanowi 97,4% populacji województwa śląskiego (wg liczby ludności na dzień 30.06.2020 r.). Jakość wody pochodzącej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia odpowiadała wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7.12.2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r., poz. 2 294).

Pozostali mieszkańcy województwa, 46 815 osób, korzysta z innych źródeł zaopatrzenia w wodę do spożycia – 369 podmiotów, w tym spośród 238 skontrolowanych wszystkie dostarczały wodę o odpowiedniej jakości.

Wykres 9. Liczba konsumentów, zależnie od wydajności urządzenia wodociągowego w 2020 r.

Odnotowane zanieczyszczenia w zakresie parametrów fizykochemicznych dotyczyły przede wszystkim mętności, chloru wolnego i zawartości żelaza. Natomiast zanieczyszczenia mikrobiologiczne odnosiły się głównie do obecności w wodzie bakterii grupy coli.

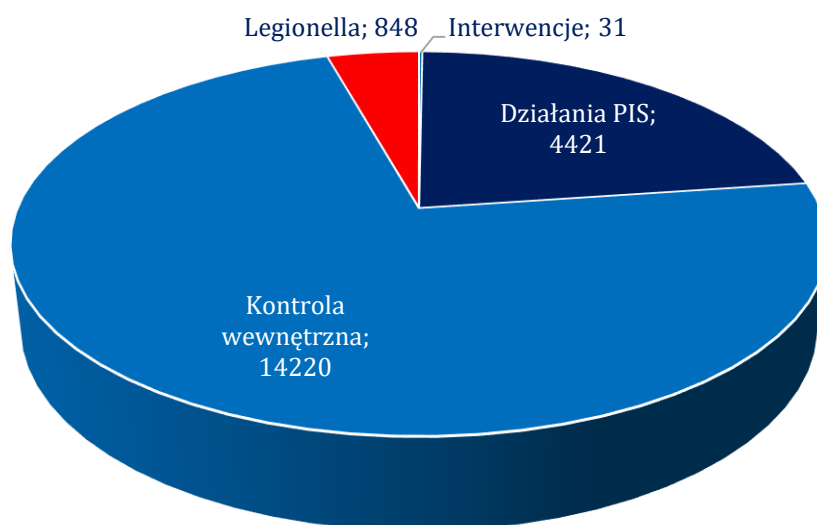
Mieszkańcy województwa śląskiego w ciągu doby zużywają w sumie ok. 877 964 m³ wody przeznaczonej do spożycia, czerpanej z wodociągowej sieci rozdzielczej w ramach zbiorowego zaopatrzenia oraz ok. 9 363 m³ wody pochodzącej ze studni przydomowych oraz innych źródeł. Niezmiennie na terenach podmiejskich, a szczególnie wiejskich, cechujących się słabym zurbanizowaniem, gdzie ludność czerpie wodę z przydomowych studni oraz niewielkich wodociągów (o wydajności poniżej 1000 m³/dobę), od szeregu lat w wodzie przeznaczonej do spożycia stwierdza się podwyższone stężenia związków azotowych, żelaza, zwiększoną barwę i mętność oraz nieprawidłowy stan bakteriologiczny wody. Przyczyny, takiej sytuacji należy upatrywać w lokalnym wtórnym zanieczyszczeniu warstw wodonośnych oraz sieci dystrybucyjnej, wynikającym w mniejszym stopniu z działalności rolniczej, a przede wszystkim z braku kanalizacji i oczyszczalni ścieków oraz nieuregulowanej gospodarki odpadami na tych terenach. Dlatego też powinno się dążyć do likwidacji małych wodociągów i budowy wodociągów o bardziej złożonych systemach uzdatniania wody, umożliwiającym produkcję wody do spożycia o właściwej jakości.

W 2020 roku mieszkańcy województwa śląskiego zgłaszali interwencje, dotyczące pogorszenia wskaźników organoleptycznych jakości wody przeznaczonej do spożycia. Odnotowano 31 interwencji, na podstawie przeprowadzonych badań laboratoryjnych stwierdzono występowanie przekroczeń normatywów w 12 (38,7%) przypadkach. Występujące w 2020 roku awarie – 2 500 (o 221 mniej niż w roku 2019), związane z różnego rodzaju uszkodzeniami sieci, prawdopodobnie powtarzały się mimo prowadzonych napraw i modernizacji. Do czasu kompleksowej wymiany wszystkich wyeksploatowanych rurociągów miejskich, przede wszystkim instalacji osiedlowych oraz wewnętrznych instalacji wodociągowych w budynkach, interwencje mieszkańców będą się powtarzać, pomimo tego, że woda dopływająca spełnia wymagania sanitarne i jest dobrej jakości.

Z uwagi na zmiany w przepisach prawnych, monitoring jakości wody w 2020 roku realizowano w odmienny sposób w porównaniu z rokiem ubiegłym. Zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r., poz. 2294), które zastąpiło poprzednio obowiązujące, to przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne bądź podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej zobligowane są do prowadzenia badań jakości wody w urządzeniach wodociągowych w zakresie monitoringu kontrolnego i przeglądownego. Stałe punkty czerpalne służące do pobierania próbek wody wyznaczane są w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym. Zadania powierzone organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej zostały oparte przede wszystkim na prowadzeniu bieżącej weryfikacji, analizy i oceny gromadzonych danych monitoringowych. Jednocześnie rozporządzenie zobowiązuje organy PIS do uzgadniania harmonogramu pobierania próbek wody, wykonywania badań zgodnie z planem działania na dany rok, a ponadto badań ciepłej wody w przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą oraz badań wody po zakończeniu działań naprawczych. W 2020 roku kontrola jakości wody w ramach działań własnych, podjętych z inicjatywy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, została przeprowadzona w 1 581 punktach kontrolnych. W ramach kontroli wewnętrznej skontrolowano jakość wody w 2 477 punktach kontrolnych.

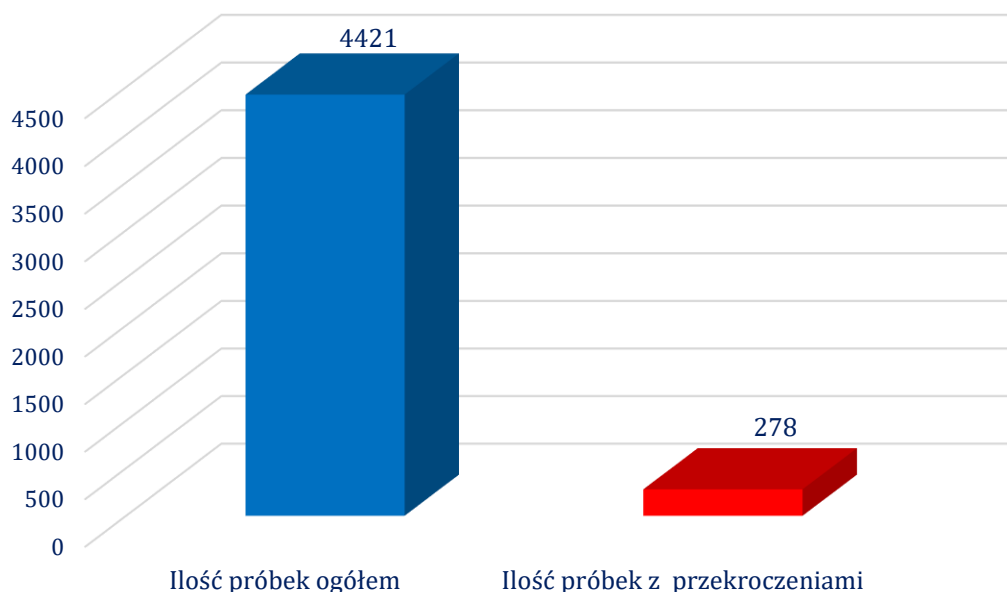
Upoważnieni pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili w 2020 r. 559 kontroli urządzeń wodociągowych, w tym 482 planowane i 77 nieplanowanych. Na podstawie kontroli obiektów i wyników badań jakości wody wydano 209 decyzji administracyjnych, z których 173 dotyczyły jakości wody przeznaczonej do spożycia, a 36 jakości ciepłej wody użytkowej (zanieczyszczenie wody bakteriami z rodzaju *Legionella sp.*). Przyznano 1 odstępstwo dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Z kontrolnych punktów monitoringowych w 2020 roku pobrano 4 421 próbek wody przeznaczonej do spożycia, z których kwestionowanych było 278 (6,3%).

Wykres 10. Liczba pobranych próbek wody do spożycia w 2020 r.

Badania jakości wody w ramach działań własnych spowodowały wykrycie przekroczeń w wodzie pochodzącej z systemu zbiorowego zaopatrzenia, w zakresie parametrów fizykochemicznych w 132 przypadkach oraz bakteriologicznych w 120 przypadkach.

Wykres 11. Ilość pobranych próbek wody oraz ilość próbek z przekroczeniami parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych w 2020 r. w województwie śląskim na podstawie wyników Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Badania monitoringowe prowadzone przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej wykazały występowanie podobnych przekroczeń w zakresie parametrów fizykochemicznych oraz bakteriologicznych jakości wody do spożycia. Najczęściej występującymi przekroczeniami w zbadanych próbkach wody były zawartość żelaza oraz współtowarzyszące jej stężenie mętności, a także wielokrotnie odnotowywane przekroczenie zawartości chloru wolnego. W przypadku stwierdzenia zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody odnotowywano przede wszystkim obecność bakterii grupy coli i *Legionella sp.* Bakterie z rodzaju *Legionella sp.* występowały w 126 próbkach (14,3% ogólnej ilości próbek), najczęściej jednak o średnim skażeniu. Jakość wody ciepłej w porównaniu z 2019 rokiem nie uległa znaczącej zmianie. Należy podkreślić, że woda w wielu spośród kwestionowanych próbek wykazywała zanieczyszczenia mieszane. Zgromadzone wyniki badań próbek wody umożliwią opracowywanie szczegółowych prognoz w zakresie przydatności wody do spożycia, a uzyskane w okresie długoterminowym wieloletnie informacje pozwolą oszacować ryzyko zdrowotne spożywania wody w poszczególnych strefach zaopatrzenia. Co istotne mieszkańcy województwa śląskiego w zdecydowanej większości korzystają z wody do spożycia o jakości spełniającej stawiane jej wymagania. Ponadto pracownicy PIS wydali 1 decyzję administracyjną w sprawie wprowadzenia nowych technologii uzdatniania wody, 39 decyzji

dopuszczających materiały do uzdatniania wody oraz w 108 przypadkach dokonano weryfikacji materiałów do dystrybucji wody.

W związku z koniecznością skupienia aktywności Państwowej Inspekcji Sanitarnej na działaniach przeciwepidemicznych ograniczono liczbę kontroli w terenie, szczególnie związanych z pobieraniem próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i skoncentrowano się na bieżącym sprawdzaniu i ocenie wyników kontroli wewnętrznej prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne.

Zawsze aktualne informacje o jakości wody w województwie śląskim dostępne są na portalu internetowym www.gov.pl/web/wsse-katowice.

**OCENA STANU BEZPIECZEŃSTWA
SANITARNEGO W ZAKRESIE
HIGIENY KOMUNALNEJ**

W roku sprawozdawczym 2020 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w zakresie działania higieny komunalnej - przeprowadzały zarówno działania mające charakter akcyjny jak i sprawowały bieżący nadzór sanitarny, kontrolując przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące: stanu sanitarno-technicznego obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, środków higieny transportu, jak również rozpatrując skargi i wnioski obywateli. Z uwagi na wprowadzony stan epidemii w Polsce upoważnieni przedstawiciele państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych samodzielnie lub przy współudziale Policji przeprowadzali kontrole sanitarne oraz wizje, podczas których sprawdzano czy ograniczenia, nakazy i zakazy obowiązujące w trakcie trwania epidemii były przestrzegane przez podmioty do tego zobowiązane.

Oprócz sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad opisanymi w sprawozdaniu obiektami, na polecenie Głównego Inspektora Sanitarnego objęły bieżącym nadzorem sanitarnym zakłady oferujące usługi „solaryjne” w zakresie realizacji wymogów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz.U z 2017 r., poz. 2111) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie umieszczania informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz treści informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium (Dz.U. z 2018 r., poz. 275). Podczas kontroli sprawdzano również przestrzeganie obostrzeń związanych z COVID-19. Stwierdzono, iż właściciele solariów wdrożyli wytyczne dla funkcjonowania solarium w trakcie epidemii SARS-CoV-2 w Polsce.

Według ewidencji solariów (I kwartał – 403, II kwartał – 403 solaria, III kwartał – 398, IV kwartał – 400) skontrolowano 85 zakładów, przeprowadzając 85 kontroli. W żadnym z obiektów nie stwierdzono naruszenia wymogów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz.U. z 2017 r., poz. 2111). Podczas przeprowadzonych kontroli sanitarnych, stwierdzono nieprawidłowości natury higieniczno-sanitarnej. W wyniku stwierdzonych uchybień wydano 2 decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

W ubiegłym roku, organy PIS województwa śląskiego bieżącym nadzorem sanitarnym objętych było łącznie 17 979 obiektów użyteczności publicznej, takich jak: domy pomocy społecznej, jednostki organizacyjne pomocy społecznej oraz inne placówki zapewniające całodobową opiekę, obiekty hotelarskie i inne obiekty świadczące usługi hotelarskie, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej, noclegownie i domy dla bezdomnych, ustępy publiczne, pływalnie, cmentarze, domy przedpogrzebowe, dworce i stacje kolejowe, port lotniczy, tereny rekreacyjne. Ponadto kontrolowano nie objęte ewidencją, środki transportu (autobusy, kolej, tramwaje, samoloty, samochody do przewozu chorych, bielizny, zwłok i szczątków ludzkich i inne).

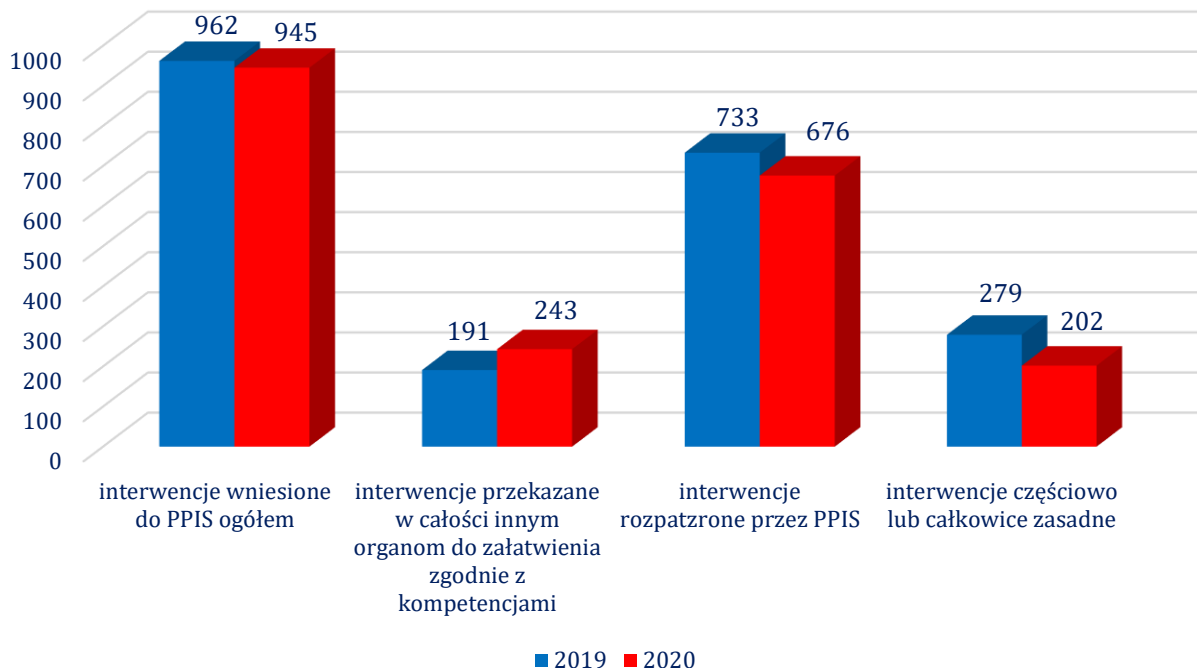
Dla wszystkich ww. obiektów w wyniku przeprowadzonych 3 165 kontroli sanitarnych i 3 309 wizji wydano łącznie 154 decyzje administracyjne, w tym 2 unieruchamiające obiekty oraz nałożono 36 mandatów karnych, na łączną kwotę 8 700 zł. W minionym roku jako złe oceniono 67 obiektów, z czego najwięcej w grupie obiektów hotelarskich i innych obiektów noclegowych, zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej i świadczących więcej niż jedną z ww. usług oraz w grupie innych obiektów. Podobnie jak w latach ubiegłych, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego nie stwierdziły występowania poważniejszych zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych dla osób korzystających z urządzeń oraz obiektów użyteczności publicznej.

Do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa śląskiego wpłynęło 945 interwencji, z czego w przypadku 243 interwencji stwierdzono, iż dotyczą one

spraw pozostających poza kompetencjami organów PIS i w całości lub w części przekazano je do załatwienia innym organom lub urządnom właściwym rzeczowo i terenowo, takim jak: Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, powiatowi inspektorzy nadzoru budowlanego, powiatowi lekarze weterynarii, prezydenci miast, wójtowie i burmistrzowie, straż miejska, organy pomocy społecznej. 21 interwencji zostało wycofanych przez wnoszących lub pozostawiono je bez rozpatrzenia, ze względu na braki formalne, natomiast 5 interwencji rozpatrzonych zostało w 2021 r.

W zależności od dokonanej oceny, PPIS interwencje przekazywali do załatwienia bezpośrednio - bez wstępnego rozpoznania (200 wniosków) oraz po dokonaniu wstępnego rozpoznania (43 wnioski), w tym po przeprowadzeniu kontroli sanitarnej (łącznie przeprowadzono w związku z tym 18 kontroli i 9 wizji). W związku z 676 interwencjami rozpatrywanymi w zakresie własnych kompetencji upoważnieni przedstawiciele PPIS przeprowadzili 323 sanitarne kontrole interwencyjne oraz 59 wizji. W wyniku przeprowadzonych działań wydano 17 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych podczas kontroli uchybień, 1 decyzję unieruchamiającą obiekt oraz nałożono 25 mandatów na łączną kwotę 6 250 zł. (w roku 2019- wydano 49 decyzji oraz 53 mandaty karne na łączną kwotę 11 050 zł.)

Wykres 12. Porównanie liczby interwencji zasadnych, ilości interwencji rozpatrzonych przez PPIS woj. śląskiego oraz ilości interwencji przekazanych innym organom do rozpatrzenia, w latach 2019 i 2020.

W ramach nadzoru sanitarnego w zakresie higieny komunalnej i środowiska, w roku 2020 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego rozpatrywały zarówno interwencje wnoszone przez mieszkańców, jak też przekazywane przez organy administracji publicznej, samorządowej itp.

W ramach prowadzonego nadzoru bieżącego, organy PIS województwa śląskiego oceniły podmioty działalności leczniczej pod kątem oceny bieżącego stanu sanitarnego (w tym technicznego), gospodarki odpadami medycznymi, postępowania z bielizną brudną i czystą oraz postępowania ze zwłokami osób zmarłych w szpitalu. Łącznie z pośród 3 465 zewidencjonowanych podmiotów leczniczych (wg stanu na 31.12.2020 r.) udzielających stacjonarnych, całodobowych i ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych, skontrolowano 592 obiekty, przeprowadzono 775 kontroli sanitarnych oraz 14 wizji, wydano 197 decyzji administracyjnych oraz nałożono 8 mandatów karnych na łączną kwotę 2 300 zł.

**OCENA OBIEKTÓW NAUCZANIA
I WYCHOWANIA DZIECI
I MŁODZIEŻY**

W roku 2020 na terenie województwa śląskiego w ewidencji znajdowało się 7 480 zakładów dla dzieci i młodzieży, z czego 5 040 stanowiły placówki stałe natomiast 2 392 to placówki sezonowe.

Tabela 9. Placówki stałe objęte nadzorem sanitarnym przez pion higieny dzieci i młodzieży.

Stale obiekty nauczania i wychowania objęte nadzorem	Liczba obiektów
Żłobki	484
Przedszkola	1 491
Szkoły podstawowe	961
Licea Ogólnokształcące	136
Ponadgimnazjalne szkoły zawodowe	23
Szkoły Specjalne	30
Szkoły Policealne	101
Zespoły Szkół	657
Placówki kształcenia ustawicznego	54
Szkoły Wyższe Publiczne	22
Szkoły Wyższe Niepubliczne	26
Placówki z pobytem całodobowym	193
Placówki wsparcia dziennego	278
Placówki wychowania pozaszkolnego	483
Placówki rekreacyjne	77

Przeprowadzono łącznie 2 051 kontroli sanitarnych w placówkach, w tym:

- | 1 572 w placówkach szkolno-wychowawczych;
- | 479 w placówkach sezonowych.

Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni, w tym szkoły wyższe, a także żłobki, przedszkola, placówki pracy pozaszkolnej, domy dziecka, warsztaty szkolne i inne zakłady. Wszystkie stałe obiekty nadzorowane przez pracowników pionu higieny dzieci i młodzieży przedstawiono w tabeli nr 9. Bieżący nadzór nad placówkami oświatowo-wychowawczymi prowadzony był ze zwróceniem szczególnej uwagi na sposób zapewnienia higienicznych warunków do nauki i wypoczynku oraz bezpieczeństwa przebywania na ich terenie.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w placówkach nauczania i wychowania był:

- | nadzór nad warunkami do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach, nad stanem technicznym boisk szkolnych oraz placów zabaw w przedszkolach;
- | ocena warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież;
- | nadzór nad przechowywaniem i stosowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w placówkach;

- | ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii;
- | ocena sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy;
- | ocena procesu nauczania-uczenia się w szkołach podstawowych;
- | ocena organizacji i przebiegu akcji wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

5.1 Żłobki i kluby dziecięce

Na terenie województwa śląskiego funkcjonowały 484 żłobki i kluby dziecięce, z których 163 skontrolowano, gdzie zapewniono opiekę dla 4 636 dzieci. Wszystkie skontrolowane placówki funkcjonowały w budynkach przystosowanych do tego celu, budynki utrzymane były w dobrym stanie technicznym. W 99% skontrolowanych żłobków i klubów dziecięcych warunki do utrzymania higieny oceniono jako prawidłowe, wszystkie placówki posiadały dostęp do bieżącej ciepłej wody, oraz były wyposażone w środki higieny osobistej, tylko w 1 przypadku stwierdzono zły stan czystości i porządku, co skutkowało nałożeniem mandatu karnego.

W 2020 roku rozpatrzono 73 wnioski o wydanie opinii sanitarnych, wszystkie wnioski rozpatrzono, 100% wnioskujących spełniało wymogi pozwalające na wydanie pozytywnej opinii sanitarnej potwierdzającej zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu dzieci w placówce.

5.2 Przedszkola

W roku sprawozdawczym skontrolowano 359 z 1 491 placówek przedszkolnych funkcjonujących na terenie województwa śląskiego. W budynku nieprzystosowanym do tego celu funkcjonowała 1 placówka, w złym stanie technicznym było 10 placówek, w 3 placówkach stwierdzono brak bieżącej czystości i porządku. Właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej zapewniono dzieciom w 99% skontrolowanych placówek przedszkolnych, pomieszczenia sanitarne wyposażone w środki higieny osobistej (mydło, papier, ręczniki bądź suszarki do rąk), dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody przy wszystkich umywalkach, oraz właściwy stan techniczny urządzeń sanitarnych.

W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2020 roku dokonano oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w wybranych placówkach przedszkolnych. Pomiar przeprowadzono w 21 przedszkolach (w 74 oddziałach), gdzie zmierzono 934 stanowiska pracy dziecka, z których 23 tj. 2,4% było zestawionych z mebli niedostosowanych do wzrostu korzystających z nich dzieci. W większości placówek meble oznakowane były kolorami lub numerami, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie. Placówki, w których stwierdzono nieprawidłowości zobowiązano do dostosowania mebli przedszkolnych do wymagań ergonomii. Kontrole przeprowadzone w ramach nadzoru nad warunkami sanitarno-higienicznymi dla dzieci 6 letnich w tzw. oddziałach „zerowych” w placówkach oświatowych pozwoliły na ocenę 423 oddziałów w tym zakresie. W przedszkolach funkcjonowało 310 oddziałów natomiast 113 oddziałów działało w strukturach szkół podstawowych. Właściwą infrastrukturę i wyposażenie pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez dzieci z oddziałów zerowych zapewniono w 410 skontrolowanych placówkach. W około 3% placówek szkolnych posiadających oddziały zerowe stwierdzono brak odpowiedniej infrastruktury, brak

możliwości wydzielenia ciągów komunikacyjnych tak aby nie krzyżowały się z drogami komunikacyjnymi dla uczniów starszych oraz brak wydzielonego placu rekreacyjnego dla dzieci młodszych.

5.3 Szkoły

W roku 2020 skontrolowano 525 placówek, spośród 1 908 znajdujących się pod nadzorem. Wszystkie szkoły funkcjonowały w budynkach do tego przystosowanych. W złym stanie technicznym było 10 placówek, brak bieżącej czystości i porządku stwierdzono w 5 szkołach, natomiast jednocześnie występujący brak czystości oraz zły stan techniczny stwierdzono w 2 obiektach. Niespełnienie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych z powodu nadmiernej liczby uczniów przypadających na jedno oczko ustępowe bądź umywalkę stwierdzono w 4 szkołach. W zdecydowanej większości skontrolowanych placówek (97%) zapewnione były prawidłowe warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów tj. ciepła bieżąca woda, mydło w płynie w dozownikach, środki do dezynfekcji, ręczniki papierowe bądź suszarki elektryczne oraz papier toaletowy. Jednak w dalszym ciągu w części placówek objętych kontrolą w 2020 roku stwierdzono niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej. Niewłaściwy stan techniczny oraz stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń i armatury sanitarnej stwierdzono w 17 placówkach szkolnych. Spośród 525 ogółem skontrolowanych szkół 4 nie zapewniło uczniom dostępu do bieżącej ciepłej wody, zaniedbania czystości i porządku stwierdzono w 2 placówkach niewłaściwy stan techniczny armatury ujawniono podczas 13 kontroli.

W roku 2020 spośród skontrolowanych szkół 222 posiadało substancje chemiczne i ich mieszaniny. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przechowywania oraz oznakowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin. We wszystkich kontrolowanych szkołach substancje chemiczne i ich mieszaniny były oznakowane w sposób widoczny, umożliwiając ich identyfikację, oraz posiadały wymagane karty charakterystyk. W wyniku systematycznych działań poprawie uległa sytuacja w zakresie gospodarki tymi substancjami. Zdecydowanie też zmniejszyła się ilość posiadanych przez szkoły substancji chemicznych, co wynikało przede wszystkim z braku środków finansowych w budżetach placówek na zakup zestawów i ewentualną utylizację preparatów przeterminowanych. Problemy z prawidłową gospodarką odczynnikami w latach ubiegłych spowodowały rezygnację dyrektorów placówek z posiadania substancji i preparatów chemicznych w pracowniach szkolnych na rzecz form wizualnych (programy multimedialne).

W trakcie kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej z roku na rok są coraz lepsze, dzieci i młodzież szkolna nadal nie korzystają z nich systematycznie. Podczas sprawowanego nadzoru sanitarnego stwierdzono, iż w 75 placówkach uczniowie nie wykorzystywali urządzeń natryskowych w ogóle, a w 99 przypadkach natryski używane były tylko po dodatkowych zajęciach sportowych. Ponadto placówki oświatowe udostępniają swoim uczniom zaplecze do zajęć sportowych do wykorzystania poza lekcjami wychowania fizycznego. W 20 szkołach młodzież mogła korzystać z sali gimnastycznej, w 31 udostępniano halę sportową. Z basenu poza lekcjami uczniowie korzystali w 78, a z boisk sportowych w 24 szkołach.

5.4 Ergonomia w szkole

W roku 2020 dokonano oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów. Skontrolowano w sumie 35 szkół (144 oddziały), gdzie zmierzono 2.209 uczniów, z których 166 korzystało z niedostosowanych do ich wzrostu stanowisk pracy. Dyrektorzy coraz większą uwagę przywiązują do prawidłowych stanowisk pracy swoich uczniów, w tym celu nauczyciele dokonują pomiarów wysokości stołów krzeseł i samych uczniów i na tej podstawie organizują ich stanowiska nauki. Odmiennie ma się sytuacja przestrzegania zasad ergonomii na stanowiskach pracy uczniów starszych klas szkół podstawowych. Tutaj najczęściej obowiązuje system klasopracowni, wiąże się z tym przemieszczanie się uczniów z jednych zajęć na kolejne do różnych sal lekcyjnych, skutkiem tego znacznie utrudnione jest dostosowanie stanowiska pracy do wszystkich różnicowanych wzrostem uczniów poszczególnych oddziałów.

5.5 Higiena pracy umysłowej ucznia

Jednym z zadań w ramach nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest ocena tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych. W tym celu brano pod uwagę potrzebę równomiernego rozłożenia zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia. Na 2.519 ocenionych rozkładów (z 220 szkół), 22 było niezgodnych z zasadami, tzn. przekroczone dopuszczalną liczbę godzin oraz nie rozpoczynano zajęć o stałej porze.

Nieprawidłowości stwierdzone podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych dotyczyły najczęściej: przekroczenia dopuszczalnej maksymalnej liczby godzin, zdwojenia godzin danego przedmiotu więcej niż 1 raz w tygodniu, nieuwzględnienia w każdym dniu zajęć z elementami ruchu, przerw międzylekcyjnych 5-minutowych. Wynikały one z powodu realizacji rozszerzonych treści programowych, ograniczonej dyspozycyjności nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy, łączenia przez nauczycieli etatu w różnych szkołach, a także uwzględniania prośb rodziców obawiających się o bezpieczeństwo dzieci powracających ze szkoły w godzinach popołudniowych.

5.6 Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach

Analogicznie do lat ubiegłych w roku 2020 pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny warunków sprawowania opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach różnego typu. Na 525 skontrolowanych szkół 460 szkół posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej do własnej dyspozycji lub wspólnie z inną szkołą w tym samym obiekcie. W pozostałych placówkach profilaktyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych szkoły lub poza jej terenem.

Podczas kontroli w gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej zwrócono szczególną uwagę na to, czy gabinet spełniał wymogi dotyczące: wymaganej powierzchni, zapewnienia dostępu do ciepłej i zimnej wody oraz mydła w płynie, ręczników papierowych i środków do dezynfekcji rąk, zabezpieczenia przed zawilgoceniem ścian przy umywalkach, stosowanych materiałów wykończeniowych ścian i podłóg pomieszczeń (umożliwiających mycie i dezynfekcję powierzchni).

W trakcie sprawowanego nadzoru bieżącego nad gabinetami opieki zdrowotnej stwierdzono, iż wszystkie gabinety funkcjonowały niezgodnie z wymogami technicznymi gabinety utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-technicznym i wyposażone w niezbędny sprzęt medyczny. Nie stwierdzono niewłaściwego stanu sanitarnego w żadnym z kontrolowanych gabinetów. Wszystkie skontrolowane w 2020 roku gabinety wyposażone były w meble: szafkę na leki i materiał opatrunkowy, kozetkę, parawan i sprzęt oraz pomoce do wykonywania testów przesiewowych: wagę lekarską, tablice do badania ostrości wzroku, aparat do mierzenia ciśnienia, siatki centylowe. Wyposażenie obejmuje także sprzęt oraz instrukcje do udzielania pomocy medycznej. Podczas przeprowadzanych kontroli dyrektorzy szkół sygnalizowali, że opieka medyczna w placówkach jest niewystarczająca i zgłaszali potrzebę zapewnienia pomocy medycznej przez cały tydzień.

5.7 Warunki wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2020 r. na obszarze województwa śląskiego zorganizowano ogółem 2 392 turnusy (1 422 w trakcie wypoczynku letniego oraz 990 w trakcie wypoczynku zimowego).

Podczas wypoczynku zimowego i letniego przeprowadzono 478 kontroli, w tym:

- | 270 w okresie ferii zimowych;
- | 208 w okresie wakacji letnich.

W skontrolowanych placówkach wypoczynku na terenie województwa śląskiego wypoczywało łącznie 17 135 uczestników (6 423 podczas wypoczynku letniego i 10 712 zimowego).

Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na:

- | stan sanitarno-techniczny budynków i pomieszczeń;
- | liczbę i stan techniczny urządzeń sanitarnych;
- | stan sanitarny pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez uczestników wypoczynku;
- | zagęszczenie w pokojach mieszkalnych dzieci i młodzieży oraz wietrzenie tych pomieszczeń;
- | przestrzeganie wytycznych MEN, MZ i GIS dla organizatorów wypoczynku dzieci i młodzieży w tym dla organizatorów półkolonii w szkołach podstawowych.

W trybie interwencyjnym przeprowadzono 4 kontrole wypoczynku wśród których odnotowano dwie uzasadnione interwencje. Pod względem sanitarnym większość placówek sezonowych było dobrze przygotowanych. Uczestnicy wypoczynku mieli zapewnione odpowiednie warunki zakwaterowania i pobytu.

5.8 Szkoły wyższe

Na terenie województwa śląskiego funkcjonowało 48 uczelni wyższych, w tym 22 publiczne i 26 niepublicznych, zlokalizowanych ogółem w 120 obiektach. W 2020 r. oceniono stan sanitarny 6 obiektów należących do 3 uczelni. Stan techniczny budynków nie budził zastrzeżeń, nie stwierdzono uchybień higieniczno-sanitarnych. Wszystkie placówki posiadały dostęp do bieżącej ciepłej wody w pomieszczeniach sanitarnych oraz wyposażone były w środki higieny osobistej i środki do dezynfekcji rąk.

Podsumowanie i wnioski

Na realizację zaplanowanych w 2020 roku działań pionu higieny dzieci i młodzieży znaczący wpływ miał wprowadzony z dniem 20 marca 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii, w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, ograniczenia w funkcjonowaniu placówek nauczania i wychowania, a także zachorowania wśród dzieci i młodzieży oraz pracowników tychże placówek. W związku z zaistniałą sytuacją oceniano procedury bezpieczeństwa opracowane przez dyrektorów placówek oświatowo-wychowawczych na podstawie wytycznych MEN, MZ i GIS. Ponadto przeprowadzano kontrole placówek oświatowo-wychowawczych pod kątem zapewnienia właściwych warunków higieniczno-sanitarnych oraz przestrzegania w/w wytycznych. W związku ze stwierdzonymi przypadkami zakażeń COVID-19 wśród uczniów i personelu prowadzono postępowania epidemiologiczne i wydawano stosowne opinie sanitarne dotyczące zmiany trybu nauczania w szkołach i przedszkolach. Mimo, iż w 2020 roku przeprowadzono znacząco mniej kontroli w placówkach oświatowych, z uwagi na zaistniałą sytuację, nie mniej jednak można zauważyć sukcesywną poprawę warunków w placówkach w wyniku prowadzonych prac remontowo-modernizacyjnych oraz oddawania do użytku.

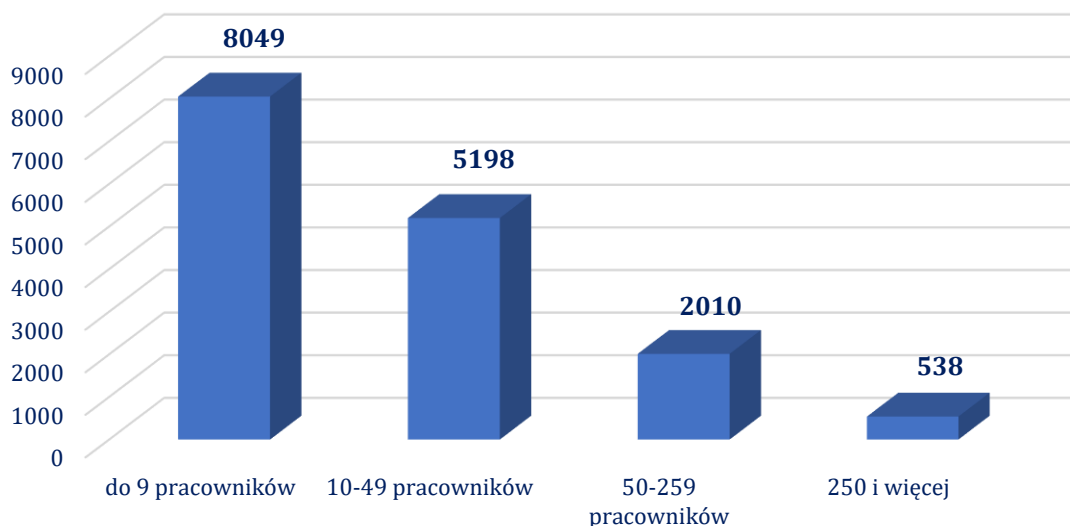

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKŁADACH PRACY

W roku 2020 na terenie województwa śląskiego ewidencja obejmowała 15 801 zakładów pracy, zatrudniających 739 650 pracowników.

Wykres 13. Struktura zakładów pracy województwa śląskiego w roku 2020 wg liczby zatrudnionych pracowników.

Z uwagi na sytuację epidemiologiczną w kraju oraz zaangażowanie pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w działania służące przeciwdziałaniu zagrożeniom epidemiologicznym związane z koronawirusem SARS-CoV-2, w roku 2020 przeprowadzono mniej kontroli w stosunku do lat poprzednich. Kontroli warunków higieny pracy poddano 1 611 zakładów pracy, przeprowadzając 1 917 kontroli sanitarnych.

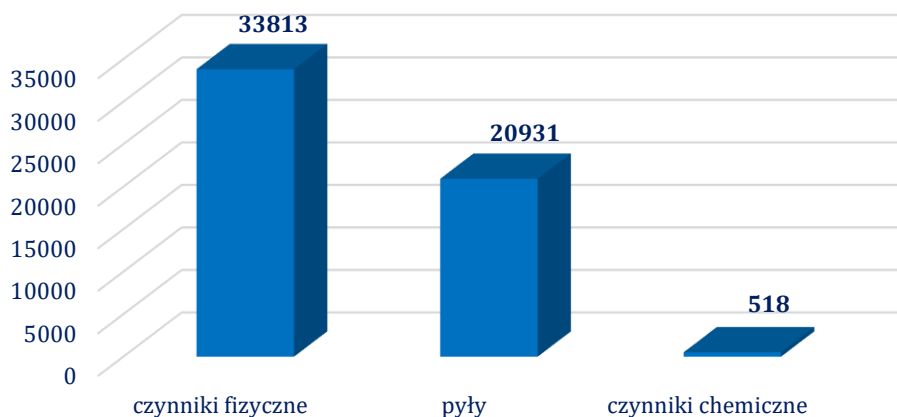
Wykres 14. Liczba zakładów pracy w województwie śląskim wg stwierdzonych w roku 2020 nieprawidłowości.

W celu wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych wydanych zostało 874 decyzji administracyjnych zawierających 2347 zarządzenia. W trakcie kontroli zakładów pracy sprawdzano także przestrzeganie wymagań przeciwepidemicznych w środowisku pracy. Informowano pracodawców o obowiązku zapewnienia pracownikom środków do dezynfekcji rąk lub rękawiczek jednorazowych, obowiązku zakrywania ust i nosa, wprowadzenia odległości między stanowiskami pracy. W celu zwiększenia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników w 2020 r. na wniosek pracodawcy wydano 59 decyzji nakazujących objęciem codziennym pomiarem temperatury ciała zarówno pracowników jak i klientów i osób wchodzących na teren zakładu.

W 2020 roku stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w 825 zakładach pracy wskazując ekspozycję na jeden lub więcej czynników szkodliwych 42 856 pracowników.

Wykres 15. Liczba osób pracujących w warunkach przekroczenia NDS i NDN.

W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba pracowników narażonych na ponadnormatywne stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy zmniejszyła się o 6%.

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez:

- | zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy;
- | zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy;
- | modernizację istniejących zakładów pracy i uruchamianie nowych zakładów pracy;
- | wymianę parku maszynowego oraz wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych;
- | egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia i wdrożenia instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy;
- | egzekwowanie utrzymania odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

W roku 2020 na terenie województwa śląskiego nadzorem bieżącym objętych było 1 033 zakładów pracy, w których w środowisku pracy występowały substancje, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym z czego kontroli poddano 113 zakładów. Narażenie w skontrolowanych zakładach na wyżej wymienione czynniki wystąpiło u 3 763 pracowników w tym 1 660 kobiet. W trakcie przeprowadzanych kontroli najczęściej stwierdzano: brak rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, brak rejestrów pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, brak przekazywania informacji o substancjach, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach rakotwórczych lub mutagennych do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach w elektronicznej bazie gromadzone są „Informacje o substancjach, preparatach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym”, które są przekazywane do Centralnego Rejestru Danych o narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym prowadzonego w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi.

Z analizy danych wprowadzanych do rejestru wynika, że na terenie województwa śląskiego najczęściej zgłaszane jest narażenie na czynniki takie jak: benzen, tlenek chromu VI, składniki wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych WWA, promieniowanie jonizujące oraz pył drewna twardego. Większość pracodawców zgłaszających narażenie mężczyzn stanowią koksownie, zakłady ogólnobudowlane, stolarnie, kopalnie. Kobiety najczęściej pracowały w ekspozycji zawodowej na dichromian potasu, chromian potasu, benzen, formaldehyd, tlenek etylenu, akrylamid oraz promieniowanie jonizujące. Najwięcej zgłoszeń narażenia kobiet odnotowano w zakładach należących do sektora służby zdrowia oraz laboratoriach. Informacje te są podstawą do objęcia właściwą opieką zdrowotną pracowników zawodowo narażonych na czynniki rakotwórcze i podjęcia szeroko rozumianych działań profilaktycznych. O szkodliwości dla zdrowia i negatywnych skutkach zdrowotnych świadczą stwierdzone w województwie śląskim choroby zawodowe wywołane przez ekspozycję zawodową na kancerogeny występujące w środowisku pracy. Pomimo, iż poprawa warunków środowiska pracy przyczyniła się do obniżenia stężeń i natężeń wielu czynników kancerogennych, szczegółowa analiza narażenia zawodowego pracowników wykazała, iż głównymi czynnikami powodującymi nowotwory w latach 2010-2020 były: azbest, benzen oraz WWA. Wynika to

z długiego okresu (20–40 lat) jaki upływa od pierwszej ekspozycji na czynnik kancerogeny do rozwoju i ujawnienia się takich chorób, jak pylica azbestowa i nowotwory.

Potwierdziło się to również w roku 2020, kiedy to stwierdzono 5 przypadków nowotworów wywołanych ekspozycją pracownika na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy:

- | Międzybłoniak opłucnej przy narażeniu na pyły azbestu (na stanowisku: maszynista wyciągowy);
- | Rak płuca, rak oskrzela przy narażeniu na krzemionkę krystaliczną (na stanowiskach: ładowacz pod ziemią, młodszy górnik pod ziemią, górnik pod ziemią);
- | Rak płuca, rak oskrzela przy narażeniu na pył węglowy zawierający frakcję wolnej krzemionki (na stanowisku: robotnik transportowy, robotnik, górnik, górnik strzałowaty);
- | Rak płuca, rak oskrzela przy narażeniu na azbest (na stanowiskach: przygotowawca zestawów odlewniczych, operator – obsługa pieców odlewniczych);
- | Nowotwory wywołane działaniem promieniowania jonizującego (na stanowiskach: robotnik transportowy pod ziemią, młodszy górnik pod ziemią, górnik pod ziemią, górnik – operator samojezdnych maszyn górniczych pod ziemią).

W związku z faktem, iż największe ryzyko wchłaniania włókien azbestowych występuje podczas pracy z minerałami azbestowymi oraz podczas kruszenia i obróbki produktów azbestowo-cementowych nadzorowano również prace związane z usuwaniem azbestu. W tym zakresie przeprowadzono 10 kontroli. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W ramach nadzoru nad chemikaliami przeprowadzono 542 kontrole kwestionując między innymi karty charakterystyki dla 33 produktów, w których najczęściej stwierdzano niepełne lub niezgodne z polskimi przepisami informacje dotyczące środków ochrony indywidualnej oraz postępowania z substancją bądź mieszaniną i ich magazynowaniem. Do częstych nieprawidłowości stwierdzanych podczas prowadzonych kontroli należał brak zgodności pomiędzy zapisami poszczególnych punktów karty charakterystyki lub rozbieżności pomiędzy zapisami karty charakterystyki a oznakowaniem opakowania niebezpiecznych substancji i mieszanin. Stosujące substancje i mieszaniny wskazują również na niewłaściwy przepływ informacji w łańcuchu dostaw związany między innymi z opieszałością dystrybutorów w dostarczaniu dokumentów. Nagminnie dostarczane przez nich karty charakterystyki są nieaktualne. Wyeliminowanie nieprawidłowości uzyskano poprzez wydanie 63 decyzji administracyjnych.

W ramach realizacji projektu REF-EN-FORCE 8 dotyczącego sprawdzenia zgodności i prawidłowości sprzedawanych przez Internet produktów z obowiązującymi przepisami prawodawstwa REACH, CLP i BPR skontrolowano 24 produkty podmiotów wprowadzających do obrotu substancje niebezpieczne. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Realizacja nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem produktów biobójczych spowodowała 119 kontroli w zakładach pracy. Wydano 5 decyzji administracyjnych dotyczących produktów biobójczych w zakresie braku wymaganego pozwolenia na obrót produktem biobójczym, zawartością w składzie niedozwolonych substancji czynnych, braku wymaganego opakowania, niewłaściwie oznakowanych opakowań.

W latach 2019-2020 prowadzono kontrole w podmiotach stosujących leki cytostatyczne. Nadzorem bieżącym objętych jest 35 podmiotów stosujących leki cytostatyczne. W roku sprawozdawczym kontroli poddano 7 spośród wyżej wymienionych podmiotów, w których stwierdzono narażenie na stanowiskach lekarz, pielęgniarka, farmaceuta/technik farmacji oraz wszelkich stanowiskach obejmujących czynności wykonywane w ramach utrzymania czystości pomieszczeń, w których stosowane są leki cytostatyczne. Stwierdzono, że na substancje czynne o działaniu rakotwórczym zawarte w lekach cytostatycznych, na przedmiotowych stanowiskach

ogółem narażonych jest 1 059 osób. Wśród wszystkich narażonych 890 osób stanowiły kobiety, w tym poniżej 45 roku życia odnotowano 345 osób.

W trakcie czynności kontrolnych stwierdzano nieprawidłowości dotyczące:

- | warunków higieniczno-sanitarnych pomieszczeń przygotowania leków cytostatycznych oraz magazynów leków cytostatycznych;
- | przekazywania Śląskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu „Informacji o substancjach i ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym” – dotyczy substancji chemicznych o działaniu rakotwórczym zawartych w lekach cytostatycznych;
- | braku prowadzenia rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (pochodzącymi z przygotowywanych i/lub podawanych leków cytostatycznych);
- | braku dokumentu potwierdzającego przeszkolenie pracowników zajmujących się przygotowywaniem i/lub podawaniem leków cytostatycznych;
- | braku informowania na bieżąco pracowników zatrudnionych przy przygotowywaniu i/lub podawaniu leków cytostatycznych o narażeniu na substancje chemiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, jak również o wymaganiach higienicznych, które powinny być spełnione w celu ograniczenia narażenia, konieczności używania środków ochrony indywidualnej, w tym odzieży ochronnej, o działaniach zapobiegających wypadkom.

W celu usunięcia nieprawidłowości wydano 11 decyzji administracyjnych.

W ewidencji województwa śląskiego znajduje się 4 636 zakładów pracy, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia. W roku 2020 skontrolowano 216 zakładów pracy, w których 14 882 osoby narażone były na szkodliwe czynniki biologiczne w tym: 14 882 pracowników narażonych było na 2 grupę zagrożenia oraz 3864 pracowników narażonych było na 3 grupę zagrożenia. Przeprowadzono 234 kontrole i wydano 25 decyzji administracyjnych. Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: braku oceny ryzyka zawodowego uwzględniającego narażenie na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia w środowisku pracy, braku szkoleń w zakresie bhp pracowników zatrudnionych w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia, braku rejestru prac i pracowników zatrudnionych w narażeniu na 3 grupę zagrożenia na szkodliwe czynniki biologiczne na zdrowia, braku opracowanych procedur i instrukcji dotyczących narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia w środowisku pracy.

W roku 2020 w województwie śląskim stwierdzono 371 przypadków chorób zawodowych, to jest aż o 89 przypadków więcej niż w roku poprzednim. Analiza zapadalności na choroby zawodowe przedstawiona została w tabeli nr 10.

Tabela 10. Analiza zapadalności na choroby zawodowe w latach 2016-2020.

Jednostka chorobowa	2016	2017	2018	2019	2020
Zatrucie ostre i przewlekłe	5	0	1	0	0
Gorączka metaliczna	0	0	0	0	0
Pylica płuc	440	203	201	189	255
Choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestowym	2	4	2	1	0
Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli	1	18	2	0	0
Astma oskrzelowa	4	5	2	1	2
Zewnątrzpoходne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	3	3	1	0	1
Choroby płuc wywołane pyłem metali twardych	1	0	0	0	0
Alergiczny nieżyt nosa	4	1	1	1	0
Przedziurawienie przegrody nosa wywołane substancjami o działaniu żrącym lub drażniącym	0	0	0	0	0
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat	22	19	28	21	10
Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi	9	6	10	2	5
Choroby skóry	3	6	4	3	2
Przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	26	24	21	11	23
Przewlekłe choroby układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	39	37	50	21	33
Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu	32	32	23	11	20
Zespół wibracyjny	7	5	2	1	6
Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	1	0	0	1	0
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	17	22	29	17	15
Choroby wywołane działaniem promieniowania jonizującego	0	0	0	1	0
Ogółem:	427	368	376	282	371

Nie ulega żadnej wątpliwości, że najistotniejsze znaczenie w zapobieganiu chorobom zawodowym ma zespół działań i środków zmierzających do zapewnienia pracownikowi bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Odbywa się to poprzez coraz doskonalsze metody zraszania, ograniczające ilość pyłu, a także bardziej skuteczne środki ochrony pracowników w szczególności maski, a także poprzez uświadomienie pracownika o istniejących zagrożeniach, kontrolę stanu jego zdrowia oraz działania zapobiegające rozwojowi choroby. W procesie tym nie

można pominąć roli pracownika, który przez odpowiednie zachowanie w miejscu pracy, a w szczególności przez przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz prowadzenie higienicznego życia może ograniczyć skutki narażenia zawodowego, co z całą pewnością minimalizuje ryzyko wystąpienia chorób zawodowych.

W roku 2019 nastąpiła likwidacja Poradni Chorób Zawodowych Instytutu Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego w Sosnowcu. Zaistniała sytuacja powoduje, że jedyną placówką II stopnia orzekającą w sprawie chorób zawodowych w Polsce jest Instytut Medycyny Pracy w Łodzi. Fakt, ten spowodował iż znacząco wydłużył się termin oczekiwania na badanie i wydanie orzeczenia w sprawie chorób zawodowych.

6.1 Nadzór nad środkami zastępczymi

W porównaniu z poprzednimi latami od roku 2019 zaobserwowano znaczny spadek aktywności podmiotów wprowadzających do obrotu środki zastępcze. Intensyfikacja działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w poprzednich latach spowodowała, że sprzedaż środków zastępczych odbywa się głównie przez Internet, co znacznie utrudnia prowadzenie działań kontrolnych. W 2020 r. przeprowadzono wizytacje w sklepach, w których we wcześniejszych latach wprowadzano do obrotu środki zastępcze. Podczas wizytacji nie stwierdzono wprowadzania do obrotu środków zastępczych. Wydano 3 decyzje, w tym 2 dotyczyły przepadku produktów na rzecz Skarbu Państwa i ich zniszczeniu. Pomimo, iż liczba zatruć spadła w porównaniu do roku poprzedniego nadal jest bardzo wysoka. Wynika to z rzetelnego zgłaszania podejrzeń zatruć tzw. dopalaczami przez placówki lecznicze z terenu woj. śląskiego.

HIGIENA RADIACYJNA

7.1 Ochrona przed promieniowaniem jonizującym

Miniony, 2020 rok różnił się od lat poprzednich, szczególnie w kwestiach związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa sanitarnego, co w znaczący sposób przełożyło się na zadania i wymagania stawiane Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Pracownicy Oddziału Higieny Radiacyjnej Działu Nadzoru Sanitarnego Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach aktywnie uczestniczyli we wszystkich działaniach związanych ze zwalczaniem epidemii SARS-CoV-2 na terenie naszego kraju, nie przestając jednak realizować pierwszoinstancyjnych działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej osób poddawanych działaniu promieniowania jonizującego w celach medycznych.

Nadzór zapobiegawczy i bieżący jest realizowany w zakresie wynikającym z ustawy Prawo atomowe i dotyczy aparatów rentgenowskich stosowanych do celów rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej, radioterapii powierzchniowej lub radioterapii schorzeń nienowotworowych w medycznych pracowniach rentgenowskich oraz samych pracowni, pracowników zatrudnionych w warunkach narażenia, pacjentów poddawanych ekspozycji, a także osób z ogółu ludności przed niekorzystnym wpływem promieniowania jonizującego. Zmiany w działalności Oddziału Higieny Radiacyjnej dotyczyły przede wszystkim sposobu przeprowadzania kontroli sanitarnych wynikających z harmonogramu do planu zasadniczych przedsięwzięć w jednostkach organizacyjnych posiadających wydane przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego zezwolenie lub zgodę, które z powodu ogłoszenia stanu epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, zostało zawieszono do czasu, kiedy będą one mogły zostać przeprowadzone w sposób niezagrażający bezpieczeństwu epidemicznemu zarówno kontrolujących, jak i kontrolowanych osób. Od początku roku przeprowadzono 103 kontrole sanitarne, spośród których tylko podczas jednej stwierdzono uchybienia wymagające wydanie decyzji zakazującej. Uchybienia zostały usunięte w terminie.

Kontrole wykonywane w związku z wnioskiem Strony o wydanie zezwolenia w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej również zostały zawieszono, natomiast obowiązujący stan prawny umożliwia ich wydanie na podstawie dokumentacji dostarczonej przez Stronę. Jednym z dokumentów jaki powinien złożyć wnioskodawca jest projekt osłon stałych pracowni rtg, który następnie jest sprawdzany i opiniowany przez pracowników Oddziału w celu oceny zgodności z przepisami i pozostałymi wymaganiami. Projekt zatwierdza Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny przed uruchomieniem aparatu rentgenowskiego. W omawianym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 198 wniosków o zaopiniowanie dokumentacji projektowej osłon stałych, na podstawie których wydano 200 opinii sanitarnych. W celu potwierdzenia, że wymagane przepisami prawa warunki wykonywania działalności związanej z narażeniem zostały spełnione, szczególnie w czasie, kiedy brak jest możliwości przeprowadzenia kontroli i weryfikacji stanu faktycznego w obiekcie, wymaga się także, by wnioskodawca przedstawił dokument potwierdzający przeprowadzenie pomiarów rozkładu mocy dawki promieniowania X wokół zainstalowanego urządzenia rentgenowskiego oraz we wszystkich pomieszczeniach bezpośrednio sąsiadujących z pracownią rtg. Pomiary takie wykonuje, m.in. Oddział Badań Higieny Radiacyjnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach; w 2020 r. ww. laboratorium wykonało pomiary wokół 102 urządzeń rentgenowskich. Wydanie zezwolenia następuje po stwierdzeniu, że wymagane przepisami prawa warunki wykonywania działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące zostały spełnione. Dołączona do wniosku dokumentacja jest

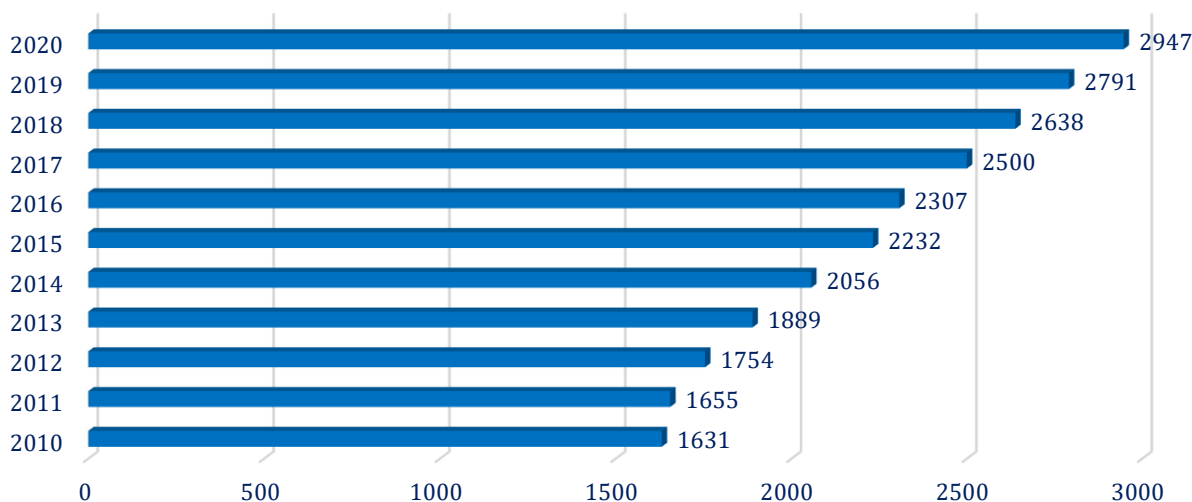
sprawdzana i weryfikowana, a w razie konieczności, Strona wzywana jest do jej uzupełnienia bądź przedstawienia dodatkowych informacji wykazujących spełnianie wymagań bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

W 2020 r. w Oddziale zarejestrowano 254 wnioski o wydanie zezwolenia w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, na podstawie których wydano łącznie 443 decyzje zezwalające na uruchomienie 195 pracowni rtg oraz na uruchomienie i stosowanie 273 aparatów rtg. Wnioski dotyczyły przede wszystkim stomatologicznych aparatów rentgenowskich do zdjęć punktowych (106) i zdjęć pantomograficznych, w tym stomatologicznych tomografów komputerowych (59) oraz diagnostycznych aparatów rtg do zdjęć (45). Odpowiednio, w 2020 r. wydane zezwolenia na pracownie rtg dotyczyły głównie pracowni stomatologicznych (51) i gabinetów stomatologicznych (86).

Oprócz decyzji zezwalających, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny jest organem, który wydaje zgody na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej lub diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych. W omawianym okresie sprawozdawczym do Oddziału złożono 15 wniosków na prowadzenie w jednostce działalności w zakresie rentgenodiagnostyki i radiologii zabiegowej i wydano 28 zgód (część decyzji dotyczyła wniosków, które wpłynęły w 2019 r.)

Pod nadzorem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, w omawianym okresie sprawozdawczym było 2 947 aparatów rentgenowskich, czyli o 156 więcej niż w roku poprzednim.

Wykres 16. Liczba aparatów rentgenowskich pozostających pod nadzorem Oddziału Higieny Radiacyjnej w latach 2010–2020.

Wśród tej liczby, w omawianym okresie sprawozdawczym, w ewidencji Oddziału Higieny Radiacyjnej znajdowało się 1 452 stomatologicznych aparatów rentgenowskich do zdjęć wewnątrzustnych, 510 stomatologicznych aparatów rentgenowskich do zdjęć

pantomograficznych, 428 diagnostycznych aparatów rentgenowskich do zdjęć, 121 tomografów komputerowych, 58 diagnostycznych aparatów rentgenowskich do zdjęć i prześwietleń, 81 mammografów, 47 densytometrów, 153 aparaty rentgenowskie stosowane w radiologii zabiegowej, 67 aparatów rentgenowskich stosowanych w radiologii zabiegowej naczyniowej, 30 aparatów rentgenowskich stosowanych w diagnostyce bez radiologii zabiegowej.

Aparaty rentgenowskie zainstalowane były w 1 242 pracowniach rentgenowskich, w tym 589 pracowniach stomatologicznych, 586 ogólnodiagnostycznych i 67 pracowniach radiologii zabiegowej. Dodatkowo, w 2020 r. funkcjonowało 1025 jednostek organizacyjnych stosujących aparaty rtg bez uruchamiania pracowni rtg, w tym zdecydowana większość, bo aż 924 to gabinety stomatologiczne, wyposażone w stomatologiczne aparaty rentgenowskie do zdjęć wewnątrzustnych. Oprócz aparatów stacjonarnych, na terenie województwa śląskiego działało 10 ambulansów rentgenowskich. W jednostkach pozostających pod nadzorem zarejestrowano 6 026 osób zaliczonych do kategorii A lub B narażenia w zależności od spodziewanego poziomu zagrożenia.

Dane dotyczące ilości skontrolowanych obiektów i aparatów rtg, ilości wydanych decyzji zezwalających i nakazujących oraz osób zatrudnionych w warunkach narażenia obrazują tabele 11 i 12.

Tabela 11. Aparaty rtg – ilość skontrolowanych urządzeń i wydanych zezwoleń.

Rodzaj aparatów rtg	według ewidencji	skontrolowanych	wydanych zezwoleń
Stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	67	5	6
Stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	153	5	29
Stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	30	2	1
Tylko do zdjęć	428	20	45
Do zdjęć i prześwietleń	58	1	3
Mammografy	81	3	3
Stomatologiczne wewnątrzustne	1452	71	108
Stomatologiczne panoramiczne	510	31	60
Densytometry	47	2	4
Tomografy komputerowe	121	8	15

Tabela 12. Ilość przeprowadzonych kontroli sanitarnych oraz wydanych decyzji zezwalających na uruchomienie pracowni rtg i stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości.

Rodzaj działalności z wykorzystaniem promieniowania	Według ewidencji	Skontrolowanych	Wydanych zezwoleń na pracownie rtg	Wydanych decyzji nakazujących	Osób objętych kontrolą dawek
Pracownie diagnostyczne – ogółem	1242	71	104	1	2795
Pracownie radiologii zabiegowej	67	5	6	-	956
Pracownie stomatologiczne	589	38	51	1	507
Jednostki bez pracowni rtg stosujące aparaty rtg – ogółem	1025	52	91	-	3164
Jednostki bez pracowni rtg stosujące aparaty rtg do radiologii zabiegowej	78	5	4	-	2204
Gabinety stomatologiczne rtg	924	44	86	-	943
Ambulanse	10	-	1	-	17

7.2 Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym

Oddział Higieny Radiacyjnej WSSE w Katowicach w oparciu o art. 1 oraz art. 4 ust. 1 pkt 1 i pkt 5 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r., poz. 195) w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych, sprawując nadzór sanitarny w 2020 roku prowadził analizę dokumentacji przekazywanej do WSSE w Katowicach oraz kontrole warunków pracy w podmiotach leczniczych, zakładach przemysłowych, placówkach naukowo-badawczych a także innych jednostkach stosujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz.

Do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, na podstawie art. 122a, art. 149 oraz 152 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.) od operatorów stacji bazowych telefonii komórkowej oraz właściwych rzeczowo urzędów wpłynęło 2.231 spraw, w tym: 1.422 sprawozdania z pomiarów pola elektromagnetycznego w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowej, 33 sprawozdania z pomiarów pola elektromagnetycznego w otoczeniu innych instalacji, 64 zgłoszenia instalacji wytwarzających pole elektromagnetyczne, 702 informacje o zmianie parametrów i innych danych instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne oraz 10 zawiadomień o zakończeniu eksploatacji instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne. Sprawozdania z pomiarów pola elektromagnetycznego w środowisku każdorazowo poddano skrupulatnej analizie w zakresie zgodności danych, prawidłowości ich wykonania, lokalizacji oraz dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Formularze zgłoszeń oraz informacji

o zmianie parametrów i innych danych instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne sprawdzano pod kątem zgodności danych zawartych w formularzu i sprawozdaniu z pomiarów. W żadnym z dostarczonych sprawozdań w miejscach dostępnych dla ludności nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości. Wszystkie analizowane sprawy zostały zarejestrowane w prowadzonym w komórce rejestrze instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne. W oparciu o wykonaną kontrolę przekazanych sprawozdań z pomiarów Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny skierował 40 pism o ich uzupełnienie lub korektę. Sprawozdania były niezwłocznie korygowane i uzupełniane.

W okresie od stycznia do grudnia 2020 roku Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny rozpatrywał 16 zgłoszonych przez mieszkańców województwa śląskiego interwencji, dotyczących potencjalnego, negatywnego oddziaływania nowo instalowanych oraz istniejących i modernizowanych instalacji będących źródłami pola elektromagnetycznego. W 8 przypadkach interwencje dotyczyły stacji bazowych telefonii komórkowej. Pozostałe, pojedyncze przypadki odnosiły się do: linii elektroenergetycznej, nadajnika sterującego lampą uliczną, szafy teleinformatycznej z zamontowanymi urządzeniami typu SWITCH, nadajnika radiodostępu do Internetu oraz 4 niezidentyfikowanych źródeł. Dla każdej interwencji przeprowadzono postępowanie wyjaśniające. W przypadku nadajnika sterującego lampą uliczną ekipa pomiarowa Oddziału Badań Higieny Radiacyjnej Działu Laboratoryjnego wykonała pomiary natężenia pola EM dla celów ochrony ludzi i środowiska. Przeprowadzone pomiary nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych wartości w miejscach dostępnych dla ludności.

W ramach współpracy z Oddziałem Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego, jak co roku prowadzona jest działalność opiniodawcza dotycząca urządzeń źródeł pól-EM mogących oddziaływać na środowisko. W omawianym okresie wydano 36 opinii dotyczących projektowanych obiektów, w tym 23 dla stacji bazowych telefonii komórkowej oraz 13 dla innych instalacji. Ponadto wydano 34 opinie dotyczące dopuszczenia do użytkowania nowo wybudowanych lub modernizowanych źródeł pola elektromagnetycznego, z których 33 dotyczyły stacji bazowych telefonii komórkowej, 1 obejmowała ośrodek radionawigacji.

Śląski Państwowy Inspektor Sanitarny realizując powierzone mu zadania z zakresu sprawowania nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w zakładach pracy prowadzi rejestr zakładów stosujących źródła pól elektromagnetycznych. W rejestrze znajdują się 434 jednostki stosujące urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz w tym: 343 jednostki ochrony zdrowia, 68 zakładów przemysłowych, 17 zakładów radiokomunikacyjnych, 6 jednostek naukowych.

W tabeli nr 13 przedstawiono źródła pola-EM według rodzaju ich zastosowania.

Tabela 13. Podział według rodzaju stosowanych źródeł pola-EM.

Źródło pola-EM	Ilość
urządzenia MRI	65
aparaty do elektrochirurgii	887
diatermie terapeutyczne	71
inne medyczne	233
urządzenia indukcyjne	193
zgrzewarki	200
inne przemysłowe	143
urządzenia radiofoniczne i telewizyjne	75
spektrometry i inne urządzenia stosowane do celów naukowo-badawczych	35

Pod nadzorem Oddziału Higieny Radiacyjnej WSSE w Katowicach znajduje się 9 170 osób, które w przestrzeni pracy mają dostęp do pól-EM o wartościach natężenia odpowiadających strefom ochronnym: w jednostkach ochrony zdrowia 7 142 osoby, w zakładach przemysłowych 1 956 osób, w pozostałych jednostkach 72 osoby.

Oddział Badań Higieny Radiacyjnej Działu Laboratoryjnego wykonał pomiary kontrolne natężenia pola elektromagnetycznego dla celów bezpieczeństwa i higieny pracy w otoczeniu:

- | 67 aparatów do elektrochirurgii,
- | 16 diatermii terapeutycznych (krótkofalowych),
- | 16 innych urządzeń eksploatowanych w ochronie zdrowia
- | 2 urządzeń indukcyjnych stosowanych w przemyśle.

Z powodu ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, pracownicy oddziału zostali skierowani do wykonywania innych obowiązków związanych z ograniczaniem skutków rozprzestrzeniania wirusa SARS-CoV-2. Do dnia wprowadzenia stanu epidemii przeprowadzono 13 kontroli sanitarnych w 11 jednostkach ochrony zdrowia i 2 zakładach przemysłowych.

Zakresem kontroli objęto przestrzeganie przez użytkowników źródeł pola-EM przepisów i norm dotyczących zapewnienia bezpiecznych warunków ich eksploatacji. Sprawdzono, czy warunki pracy przy źródłach pola-EM zostały dostosowane do treści rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne (Dz.U. z 2018 r., poz. 331).

W jednostkach poddanych kontroli eksploatowano 65 źródeł pola elektromagnetycznego: w jednostkach ochrony zdrowia 57, w zakładach przemysłowych 8. W 1 przypadku wydano decyzję nakazującą usunięcie stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości.

Stwierdzone uchybienia dotyczyły:

- | braku dokumentu potwierdzającego przeprowadzenie oceny zagrożeń elektromagnetycznych w miejscach narażenia, ze szczególnym uwzględnieniem prac podczas użytkowania rozpoznanych źródeł pola-EM;
- | braku aktualnych sprawozdań z pomiarów pola-EM na stanowiskach pracy.

Nieprawidłowości zostały usunięte w terminie podanym w decyzji.

Prowadzona działalność pozwala na poprawę stanu sanitarnego naszego województwa w zakresie szkodliwości i uciążliwości środowiskowych związanych z narażeniem na pole i promieniowanie elektromagnetyczne, dotyczących zarówno higieny środowiska jak i higieny w zakładach pracy.

NADZÓR ZAPOBIEGAWCZY

Jednym z zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest prowadzenie działań profilaktycznych zmierzających do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na różnych etapach procesu inwestycyjnego, w tym na etapie planowania, projektowania, realizacji i dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych.

Obowiązujące przepisy wymagają uwzględnienia w procesie inwestycyjno-budowlanym zagadnień z zakresu ochrony środowiska i ludzi. Już w fazie przedinwestycyjnej wymagana jest kompleksowa ocena planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych poczynając od przygotowania dokumentacji i zachowania stosownych procedur wynikających z przepisów. Rolą Państwowej Inspekcji Sanitarnej w niniejszej procedurze jest ocena oddziaływania na ludzi, planowanych do realizacji inwestycji.

8.1 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w roku 2020, na podstawie art. 54 i 58 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko wydał 107 stanowisk dokumentów sporządzonych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Przy opiniowaniu strategii wyznaczających kierunki rozwoju w wymiarach społeczno-kulturowym, gospodarczym, infrastrukturalnym, przestrzennym i środowiskowym zwracano uwagę na czynniki środowiskowe, a zwłaszcza jakość powietrza, dostępność i jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz klimat akustyczny, które są istotnymi determinantami stanu zdrowia ludzi. Przedkładane programy ochrony środowiska, programy ograniczenia niskiej emisji, plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, usuwania azbestu, ochrony przed hałasem, rewitalizacji i remediacji, zawierały szereg planowanych zamierzeń w celu poprawy stanu środowiska, takich jak m.in.:

- | poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczenie niskiej emisji;
- | rekultywacja terenów zdegradowanych;
- | działania naprawcze (remediacja) dotyczące usuwania toksycznych substancji ze środowiska (ziemi, gleby wód gruntowych);
- | budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenach nieskanalizowanych;
- | przygotowanie projektów inwestycyjnych pod kątem współfinansowania ze źródeł zewnętrznych, zwłaszcza z funduszy Unii Europejskiej;
- | szeroko pojęta edukacja społeczeństwa oraz propagowanie zachowań motywujących ludność do racjonalnego gospodarowania surowcami i energią, jak również budowanie wiedzy i kształtowanie poglądów oraz postaw mieszkańców w zakresie aktywnego uczestnictwa w realizacji zadań ujętych w Programach, a także, która ma na celu podniesienie świadomości ekologicznej i zwiększenie poczucia odpowiedzialności za otoczenie.

Istotnym problemem jest zanieczyszczenie powietrza nasilające się szczególnie w okresie zimy poprzez spalanie w kotłach indywidualnych przez mieszkańców paliw niskiej jakości, a czasem nawet różnego rodzaju odpadów. Z dostarczanych do Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokumentacji wynika, że miasta i gminy podejmują szereg działań w zakresie poprawy stanu powietrza atmosferycznego poprzez m.in.:

- | termomodernizację budynków, budowę budynków energooszczędnych oraz pasywnych, a także podłączenie do sieci ciepłowniczej użytkowników budynków mieszkalnych posiadających ogrzewanie piecowe;
- | ograniczenie zużycia energii poprzez modernizację oświetlenia (inteligentne systemy sterowania);
- | modernizację i budowę dróg oraz centrów przesiadkowych;
- | modernizację i rozbudowę infrastruktury ciepłowniczej;
- | budowę tras i ścieżek rowerowych;
- | promocję oraz wspieranie transportu publicznego;
- | hermetyzowanie obiektów oczyszczalni ścieków;
- | wymianę przestarzałych, wysokoemisyjnych źródeł ciepła na energooszczędne i ekologiczne, w tym pochodzące z odnawialnych źródeł energii.

Pomimo wyżej wymienionych działań, jakość powietrza w tym zakresie nie ulega wyraźnej poprawie. W Polsce smog dokucza, nie tylko mieszkańcom dużych miast. Największe zagrożenie związane jest z tzw. niską emisją. To zanieczyszczenia pochodzące z pieców i małych kotłowni, zawierające do 95 proc. rakotwórczego benzo[a]pirenu oraz pyłów zawieszonych PM 10 i PM 2,5, te ostatnie są przyczyną chorób układu oddechowego i krwionośnego.

Źródłem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego oraz hałasu w środowisku jest także transport i komunikacja. Stąd w opiniowanych programach zwracano uwagę na działania skierowane na poprawę funkcjonalności i parametrów technicznych dróg oraz na konieczność wyprowadzenia ruchu tranzytowego z centrów miast poprzez budowę obwodnic, instalowanie ekranów akustycznych chroniących istniejącą zabudowę mieszkaniową.

8.2 Planowanie przestrzenne

Ważnym czynnikiem mającym wpływ na jakość życia mieszkańców województwa jest właściwe planowanie przestrzenne. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny oraz państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali łącznie 474 stanowisk dotyczących projektów planów zagospodarowania przestrzennego miast, gmin i powiatów oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Przy opiniowaniu tych dokumentów zwracano szczególną uwagę na lokalizowanie terenów pod działalność o charakterze uciążliwym (obiekty przemysłowe, centra logistyczne, obiekty gospodarki odpadami i gospodarki ściekowej), w odpowiedniej izolacji, z dala od terenów chronionych (terenów zabudowy mieszkaniowej, oświaty, usług zdrowia, rekreacyjno-sportowych). Istotny problem stanowiły projekty planów zagospodarowania, w których obszary produkcyjne sąsiadowały bezpośrednio z terenami mieszkaniowymi. Dotyczyły one najczęściej terenów z istniejącą zabudową. W takich przypadkach Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny występował o zmiany w zapisach projektów planów w celu ograniczenia negatywnego oddziaływania na zdrowie i życie ludzi poprzez wprowadzenie np. stref buforowych pomiędzy terenami o potencjalnie uciążliwym oddziaływaniu a terenami „chronionymi”. Pozytywnie oceniane były projekty planów, w zapisach których przewidziano oddzielenie terenów o różnym przeznaczeniu i o różnych wymaganiach sanitarnohigienicznych poprzez zastosowanie odpowiednich rozwiązań np. usytuowanie usług nieuciążliwych czy też terenów zielonych pomiędzy obszarami o różnym przeznaczeniu. Ponadto z przeprowadzonej analizy przedkładanych do uzgodnienia planów zagospodarowania przestrzennego wynika, iż obecnie obserwuje się tendencję przekształcania terenów rolnych na tereny zabudowy mieszkaniowej, zabudowy usługowo-mieszkaniowej czy też na tereny

produkcyjno-usługowe. Powyższe związane jest zaprzestaniem działalności rolniczej i z presją inwestowania na tego typu obszarach. Należy zaznaczyć, iż Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w swoich stanowiskach wskazywał również na konieczność przeciwdziałania presji zabudowywania terenów zalesionych lub też wskazywał na możliwość zabudowy jedynie fragmentów działek z obowiązkiem zachowania jak największych powierzchni biologicznie czynnych.

8.3 Uwarunkowania środowiskowe dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

W województwie śląskim organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały 82 opinie, w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W opiniach określano warunki dotyczące m.in. konieczności ochrony ludzi i miejsc ich przebywania przed niekorzystnym oddziaływaniem dróg, uciążliwych obiektów przemysłowych i komunalnych, poprzez realizację urządzeń ochronnych tj. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej, urządzeń ograniczających emisję zanieczyszczeń do środowiska, a także odpowiednią lokalizację.

Przedsięwzięciami uzgadnianymi w 2020 roku na terenie województwa śląskiego były m.in.: budowa, przebudowa i modernizacja linii średniego i wysokiego napięcia, budowa elektrowni fotowoltaicznych, budowa i modernizacja instalacji przetwarzania odpadów, budowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacji, budowa i przebudowa oczyszczalni ścieków, budowa, przebudowa i modernizacja dróg. Przy uzgadnianiu tych przedsięwzięć, w związku z koniecznością zapewnienia odpowiednich standardów życia określano warunki dotyczące m.in. zapewnienia ochrony ludzi i miejsc ich przebywania przed niekorzystnym oddziaływaniem dróg oraz uciążliwości spowodowanych sąsiedztwem obiektów przemysłowych i komunalnych ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji do w/w zakładów i centrów logistycznych. Określano warunki w zakresie zagwarantowania prawidłowego rozwiązania gospodarki wodno-kanalizacyjnej, gospodarki odpadami, zapewnienia bezpiecznych wartości poziomu zanieczyszczeń i hałasu dla terenów chronionych znajdujących się w sąsiedztwie inwestycji, tj. m.in. mieszkaniowych, zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, szpitali, rekreacyjnych.

8.4 Dokumentacje projektowe

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej biorą również udział w procesie budowlanym związanym z dokumentacją projektową i odbiorem obiektów budowlanych powstających w oparciu o tą dokumentację. Działania w tym zakresie polegały na ocenie pod względem wymagań higieniczno-sanitarnych rozwiązań projektowych przyjętych przez projektantów, w aspekcie m.in. zagwarantowania odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych w zakładach pracy, w budynkach i pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi. Zwracano uwagę, w szczególności na zastosowanie prawidłowego układu funkcjonalnego oraz warunków techniczno-użytkowych pomieszczeń, właściwych pod względem zdrowotnym materiałów budowlanych, prawidłowej wentylacji w projektowanych pomieszczeniach, odpowiednich rozwiązań dotyczących instalacji wodnej i kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania, właściwego oświetlenia, zabezpieczenia ludzi przed narażeniem na ponadnormatywny poziom czynników

chemicznych, fizycznych i biologicznych. Większość dokumentacji projektowych opiniowana była przez rzeczoznawców do spraw sanitarnohigienicznych uprawnionych do uzgadniania w imieniu państwowego inspektora sanitarnego dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych.

Problemy jakie napotymano podczas opiniowania dokumentacji projektowej to m. in.: brak wyczerpującego opisu technicznego i technologicznego do proponowanych rozwiązań, w których nie uwzględniano prawidłowej funkcji pomieszczeń, czy też wystarczających ilości punktów wodnych. Często problemem były również nieprawidłowe rozwiązania w zakresie wentylacji pomieszczeń, bądź też w ogóle wentylacja w pomieszczeniach nie była uwzględniana, głównie w projektach zmiany sposobu użytkowania. Wiele adaptowanych pomieszczeń w istniejących budynkach nie spełniało przepisów techniczno-budowlanych. Dokumentacje projektowe były opiniowane pozytywnie w przypadku uzupełnienia dokumentacji i usunięcia nieprawidłowości. Znaczną grupę dokumentów uzgadnianych w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych stanowiły dokumentacje projektowe obiektów przeznaczonych dla osób starszych w zakresie opieki dziennej i całodobowej, a także dokumentacje projektowe budowy i przebudowy, a także zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów ochrony zdrowia (szpitale, ambulatoria, zakłady rehabilitacji, apteki). Wśród uzgadnianych projektów znajdowały się również inwestycje związane z COVID-19 tj. tymczasowe obiekty kontenerowe przeznaczone do wykonywania testów COVID-19, laboratoria wykonujące badania PCR czy tymczasowe izby przyjęć do szpitala.

Ponadto podobnie jak w latach ubiegłych przedkładano do uzgodnienia projekty obiektów usługowo-handlowych, biurowych, przemysłowych, gastronomicznych, obiektów związanych z produkcją i obrotem artykułami spożywczymi, obiektów oświatowych, żłobków oraz zakładów fryzjerskich i kosmetycznych.

8.5 Odstępstwa od przepisów techniczno-budowlanych

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w roku 2020 wydał 331 stanowisk dotyczących odstępstw od wymagań przepisów techniczno-budowlanych w zakresie wysokości, oświetlenia światłem dziennym oraz lokalizacji pomieszczeń poniżej poziomu terenu. Przy wydawaniu zgód na odstępstwa od w/w przepisów zwracano szczególną uwagę na konieczność zaprojektowania we wnioskowanych pomieszczeniach skutecznej wentylacji zapewniającej wymianę powietrza wynikającą z potrzeb użytkowych i funkcji tych pomieszczeń, bilansu ciepła i wilgotności, oraz zanieczyszczeń stałych i gazowych, zapewnienia oświetlenia światłem sztucznym zgodnym z wymogami Polskich Norm, a także odpowiedniego zabezpieczenia ścian i podłóg pomieszczeń przed przenikaniem wilgoci. Ponadto, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmowały stanowiska dotyczące możliwości zastosowania recyrkulacji powietrza w zakładach opieki zdrowotnej, usytuowania terenowych wyrzutni powietrza instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych oraz możliwości zmniejszenia odległości zbiorników na nieczystości ciekłe.

Istotnym problemem na terenie województwa śląskiego była lokalizacja miejsc do gromadzenia odpadów stałych na terenach należących do powstałych wspólnot mieszkaniowych. Problem ten najczęściej wynika z ograniczonej powierzchni działek wspólnot oraz braku możliwości posadowienia śmietników zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. W związku z powyższym, do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego zwracano się o udzielenie zgody na zmniejszenie odległości usytuowania miejsc do

gromadzenia odpadów stałych od okien i drzwi do budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi.

8.6 Dopuszczenie do użytkowania obiektów budowlanych

W roku 2020 pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali 2023 kontrole, w związku z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych na podstawie art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane i art. 3 pkt 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu zrealizowanych obiektów i ich otoczenia, pod kątem zgodności z uzgodnioną w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacją projektową. Pojawiające się problemy w sprawowaniu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dotyczą uruchamianych zakładów kosmetycznych, salonów tatuażu, w których niejednokrotnie dokonuje się usługi z naruszeniem ciągłości tkanek (mezoterapia, botox, wampirzy lifting, tatuaż), bez powiadomienia organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Istnieją trudności w egzekwowaniu odpowiednich wymagań sanitarnych dla tych zakładów, gdyż brak jest przepisów określających wymagania dla tego typu działalności i nakładających obowiązek jej zgłoszenia.

Obserwuje się również nieprawidłowości w zakresie rozwiązań instalacji sanitarnych. Dotyczy to obiektów, dla których dokumentacja projektowa nie obejmowała instalacji sanitarnych, bądź instalacje te nie były uzgodnione w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Jak wynika z praktyki przyjętej przez projektantów, do uzgodnienia w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych niejednokrotnie przedkładane są projekty w części dotyczącej zagospodarowania terenu i architektury, bez instalacji sanitarnych. Projekty instalacji stanowią odrębne opracowania, bądź są dołączane do projektu architektoniczno-budowlanego i nie są uzgadniane w powyższym zakresie, o czym świadczy brak klauzuli uzgodnieniowej na rzucie podstawowym instalacji sanitarnych. Wynikiem tego jest fakt, że projekty budowlane bez uzgodnień instalacji sanitarnych są zatwierdzane decyzją pozwolenia na budowę przez organy administracji architektoniczno-budowlanej. Powyższa praktyka powoduje problemy przy kontroli obiektów przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku z ich przekazywaniem do użytkowania. Zdarzają się przypadki błędnych rozwiązań projektowych w opracowywanych dokumentacjach branżowych, które nie były uzgadniane w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Podczas czynności kontrolnych w obiektach bardzo trudno jest prawnie wyegzekwować dokonanie zmian w niewłaściwie wykonanych instalacjach, zrealizowanych na podstawie ww. dokumentacji, gdyż zgodnie z art. 56 ustawy Prawo budowlane organy zajmują stanowisko w sprawie zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym. Tymczasem błędy te mają istotny wpływ na warunki sanitarne w pomieszczeniach, a także na instalacje w budynku (instalacje wod-kan. i wentylacji). Wśród nich wymienić należy m.in.:

- | brak rozwiązań chroniących instalacje sanitarne przed rozwojem bakterii legionella;
- | łączenie w instalacjach wentylacji ze sobą przewodów z pomieszczeń o różnych wymaganiach użytkowych i sanitarno-higienicznych;
- | niewłaściwą lokalizację czerpni i wyrzutni powietrza;
- | zastosowanie niewłaściwego urządzenia do odzysku ciepła (szczególnie dotyczy to obiektów działalności leczniczej);

- | niezastosowanie odpowiedniego układu ciśnień tak, aby powietrze nie przenikało z pomieszczeń o niższych wymaganiach sanitarnych do pomieszczeń o wyższych wymaganiach;
- | brak zastosowania instalacji kanalizacji technologicznej (separatory tłuszczu, substancji ropopochodnych) przed odprowadzeniem ścieków do kanalizacji właściwej;
- | brak odpowiedniego zabezpieczenia antyskażeniowego dla ochrony sieci wodociągowej.

Pracownicy zapobiegawczego nadzoru sanitarnego WSSE uczestniczyli również w działaniach z zakresu higieny radiacyjnej. Dopuszczono do użytkowania 22 stacje bazowe telefonii komórkowej. Zwracano uwagę na dotrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludzi w otoczeniu w/w stacji.

8.7 Działania związane z pandemią

Pracownicy komórki zapobiegawczego nadzoru sanitarnego od czasu rozpoczęcia pandemii aktywnie włączali się w działania związane z przeciwdziałaniem COVID-19. Działania polegały m.in. na uczestnictwie w całodobowych dyżurach na infolinii, przygotowywaniu dobowych raportów odnośnie liczby osób zakażonych, hospitalizowanych i zgonów, przeprowadzaniu wywiadów epidemiologicznych, przygotowywaniu decyzji o kwarantannie, a także obsłudze systemów EWP oraz SEPIS. Ponadto pracownicy WSSE w Katowicach przy współdziałaniu komórek epidemiologii oraz higieny komunalnej i środowiska, dokonali wizytacji dwóch obiektów zaadaptowanych na tzw. szpitale tymczasowe (Port Lotniczy Pyrzowice i Międzynarodowe Centrum Kongresowe w Katowicach) celem sprawdzenia czy spełnione są wymagania higienicznosanitarne. Dołożono wszelkich starań, aby ograniczyć wpływ pandemii COVID-19 na realizację działań statutowych.

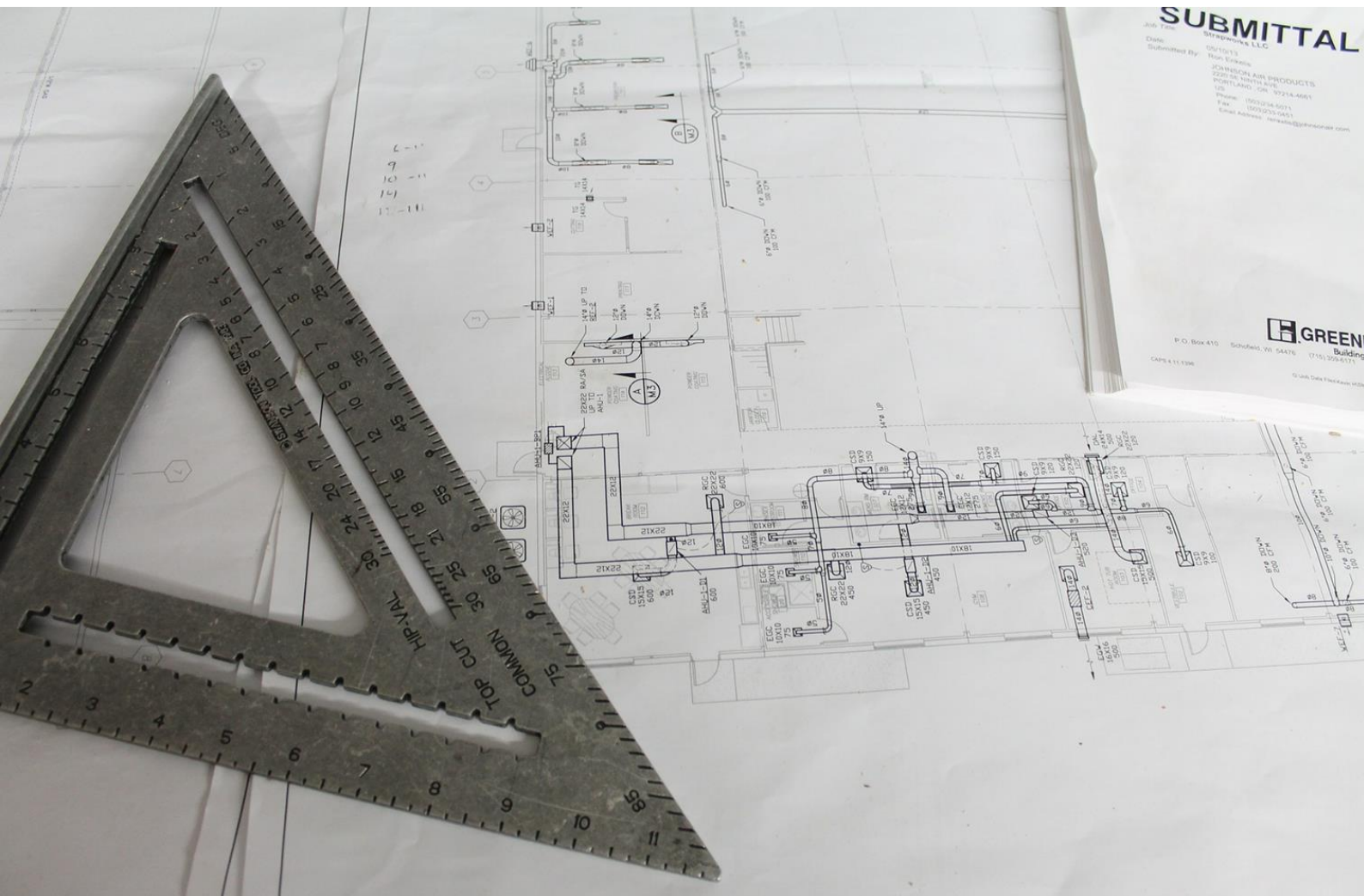
Podsumowanie

Do zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego należy prowadzenie działań profilaktycznych zmierzających do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na różnych etapach procesu inwestycyjnego, w tym na etapie planowania, projektowania, realizacji i dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych. W ramach tych zadań dokonywano sprawdzenia poprawności przyjętych rozwiązań w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych w różnych dokumentacjach projektowych, począwszy od dokumentów tworzonych w ramach procedur planistycznych, dokumentów w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, poprzez raporty oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, skończywszy na uzgadnianiu dokumentacji projektowych. Efektem tych działań była realizacja różnych zamierzeń inwestycyjnych, które były przedmiotem dopuszczenia do użytkowania.

Pojawiające się problemy w sprawowaniu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dotyczą uruchamianych zakładów kosmetycznych, salonów tatuażu, w których niejednokrotnie dokonuje się usługi z naruszeniem ciągłości tkanek (mezoterapia, botox, wampirzy lifting, tatuaż), bez powiadomienia organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Istnieją trudności w egzekwowaniu odpowiednich wymagań sanitarnych dla tych zakładów, gdyż brak jest przepisów określających wymagania dla tego typu działalności i nakładających obowiązek jej zgłoszenia. Ponadto obserwuje się nieprawidłowości podczas czynności odbiorowych w zakresie rozwiązań instalacji

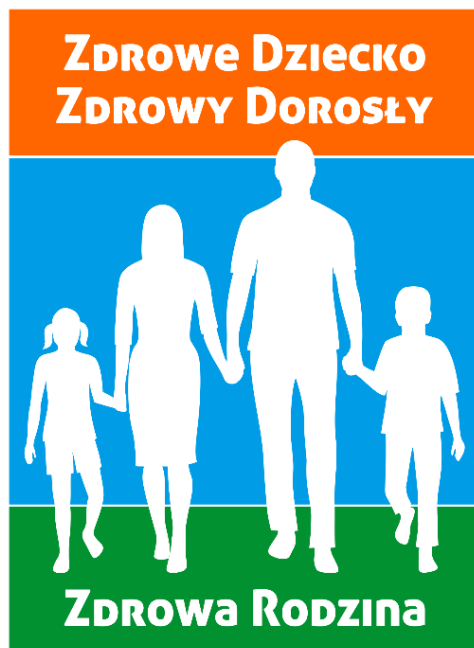
sanitarnych, w szczególności wentylacji, co związane jest z brakiem uzgodnień projektów tych instalacji w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, przedkładanych do pozwolenia na budowę. W związku z powyższym kontynuowano działania w zakresie współpracy z organami administracji architektoniczno-budowlanej polegające na wzajemnym informowaniu się w przypadku występowania problemów w procesie inwestycyjnym.

Pracownicy komórki zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mimo włączenia się w działania związane z COVID-19 realizowali działania statutowe wynikające z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz innych przepisów określających kompetencje organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

DZIAŁANIA W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Realizacja zadań w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej na terenie województwa śląskiego wynika z Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej i wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego, Narodowego Programu Zdrowia, a także z sytuacji epidemiologicznej kraju i potrzeb zdrowotnych ludności województwa. W 2020 roku z uwagi na zaistniałą sytuację epidemiologiczną, związaną z ogłoszeniem przez Światową Organizację Zdrowia pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, realizacja dotychczasowych zadań w tym: ogólnopolskich i wojewódzkich programów profilaktycznych oraz interwencji nieprogramowych polegających na prowadzeniu kampanii społecznych i akcji zdrowotnych, została ograniczona. Wykonywane były zadania przede wszystkim związane z zapobieganiem oraz zwalczaniem stanu epidemii. Kontakt z odbiorcami działań

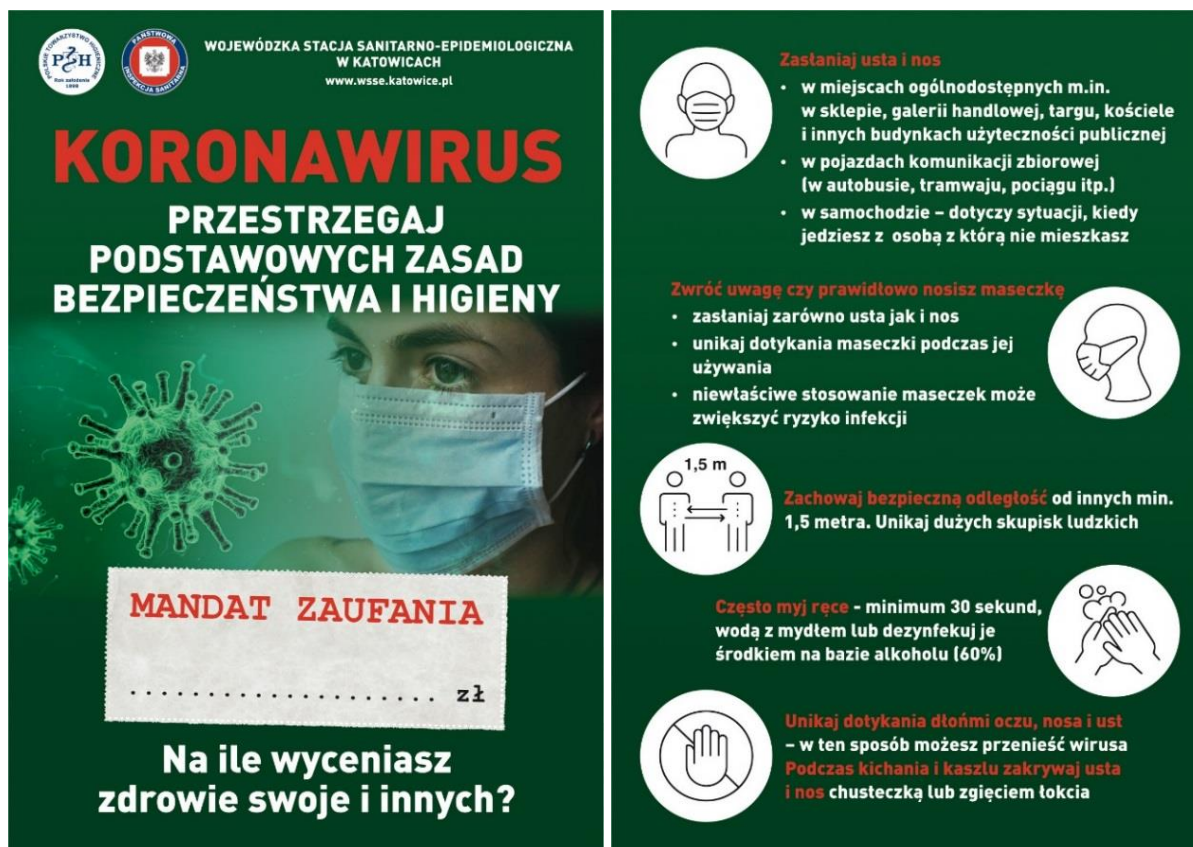
informacyjno-edukacyjnych został w większości przeniesiony do strefy on-line. Działania podejmowano poprzez publikację materiałów edukacyjnych na stronie internetowej i portalach społecznościowych: Facebook, Twitter i Instagram.

Zestawienie działań podejmowanych w 2020 roku przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej na terenie województwa śląskiego.

Akcja informacyjno-edukacyjna pt. "Koronawirus. Przestrzegaj podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny"

17 sierpnia 2020 r. w województwie śląskim rozpoczęła się akcja informacyjno-edukacyjna pt. „Koronawirus. Przestrzegaj podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny”, zainicjowana przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Celem akcji było przypomnienie społeczeństwu, jak ważne jest przestrzeganie podstawowych zasad higieny i bezpieczeństwa w ograniczaniu rozprzestrzeniania się zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2. Na potrzeby przedsięwzięcia została opracowana ulotka informacyjna, która oprócz informacji, zwracała uwagę na temat wyceny zdrowia własnego i innych. Wręczony „mandat zaufania” przypomina o obowiązku zasłaniania ust i nosa w miejscach użyteczności publicznej, zachowaniu odległości od innych osób min. 1,5 m oraz prawidłowej higienie rąk. Akcja była realizowana na terenie całego województwa śląskiego przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

**WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W KATOWICACH**
www.wsse.katowice.pl

KORONAWIRUS

PRZESTRZEGAJ PODSTAWOWYCH ZASAD BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY

MANDAT ZAUFANIA
..... zł

**Na ile wyceniasz
zdrowie swoje i innych?**

Zastanij usta i nos

- w miejscach ogólnodostępnych m.in. w sklepie, galerii handlowej, targu, kościele i innych budynkach użyteczności publicznej
- w pojazdach komunikacji zbiorowej (w autobusie, tramwaju, pociągu itp.)
- w samochodzie – dotyczy sytuacji, kiedy jedziesz z osobą z którą nie mieszkasz

Zwróć uwagę czy prawidłowo nosisz maseczkę

- zastanij zarówno usta jak i nos
- unikaj dotykania maseczki podczas jej używania
- niewłaściwe stosowanie maseczek może zwiększyć ryzyko infekcji

Zachowaj bezpieczną odległość od innych min. 1,5 metra. Unikaj dużych skupisk ludzkich

Często myj ręce - minimum 30 sekund, wodą z mydłem lub dezynfekuj je środkiem na bazie alkoholu (60%)

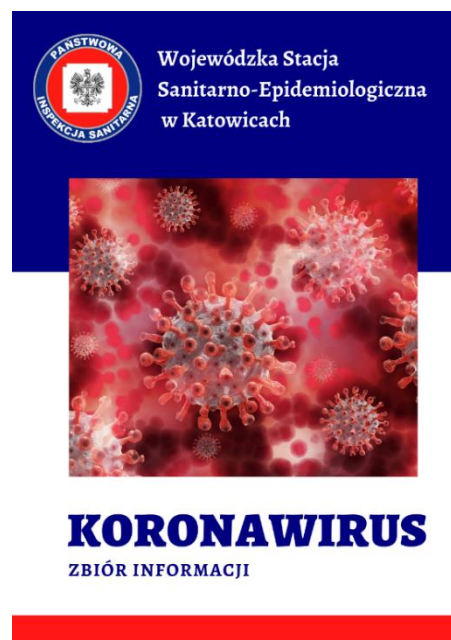
Unikaj dotykania dłońmi oczu, nosa i ust – w ten sposób możesz przenieść wirusa. Podczas kichania i kaszlu zakrywaj usta i nos chusteczką lub zgięciem łokcia

Opracowanie broszury „Koronawirus – zbiór informacji”

Dla Mieszkańców woj. śląskiego, kierując się informacjami zawartymi na stronach internetowych WHO, MZ, GIS, MSWiA, opracowano poradnik informacyjny nt. koronawirusa SARS-CoV-2.

W poradniku uwzględniono następujące zagadnienia:

- | Co należy wiedzieć o koronawirusie?;
- | Podstawowe zasady bezpieczeństwa i higieny;
- | Informacja na temat testu na koronawirusa - drive thru;
- | Izolacja;
- | Kwarantanna;
- | Teleporady;
- | Aplikacja ProteGO Safe.

**WOJEWÓDZKA STACJA
Sanitarно-Epidemiologiczna
w Katowicach**

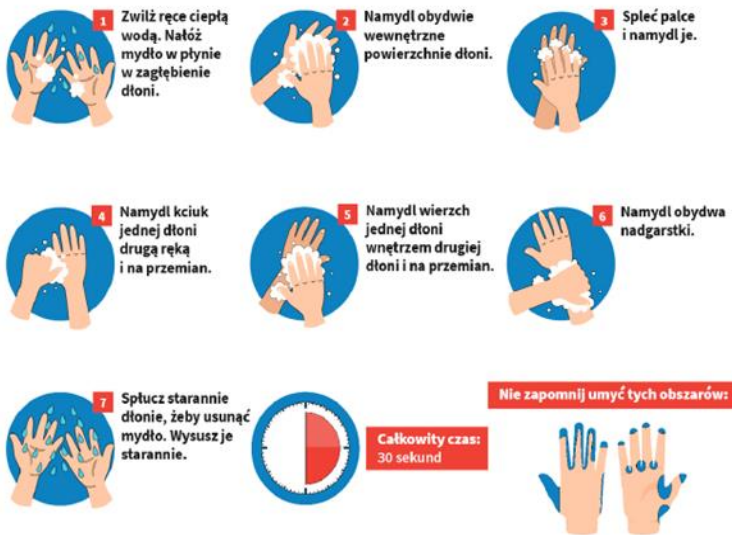
KORONAWIRUS

ZBIÓR INFORMACJI

PODSTAWOWE ZASADY BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY

Często myj dłonie przez okres minimum 30 sekund wodą z mydłem lub dezynfekuj je środkiem na bazie alkoholu (60%) – instrukcja jak poprawnie myć i dezynfekować ręce znajduje się poniżej ↓

Jak skutecznie myć ręce?

Zachowaj bezpieczną odległość od rozmówcy (2 metry). Unikaj dużych skupisk ludzkich.

Unikaj dotykania oczu, nosa i ust

Dłonie dotykają wielu powierzchni, które mogą być zanieczyszczone wirusem. Dotknięcie oczu, nosa lub ust zanieczyszczonymi rękami, może spowodować przeniesienie się wirusa z powierzchni na siebie.

Regularnie dezynfekuj swój telefon i nie korzystaj z niego podczas spożywania posiłków

Na powierzchni telefonów komórkowych bardzo łatwo gromadzą się chorobotwórcze drobnoustroje. Regularnie przecieraj lub dezynfekuj swój telefon komórkowy (np.: wilgotnymi chusteczkami nasączonymi środkiem dezynfekującym). Nie kładź telefonu na stole i nie korzystaj z niego podczas spożywania posiłków.

Stosuj zasady ochrony podczas kichania i kaszlu

Podczas kaszlu i kichania należy zakryć usta i nos zgiętym łokciem lub chusteczką (którą należy jak najszybciej wyrzucić do zamkniętego kosza i umyć ręce). Zakrycie ust i nosa podczas kaszlu i kichania zapobiega rozprzestrzenianiu się wirusów. Jeśli nie przestrzega się tej zasady można łatwo zanieczyścić dotykane przedmioty i powierzchnie.

CO NALEŻY WIEDZIEĆ O KORONAWIRUSIE?

Koronawirus

Jest to wirus RNA osłonięty błoną tłuszczową (lipidową). Dzięki takiej budowie można mu zapobiegać przez zastosowanie środków chemicznych, takich jak zwykłe mydło, preparaty do dezynfekcji na bazie alkoholu (min. 60%).

Jaką chorobę wywołuje koronawirus?

Nowy koronawirus SARS-Cov-2 wywołuje chorobę o nazwie COVID-19. Najczęściej występujące objawy choroby to:

Chorobie mogą towarzyszyć bóle mięśni i zmęczenie oraz utrata węchu i smaku.

Objawy choroby pojawiają się między 2 a 14 dniem od zakażenia.

W poważniejszych przypadkach rozwija się ciężkie zapalenie płuc, zespół ostrej niewydolności oddechowej, posocznica i wstrząs septyczny, które mogą prowadzić do śmierci pacjenta.

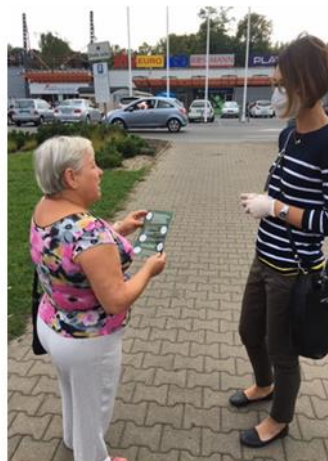
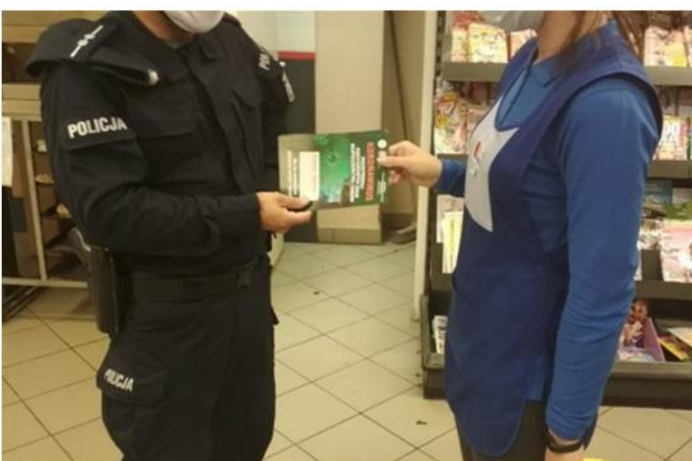
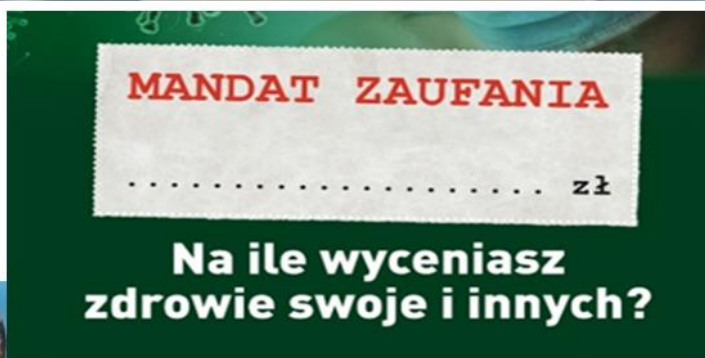
Jak prawidłowo nałożyć i zdjąć maseczkę

Nie wrzucaj maseczki do toalety!

Sanepid rozdaje mandaty zaufania

Konferencja prasowa „Bezpieczny powrót dzieci i młodzieży do szkół”

31 sierpnia 2020 r. w siedzibie Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach odbyła się konferencja prasowa, której tematem był "Bezpieczny powrót dzieci i młodzieży do szkół". W konferencji udział wzięli: Wojewoda Śląski Jarosław Wieczorek, Śląski Kurator Oświaty Urszula Bauer, Zastępca Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego Dorota Wodzisławska-Czapla oraz zaproszeni przedstawiciele mediów. Tematem konferencji były wytyczne dla dyrektorów szkół i placówek nauczania i wychowania, możliwe modele kształcenia w czasie epidemii, procedury postępowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia zakażenia COVID-19 w jednostkach organizacyjnych systemu oświaty.

Wszystkim naszym wydarzeniom towarzyszyły liczne wywiady medialne.

STRONA GŁÓWNA / KRAJ

Śląskie: kilkadziesiąt nowych przypadków koronawirusa w kopalni Marcel

2020-09-07 12:33 | #slaskie | 2020-09-07 12:33

Polityka | Turcja | Ustawy

Kilkadziesiąt nowych przypadków koronawirusa potwierdzono wśród górników należących do Polskiej Grupy Górniczej kopalni Marcel w Radlinie. Od czwartku trwają tam badania przesiewowe załogi, łącznie od początku epidemii tys. górników z trzech spółek węglowych.

Sprawdzają przestrzeganie przepisów w placówkach handlowych

Mysłowicki policjanci włączyli się w działania informacyjno-edukacyjne Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach. Akcja ma na celu przypominanie społeczeństwu, jak ważne jest przestrzeganie podstawowych zasad higieny i bezpieczeństwa w ograniczaniu rozprzestrzeniania się zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Działania będą prowadzone cyklicznie.

Akcja informacyjno-edukacyjna pn. „Koronawirus. Przestrzegaj, poddawaj się zasad bezpieczeństwa i higieny!” skierowana została przez Szefa Wojewódzkiego Urzędowego Inspektoratu Sanitarnego. Na obecnym etapie wyprzedzają, jak

Koronawirus: Kolejne 146 przypadków zakażenia w woj. śląskim. W skali całego kraju potwierdzono 575 przypadków

Śląskie: w środę od rana badania przesiewowe 300 górników z kopalni Silesia

W środę rano przed przesiewami kopalni Silesia w Chwałowicach-Obwodach rozpoczęcie się przesiewem 300 pracowników. Badania przesiewowe SARS-CoV-2. Testy obejmą 300 pracowników w dniach 14-16 września. Badania przesiewowe będą prowadzone w trzech etapach. W pierwszym etapie przesiewowi podlegną pracownicy z kopalni Silesia w Chwałowicach-Obwodach. W drugim etapie przesiewowi podlegną pracownicy z kopalni Silesia w Chwałowicach-Obwodach. W trzecim etapie przesiewowi podlegną pracownicy z kopalni Silesia w Chwałowicach-Obwodach.

Profilaktyka nadwagi i otyłości Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!”

Państwowa Inspekcja Sanitarna we współpracy z Polską Federacją Producentów Żywności realizuje Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!” – program propagujący zdrowy styl życia, promujący zbilansowane odżywianie oraz aktywność fizyczną. Głównym

celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. Działania podejmowane podczas realizacji programu zmierzają do zwiększenia świadomości uczestników programu dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie. Program skierowany jest do uczniów klas V–VIII szkół podstawowych. W województwie śląskim od początku realizacji programu wyedukowano łącznie ponad 1 milion uczniów. Program cieszy się dużym zainteresowaniem wśród realizatorów i koordynatorów szkolnych. Zasięg programu w województwie śląskim przez ostatnie lata utrzymywał się na poziomie 50% wszystkich śląskich szkół i plasował się w pierwszej piątce wśród wszystkich województw. W roku szkolnym 2019/2020 realizowana była XIV edycja programu, w której uczestniczyło 617 szkół, czyli połowa wszystkich szkół podstawowych województwa śląskiego.

Wojewódzki projekt edukacyjny „Klub Zdrowego Przedszkolaka”

KLUB ZDROWEGO PRZEDSZKOLAKA

Projekt zawiera różnorodną tematykę, a jego celem jest wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci poprzez propagowanie zdrowego stylu życia w placówkach przedszkolnych. Działania projektowe mają wzbogacić wiedzę najmłodszych i ukształtować w nich nawyki higieniczno-zdrowotne m.in. w zakresie zbilansowanej diety – Żywienie na wagę zdrowia, jak również profilaktyki chorób zakaźnych, w tym szczepień; umiejętnego korzystania z promieni UV oraz profilaktyki tytoniowej i szkodliwości dymów innego pochodzenia. „Klub Zdrowego Przedszkolaka” realizowany jest od 2017 roku, a swoim zasięgiem objął już ponad 300 tys. odbiorców. W roku przedszkolnym 2019/2020

w projekcie uczestniczyło ponad 90 tys. osób z 700 przedszkoli. Najczęstszymi formami realizacji projektu były: zajęcia sportowe, pogadanki, warsztaty w zakresie prawidłowego odżywiania, aktywności fizycznej oraz higieny rąk.

Pilotażowa edycja ogólnopolskiego programu „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

W województwie śląskim, w roku szkolnym 2019/2020 zakończyła się pilotażowa edycja ekologicznego programu dla przedszkoli pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, przygotowanego w porozumieniu pomiędzy Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a Głównym Inspektoratem Sanitarnym. Program dedykowany jest dzieciom przedszkolnym w wieku 5-6 lat, rodzicom i opiekunom oraz nauczycielom wychowania przedszkolnego. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. W trakcie realizacji programu dzieci dowiedziały się skąd biorą się produkty ekologiczne, dlaczego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny. W województwie śląskim program zrealizowało 189 placówek. Edukacją objęto prawie 6 tys. dzieci i 3,5 tys. rodziców i opiekunów.

Profilaktyka używania środków psychoaktywnych Działania w zakresie profilaktyki palenia tytoniu i e-papierosów

Państwowa Inspekcja Sanitarna w początkach lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia rozpoczęła walkę z problemem palenia tytoniu. Trzy dekady działań edukacyjnych prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną dokonało istotnych i zauważalnych zmian w społecznym odbiorze kwestii dotyczących palenia tytoniu. Wyniki badań przeprowadzonych przez KANTAR Polska (2019 r.), na zlecenie GIS, potwierdzają spadkową tendencję wśród regularnych palaczy /z 31% w 2011 do 21% w 2019 roku/, a także wzrost odsetka osób, które nigdy nie paliły. Niebagatelny postęp w eliminowaniu dymu tytoniowego z przestrzeni publicznej to w dużym stopniu zasługa działań kontrolnych prowadzonych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego. W 2020 roku skontrolowano 8136 obiektów /podmiotów leczniczych, jednostek organizacyjnych systemu oświaty, zakładów pracy, uczelni wyższych, obiektów kultury i wypoczynku, lokali gastronomiczno-rozrywkowych, obiektów sportowych i innych pomieszczeń użytku publicznego/. Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych jest realizowana w 8135 obiektach. Mandat za łamanie zakazu palenia wystawiono w 1 skontrolowanym obiekcie. Odsetek zakładów pracy oraz lokali gastronomiczno-rozrywkowych w woj. śląskim, wykorzystujących miejsca wyznaczone do palenia wynosił 2,17%. Odsetek miejsc publicznych stosujących ustawę o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych wynosi 99,9%.

Program Przedszkolnej Edukacji Antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

Program realizowany jest od 2008 roku i jest dostosowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Realizowany jest przez kadrę pedagogiczną placówek przedszkolnych.

Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi.

W województwie śląskim w 2020 roku program zrealizowało 658 placówek. Edukacją objęto 24 tys. dzieci i blisko 16,5 tys. rodziców i opiekunów.

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”

Ogólnopolskie badania ankietowe na temat postaw wobec palenia tytoniu wykazują, iż nadal znacząca część Polaków w wieku 15 lat i więcej regularnie pali tytoń. Co szósty uczeń jest narażony w szkole na bierne palenie. Nadal więc potrzebne są działania prowadzące do ograniczenia palenia tytoniu – przede wszystkim działania edukacyjno-informacyjne w postaci kampanii społecznych, medialnych oraz programów edukacyjnych. Szczególnie ważna jest edukacja dzieci i młodzieży, aby wyeliminować lub opóźnić proces inicjacji tytoniowej, ponieważ jak wskazują przeprowadzone badania nałogowi palacze najczęściej zaczynają palić codziennie w wieku 15-19 lat. Pierwsze kontakty z paleniem tytoniu przypadają na przedział wiekowy 9-10 lat. Dlatego grupa, do której skierowany jest program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”, to dzieci w IV klasie szkoły podstawowej. W woj. śląskim w roku szkolnym 2019/2020 IV edycja programu objęła swym zasięgiem 289 szkół podstawowych (tj. 28%), w których edukacją objęto ponad 4,5 tys. uczniów. Głównym celem jest zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. Zajęcia były realizowane za pomocą zróżnicowanych metod aktywizujących, jak dyskusje, wymiana doświadczeń, spostrzeżeń, pomysłów. Podstawą całego cyklu są przygotowane przez uczniów cztery zadania, które dotyczą różnych aspektów problemu uzależnienia od tytoniu oraz prewencji w tym zakresie. Do każdego z zadań opracowano szczegółowe instrukcje/pomoce dydaktyczne ułatwiające ich wykonanie, jak na przykład lista zdań proasertywnych; schemat wywiadu z osobą niepalącą; lista negatywnych konsekwencji palenia papierosów. Dodatkowo nauczyciele wzbogacali zajęcia o inne aktywności: spotkania ze specjalistami, konkursy, wystawy prac uczniów, akcje i happeningi rodzinne itp. Program zakłada również zaangażowanie rodziców (spotkania dla nich oraz włączenie się w realizację programu), co zwiększa skuteczność

Program realizowany jest od 2008 roku i jest dostosowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Realizowany jest przez kadrę pedagogiczną placówek przedszkolnych.

oddziaływań profilaktycznych. Wyniki z ewaluacji programu edukacji antytytoniowej „Bieg po zdrowie” pozwalają stwierdzić, że w znacznej mierze osiągnięto zakładane rezultaty, a więc wzrost wiedzy dotyczącej zachowań prozdrowotnych oraz zwiększenie umiejętności w zakresie dbania o swoje zdrowie. Program zyskał aprobatę wszystkich zaangażowanych stron: uczniów, ich rodziców oraz nauczycieli, natomiast 74% koordynatorów szkolnych zadeklarowało chęć kontynuacji programu w przyszłym roku szkolnym.

Działania w zakresie profilaktyki używania środków psychoaktywnych w tym nowych narkotyków

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, mając na uwadze zdrowie i bezpieczeństwo młodzieży oraz ze względu na obserwowane niepokojące zjawiska jakim jest nadmierne korzystanie z nowych narkotyków, prowadzi systematyczne działania edukacyjno-informacyjne zmierzające do zminimalizowania używania środków psychoaktywnych. Prowadzone działania skierowane są do wszystkich grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży w wieku 13-19 lat. W 2020 roku w szkołach na terenie woj. śląskiego rozpoczęto realizację następujących programów edukacyjnych: w szkołach podstawowych „Smak życia czyli debata o dopalaczach” oraz w szkołach ponadpodstawowych „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Ponadto działania skierowane do ogółu społeczeństwa, nie tylko środowiska szkolnego, realizowane są od 2010 roku pod hasłem: Dopapalacze Wypalacze „groźne narkotyki”.

Program profilaktyki uniwersalnej „Smak życia czyli debata o dopalaczach”

Program profilaktyki uniwersalnej pt. „Smak życia czyli debata o dopalaczach” realizowano w I semestrze roku szkolnego 2019/2020. Udział wzięły 304 szkoły podstawowe (klasy VII i VIII). Głównym celem programu jest dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat „dopalaczy” i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami. W V edycji udział wzięło ponad 16,5 tys. uczniów i prawie 5,5 tys. rodziców. Z przekazanych danych sprawozdawczych wynika, że program został pozytywnie przyjęty i wysoko oceniony przez szkolnych koordynatorów, uczniów i ich rodziców/opiekunów.

Program w miarę możliwości był rozszerzany o dodatkowe działania spójne z profilaktyką uzależnień, tak aby wzmocnić efekt edukacji profilaktyki używania środków psychoaktywnych. Łącznie odbyło się ok. 845 dodatkowych działań m.in.: akcje, happeningi, wystawy, konkursy, projekcje filmu dla ponad 29 tys. odbiorców. Podsumowując tę krótką realizację programu należy stwierdzić, że program cieszy się dużym zainteresowaniem. Większość Dyrektorów szkół, które zdążyły zrealizować program w I semestrze widzi potrzebę realizacji programu oraz deklaruje chęć udziału w kolejnej edycji.

Ogólnopolski program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Program realizowany jest na terenie woj. śląskiego od 2013 roku. Celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie. W 2018 r. program został wpisany do Bazy Programów Rekomendowanych. W I semestrze roku szkolnego 2019/2020 na terenie woj. śląskiego w 209 szkołach ponadpodstawowych realizowana była VII edycja programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Działania edukacyjne zostały skierowane do ponad 19 tys. uczniów i prawie 3,5 tys. rodziców. VII edycja programu realizowana była w: 71 liceach, 54 zasadniczych szkołach zawodowych, 75 technikach, a także 9 innych szkołach, dodatkowo w VII edycji program po raz pierwszy realizowało 5 szkół. Według opinii koordynatorów szkolnych program został oceniony jako bardzo ważny, potrzebny i wartościowy. Mimo problemów z realizacją VII edycji programu w szkołach Dyrektorzy widzą potrzebę jego realizacji w kolejnych latach oraz deklarują chęć udziału w kolejnej edycji.

Kampania wojewódzka Dopalacze Wypalacze „groźne narkotyki”

Wzmocnieniem działań była coroczna akcja profilaktyczna pod hasłem Dopalacze Wypalacze „groźne narkotyki”, której celem jest zwrócenie uwagi na problem uzależnienia od nowych narkotyków i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży. W 2020 roku działania prowadzono m.in. w ośrodkach wypoczynku zimowego i letniego. W raportowanym okresie łącznie zrealizowano ponad 1,2 tys. działań, które swoim zasięgiem objęły 72 tys. osób.

Działania w zakresie profilaktyki chorób zakaźnych i nowotworów Promocja szczepień ochronnych – Kampania społeczna „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”

Szczepienia ochronne są najskuteczniejszym sposobem zapobiegania wielu chorobom zakaźnym, zmniejszając tym samym liczbę powikłań oraz zgonów z ich powodu. W 2020 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego po raz kolejny realizowała ogólnopolską kampanię społeczną pt. „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”, wpisującą się w projekt Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Zdrowe dziecko – zdrowy dorosły – zdrowa rodzina”. Celem kampanii jest przede wszystkim podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, zwiększenie liczby osób poddających się szczepieniom profilaktycznym (obowiązkowym i zalecanym) oraz propagowanie szczepień przeciwko wirusowi grypy, a także chorobom tropikalnym. Grupą docelową kampanii w ubiegłej edycji był niezmiennie ogół społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem osób z grupy największego ryzyka zachorowań na choroby zakaźne, czyli dzieci, ich rodziców, osób starszych oraz podróżujących.

Działania w zakresie profilaktyki chorób zakaźnych oraz promocji szczepień ochronnych trafiła również do najmłodszych, czyli przedszkolaków z ponad 50% wszystkich placówek przedszkolnych województwa śląskiego w formie akcji pt. „Przygody dzielnego niedźwiadka Szczepana” ,w ramach realizacji Klubu Zdrowego Przedszkolaka. Szczepienia to jedna z najważniejszych zdobyczy współczesnej medycyny, gdyż ratują życie i chronią przed powikłaniami związanymi z niebezpiecznymi chorobami zakaźnymi. Wiele badań naukowych potwierdza ogromne korzyści z ich stosowania. Choroby zakaźne cały czas zagrażają naszemu zdrowiu i życiu. W roku 2020 przeprowadzono ponad 2 tys. działań dla około 140 tys. odbiorców. W ramach realizacji kampanii współpracowano z licznymi podmiotami działającymi na rzecz zdrowia publicznego w środowisku lokalnym tj.: podmioty lecznicze, placówki nauczania i wychowania, jednostki samorządu terytorialnego, a także markety, ośrodki kulturalno-naukowe, media lokalne itp.

Podstępne WZW

Program edukacyjny skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych, którego głównym celem jest podniesienie wiedzy na temat profilaktyki zakażeń HAV, HBV i HCV. Program „Podstępne WZW” realizowany jest w województwie śląskim od 2011 roku i objął zasięgiem już blisko 220 tysięcy uczniów. Podczas ostatniej edycji programu (rok szkolny 2019/20) wiedzę na temat zapalenia wątroby typu A, B i C zdobyło blisko 18500 uczniów z 266 szkół (co stanowi 52% szkół ponadpodstawowych województwa śląskiego). Wirusowe Zapalenie Wątroby (WZW) zostało uznane przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) za jedno z największych wyzwań zdrowotnych na świecie. WZW to „cichy zabójca”, który nie daje typowych objawów lub przebiega bezobjawowo, a osoby zakażone jednym z wirusów (HBV lub HCV) nie są świadome uruchomienia procesów chorobotwórczych.

NIE DAJ SIĘ ZASKOCZYĆ!

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY, WZW to zakaźna choroba wątroby wywołana zakażeniem wirusowym.

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU A jest potocznie nazywane "żółtaczką pokarmową" lub „chorobą brudnych rąk”. Wirus przenoszony jest najczęściej drogą pokarmową, ale możliwe jest również zakażenie podczas kontaktu seksualnego. To szeroko rozpowszechniona na świecie choroba o ostrym przebiegu. Najskuteczniejszą formą profilaktyki są szczepienia ochronne.

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU B to najczęściej występująca na świecie choroba zakaźna. Wirus HBV stanowi dziesiątą przyczynę zgonów na świecie. Może nie dawać żadnych objawów i prowadzić do marskości wątroby oraz raka wątrobowo-komórkowego. Najlepszym zabezpieczeniem jest szczepienie. Osoby, które nie są zaszczepione powinny zrobić to jak najszybciej.

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU C rozwija się podstępnie, często przebiega bezobjawowo, a nie leczona może prowadzić do marskości wątroby i raka wątrobowokomórkowego. Jedyne około 20% zakażonych wie o swojej chorobie. Nowoczesna medycyna daje szansę na wyleczenie 98%-99% chorych. Leczenie polega na przyjmowaniu tabletek. Obecnie nie istnieje szczepionka przeciwko WZW typu C. Prace nadal trwają...

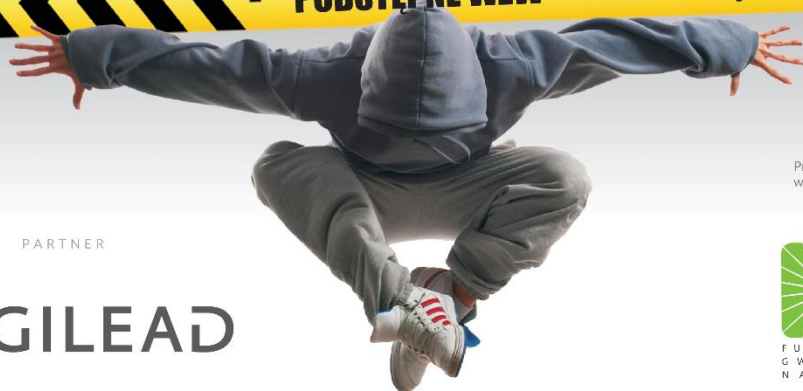

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ NA:
WWW.GWIAZDANADZIEI.PL

PODSTĘPNE
WZW

PODSTĘPNE WZW - PODSTĘPNE WZW

PARTNER

Program edukacyjny Podstępne WZW realizowany jest przez Fundację Gwiazda Nadziei we współpracy z Wojewódzkimi i Powiatowymi Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi, pod merytorycznym nadzorem Polskiego Towarzystwa Hepatologicznego oraz pod patronatem honorowym Głównego Inspektora Sanitarnego.

Profilaktyka wirusa HPV i raka szyjki macicy „Wybierz Życie–Pierwszy Krok”

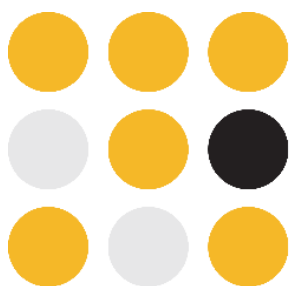
WYBIERZ
ŻYCIE

Celem programu „Wybierz Życie-Pierwszy Krok”, jest podniesienie poziomu wiedzy na temat zagrożeń związanych z zakażeniami wirusem HPV i profilaktyki raka szyjki macicy. Realizowany program ma podnieść świadomość zdrowotną w zakresie roli profilaktyki wtórnej i pierwotnej raka szyjki macicy, a także

motywować młodzież do podjęcia roli liderów edukacji zdrowotnej w ich środowisku w celu wpływania na zachowania zdrowotne rodziców i opiekunów, a zwłaszcza wzrost zainteresowania badaniami profilaktycznymi w tym badaniami cytologicznymi. Adresatami programu są: uczniowie szkół ponadpodstawowych, rodzice i opiekunowie uczniów oraz kadra pedagogiczna. Program edukacyjny pt. „Wybierz życie – Pierwszy krok” realizowany jest w woj. śląskim od 2011 roku. Od początku wdrożenia programu edukacją w/w zakresie objęto ponad 150 tys. osób, w tym 90 tys. uczniów klas I - głównych adresatów programu.

Profilaktyka czerniaka

Program edukacyjny „Znamię! Znam je?”

znamię!
znam je?

W Polsce, od 16 lutego 2018 r. obowiązuje Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium, której istotą jest ograniczenie zachorowań na nowotwory skóry. Środkiem ku temu ma być podniesienie świadomości społecznej w zakresie szkodliwości promieniowania UV wydzielanego przez solaria. W Polsce świadomość ta okazuje się nadal niska, a w ostatnich latach można obserwować gwałtowny wzrost liczby zachorowań na czerniaka złośliwego, głównie wśród ludzi młodych. Potwierdza to potrzebę pilnego podjęcia działań ograniczających to zjawisko. Jednym z rozwiązań ustawodawczych jest całkowity zakaz korzystania z solarium przez osoby poniżej 18 roku życia oraz zakaz promocji i reklamy usług w zakresie udostępniania solarium. Wśród środków nieustawodawczych wymienia się konieczność prowadzenia działań mających informować i edukować na

temat skutków korzystania z solarium i ogólnie nadmiernej ekspozycji na promieniowanie UV. Takie działania wśród młodego pokolenia już od 7 lat prowadzi Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego realizując Program edukacyjny „Znamię! Znam je? czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry”.

Inauguracyjnym wydarzeniem Programu „Znamię! Znam je?” w roku szkolnym 2019/2020 była Wojewódzka Konferencja pt. „Rak w XXI wieku” zorganizowana przez WSSE w Katowicach dla koordynatorów powiatowych i szkolnych programu. W roku szkolnym 2019/2020 w 248 szkołach ponadpodstawowych na terenie województwa nauczyciele przeprowadzili lekcje edukacyjne dla ponad 16 tys. uczniów na temat profilaktyki czerniaka. Każda szkoła otrzymała potrzebne materiały edukacyjne, takie jak poradnik dla nauczyciela, plakaty, ulotki dla uczniów oraz film pokazujący jak przeprowadzić samobadanie skóry. W wielu placówkach proponowany scenariusz zajęć został poszerzony o dodatkowe działania np. quiz interaktywny, konkursy wiedzy i plastyczne dot. czerniaka, prezentacje multimedialne, informacje na stronie internetowej

szoły itp. Dzięki edukacji w ramach Programu, młodzież zna zasady ochrony przed czerniakiem, potrafi wymienić cechy charakterystyczne czerniaka oraz wie, w jaki sposób i jak często oglądać swoją skórę. Organizatorami przedsięwzięcia w woj. śląskim są Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny oraz Fundacja „Gwiazda Nadziei”.

Akcja informacyjna „Brązowo, ale czy zdrowo?”

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego od kilku lat realizuje akcję informacyjną pod hasłem „Brązowo, ale czy zdrowo?”. Ryzyko zdrowotne związane ze zbyt długim przebywaniem na słońcu zwiększa się zwłaszcza w okresie wakacji, dlatego edukacją na temat zasad profilaktyki chroniących przed skutkami nadmiernego promieniowania UV objęto również osoby wypoczywające na terenie kąpielisk i placówek wypoczynku letniego. Corocznie edukacja obejmuje szerokie grono mieszkańców naszego województwa, m.in. poprzez informacje na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych, a także przez oplakatowanie miejsc związanych z letnim wypoczynkiem i organizacja punktów informacyjnych.

Akcja „Bezpieczne Wakacje 2020”

Od kilku lat, na terenie woj. śląskiego prowadzona jest akcja pt. „Bezpieczne Wakacje”. Jej celem jest stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie woj. śląskiego, w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych podczas wypoczynku letniego oraz zwrócenie szczególnej uwagi na: obowiązujące zasady bezpieczeństwa w związku z epidemią koronawirusa SARS-Cov-2, bezpieczne korzystanie z kąpeli słonecznych, profilaktykę uzależnień (tytoń, alkohol, narkotyki, w tym dopalacze), profilaktykę boreliozy i odkleszczowego zapaleniu mózgu. W okresie od czerwca do września 2020 roku zrealizowano ok 1 tys. działań, którymi objęto blisko 112 tys. odbiorców.

Akcja „Bezpieczne Ferie 2020”

Na terenie woj. śląskiego realizowano, zainaugurowaną przez Wojewodę Śląskiego, akcję pt. „Bezpieczne Ferie 2020”. Jej celem jest stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie woj. śląskiego, w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych podczas wypoczynku zimowego. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzili działania edukacyjne na turnusach wypoczynkowych tj. kolonie, półkolonie, zimowiska, obozy, itp. W okresie od 13 stycznia do 23 lutego 2020 roku zrealizowano ok 400 działań, którymi objęto około 35 tys. odbiorców.

Profilaktyka zatruc grzybami

Akcja profilaktyczna „Bezpieczne grzybobranie”. W polskich lasach rośnie wiele gatunków grzybów, wśród których są grzyby jadalne, niejadalne i trujące. Aby uniknąć poważnych zagrożeń dla zdrowia i życia, należy pamiętać o podstawowych zasadach bezpiecznego grzybobrania. W ramach akcji w mediach społecznościowych Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Katowicach i PSSE województwa śląskiego zamieszczano artykuły i ulotki edukacyjno-informacyjne dot. bezpiecznego grzybobrania. Edukacją objęto prawie 28 tys. osób.

BEZPIECZNE Ferie Zimowe

Porady dla uczestników wycieczki zorganizowanej NA ŚWIEŻYM POWIETRZU

HIGIENA

- ✦ myj się
- ✦ nie używaj wspólnych ręczników, przyborów toaletowych, kosmetyków
- ✦ dbaj o czystość, porządek i wietrzenie swojego pokoju
- ✦ ćwicz, bądź aktywny fizycznie
- ✦ jedz zdrowo
- ✦ myj ręce przed jedzeniem
- ✦ kupując żywność, sprawdź datę ważności
- ✦ nie pij i nie jedz ze wspólnych naczyń
- ✦ nie dawaj "gryza"
- ✦ zapobiegaj chorobom

W CHOROBIE

- ✦ lecz nawet lekkie przeziębienia
- ✦ korzystaj z rady i pomocy lekarza - on jest po to, by Ci pomóc

UWAŻAJ

- ✦ nie ufaj obcym
- ✦ nie podchodź do dzikich zwierząt
- ✦ zapobiegaj wypadkom
- ✦ nie oddalaj się od grupy na wycieczkach, na stoku

POMOC

Pogotowie 999
Policja 997
Numer alarmowy 112

Nieprawidłowości w zakresie wycieczki dzieci i młodzieży zgłaszaj pod całodobowy numer interwencyjny 32 207 70 77

BEZPIECZNE Wakacje

ZASADY BEZPIECZNEJ KAPIELI

- ✦ Nie kąp się w miejscach niedozwolonych – korzystaj tylko ze strzeżonych kąpielisk
- ✦ Nigdy nie skacz do wody o nieznanym dnie
- ✦ Nie zanurzaj się gwałtownie w wodzie po długim przebywaniu na słońcu
- ✦ Nie rób halasu – ratownik może nie usłyszeć czyjegoś wołania o pomoc

WYCIEZKA W GÓRY, DO LASU

- ✦ Przed wyjściem w góry sprawdź prognozę pogody
- ✦ Zaopatrz się w apteczkę i telefon komórkowy
- ✦ Weź ze sobą ciepłe ubranie, jedzenie i napoje
- ✦ Nigdy nie schodź ze szlaku i nie oddalaj się od grupy
- ✦ Uważaj na kleszcze i owady, chroń się przed nimi odpowiednim ubraniem i preparatami odstraszającymi
- ✦ Nie zbieraj grzybów jeśli nie jesteś pewny czy są jadalne

BEZPIECZNE OPALANIE

- ✦ Nie przebywaj zbyt długo na słońcu
- ✦ Słusuj kremy z filtrami ochronnymi
- ✦ Noś nakrycie głowy i okulary przeciwsłoneczne
- ✦ Pij dużo wody niegazowanej
- ✦ Pamiętaj! Słońce opala cię również gdy jesteś w wodzie!

AKTYWNY WYPOCZYNEK

- ✦ Zakładaj kask zawsze gdy jeździsz na rowerze, rolkach czy deskorolce
- ✦ Przestrzegaj przepisów drogowych
- ✦ Bądź widoczny na drodze - miej odblaski
- ✦ Bądź aktywny fizycznie ale zachowaj rozsądek, nie uprawiaj sportów w miejscach niedozwolonych

DBAJ O ZDROWIE I HIGIENĘ

- ✦ Dbaj o higienę osobistą i czystość wokół siebie
- ✦ Nie używaj wspólnych przyborów toaletowych
- ✦ Nie pij i nie jedz ze wspólnych naczyń
- ✦ Myj ręce przed każdym posiłkiem
- ✦ Jedz zdrowo
- ✦ Zawsze sprawdzaj datę ważności produktów, które spożywasz
- ✦ Unikaj jedzenia posiłków w przypadkowych miejscach

UWAGA

- ✦ Nie ryzykuj, z wakacji przywieź tylko miłe wspomnienia
- ✦ Zachowaj ostrożność w kontaktach z obcymi
- ✦ Nie przyjmuj poczęstunków od nieznajomych
- ✦ Uważaj na dzikie i bezpańskie zwierzęta

Pogotowie 999
Policja 997
Numer alarmowy 112

POMOC

Profilaktyka HIV/AIDS

Według Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny liczba nowo wykrywanych zakażeń HIV w Polsce co roku przekracza 1 tysiąc. Do 31 grudnia 2019 r. wykryto ponad 25 tys. zakażeń, mimo to w Polsce test na HIV wykonał najwyżej co 10 dorosły. Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego włączyła się w ogólnoeuropejską kampanię pn. Europejski Tydzień Testowania (ETT), której celem jest zachęcanie jak

największej liczby ludzi do sprawdzenia swojego statusu serologicznego w kierunku wirusa HIV, a tym samym zmniejszenie liczby późnych diagnoz. Badanie jest bardzo proste i niekłopotliwe. Wystarczy udać się do jednego z Punktów Konsultacyjno-Diagnostycznych, w których wykwalifikowani doradcy wykonają badania (bez skierowania, bezpłatnie i anonimowo) i przeprowadzą rozmowę edukacyjną. Podczas, gdy uwaga całego świata skupiła się na pokonaniu pandemii COVID-19, hasło Światowego Dnia AIDS, promowane przez UNAIDS, Program Narodów Zjednoczonych ds. Walki z AIDS na świecie, brzmiące: Globalna solidarność, wspólna odpowiedzialność (Global solidarity, shared responsibility), nabrało szczególnego znaczenia. Globalna solidarność i wspólna odpowiedzialność skłaniają do spojrzenia na działania podjęte w celu zapobiegania HIV i zwalczania AIDS na nowo. Zakażenie HIV nie jest wyrokiem. Dzięki leczeniu antyretrowirusowemu (ARV) i szybkiemu wykryciu wirusa w organizmie można przeżyć długie lata. Informacje na temat ETT oraz Światowego Dnia AIDS (wraz z wyeksponowaniem Czerwonej Kokardki) zostały rozpowszechnione na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych, by przede wszystkim w ten czas solidaryzować się z osobami żyjącymi z HIV, chorymi na AIDS i ich rodzinami.

CO MUSISZ WIEDZIEĆ o HIV i AIDS?

HIV (ang. Human Immunodeficiency Virus)
- ludzki wirus nabytego niedoboru (upośledzenia) odporności

AIDS (ang. Acquired Immunodeficiency Syndrome)
- zespół nabytego niedoboru (upośledzenia) odporności. AIDS nie jest pojedynczą chorobą, lecz **zespołem różnych chorób**, które atakują osoby zakażone HIV.

DROGI ZAKAŻENIA HIV:

Przez kontakt z krwią osoby zakażonej.

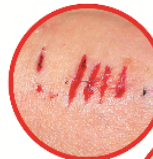
Podczas kontaktów seksualnych bez zabezpieczenia z osobą zakażoną.

W czasie ciąży, porodu lub karmienia piersią wirus może przenieść się z zakażonej matki na dziecko.

Ryzykowne są te sytuacje, podczas których została uszkodzona ciągłość skóry i doszło do kontaktu z płynami ustrojowymi przenoszącymi wirusa np. krwią innej osoby.

DLATEGO PAMIĘTAJ:

Zachowaj ostrożność, gdy ktoś się skaleczy.

Nie pożyczaj maszynki do golenia, szczoteczki do zębów i innych przyborów kosmetycznych.

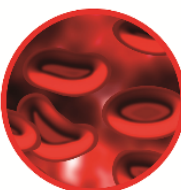
Wykonuj zabiegi kosmetyczne i tatuaż tylko u wykwalifikowanych osób, w sprawdzonych miejscach. Pytaj, czy używane narzędzia są sterylne.

Powszechnie stosowanym testem jest tzw. test przesiewowy, który polega na pobraniu niewielkiej ilości krwi. Jest to badanie na obecność przeciwciał skierowanych przeciwko wirusowi HIV. Test ten nie wykrywa samego wirusa, nie jest też testem na AIDS. Na wynik oczekuje się od jednego do kilku dni.

UJEMNY (NEGATYWNY) wynik testu oznacza, że w badanej krwi nie wykryto przeciwciał anti-HIV.

DODATNI (POZYTYWNY) wynik testu wymaga weryfikacji - wykonania badania innym testem, tzw. testem potwierdzenia.

Aby wynik był wiarygodny musi minąć co najmniej 12 tygodni od ostatniej sytuacji, która wiązała się z ryzykiem zakażenia. Ten okres nazywa się okienkiem serologicznym i oznacza czas od momentu zakażenia do momentu wytworzenia odpowiedniej ilości przeciwciał możliwych do wykrycia testem.

AIDS ≠ HIV

AIDS pojawia się zwykle po wielu latach od zakażenia HIV, które nie dawało żadnych dolegliwości, objawów.

Zwykłe, codzienne kontakty z osobą zakażoną (w domu, pracy, szkole, sytuacjach towarzyskich) są całkowicie bezpieczne. HIV nie przenosi się przez dotyk, pocałunek, kichanie, kastanie. Nie można zakażać się podczas wspólnej kąpieli w basenie, używania sztućców, spożywania posiłków, korzystania z toalety itp. Wirusa nie przenoszą zwierzęta, w tym komary i inne insekty.

CZY BYCIE DAWCĄ KRWI JEST BEZPIECZNE?

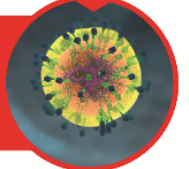
TAK - nie można zakażać się HIV oddając krew. W Polsce używa się wyłącznie jednorazowego sprzętu.

Wirus ginie poza organizmem człowieka. Niszczy go wysoka temperatura (powyżej 56°C), wysychanie, mydło i woda, detergenty, środki odkażające.

CZY ISTNIEJE SZCZEPIONKA CHRONIĄCA PRZED ZAKAŻENIEM HIV?

NIE - wprawdzie badania nad szczepionką profilaktyczną trwają, jednak dotychczasowe próby zakończyły się niepowodzeniem.

ZRÓB TEST NA HIV

Nawet **70%** osób żyjących z HIV w Polsce może nie wiedzieć o swoim zakażeniu.

BADANIE W KIERUNKU HIV JEST BEZPŁATNE I ANONIMOWE

Wizyta w Punkcie Konsultacyjno-Diagnostycznym

Rozmowa z doradcą

Pobranie krwi

Oczekiwanie na wynik

Odbiór wyniku i poradnictwo potestowe

LECZENIE

W dobie nowoczesnej medycyny coraz mniej osób choruje na AIDS. W Polsce nie ma problemu z dostępem do leczenia - każdy, kto wymaga terapii antyretrowirusowej, otrzymuje odpowiednie leki, które są finansowane z budżetu Ministra Zdrowia. Wczesne wykrycie zakażenia i codzienne przyjmowanie leków antyretrowirusowych zapobiega wystąpieniu AIDS. Skojarzona terapia antyretrowirusowa musi być kontynuowana do końca życia, gdyż dostępne obecnie leki nie są w stanie usunąć wirusa z organizmu, a tylko zwalniają jego namnażanie się. Wprowadzenie terapii ARV sprawiło, że zakażenie HIV przestało być wyrokiem śmierci, a stało się zakażeniem przewlekłym.

Czerwona kokardka jest symbolem solidarności z osobami żyjącymi z HIV, chorymi na AIDS oraz ich rodzinami i przyjaciółmi. Znak ten zaprojektowano w latach 80. XX wieku podczas szczytu epidemii w USA. Czerwony kolor symbolizuje krew i miłość, a kształt kokardki - odwrócone „V” (od ang. victory) przypomina, że jeszcze nie pokonano wirusa.

1 GRUDNIA - ŚWIATOWY DZIEŃ AIDS

3. NIEDZIELA MAJA - DZIEŃ PAMIĘCI O ZMARŁYCH NA AIDS

Adresy Punktów Konsultacyjno-Diagnostycznych: www.aids.gov.pl

Opracowano w Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Katowicach na podstawie materiałów informacyjnych Krajowego Centrum ds. AIDS.

TELEFONY ZAUFANIA HIV/AIDS:
801 888 448 22 692 82 26

PORADNIA INTERNETOWA:
www.aids.gov.pl/pi

Profilaktyka wad postawy

Popełnione w dzieciństwie, w fazie wzrostu kręgosłupa, nieprawidłowości rzutują na jego sprawność i funkcjonowanie w dorosłym życiu. Wady postawy, które najczęściej mają swój początek w dzieciństwie /codzienne, wielogodzinne siedzenie przed ekranem komputera, telewizora, tabletu, czy telefonu oraz brak czasu na aktywność fizyczną/ ze względu na częstotliwość ich występowania stały się bardzo poważnym problemem społecznym. Działania podjęte do tej pory w placówkach szkolnych służą zwróceniu uwagi uczniom, nauczycielom i rodzicom uczniów na kwestie dot. profilaktyki chorób układu ruchu oraz problemu przeciążonych plecaków i tornistrów. Działania podjęte przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2020 roku, objęły swym zasięgiem 208 szkół podstawowych z terenu woj. śląskiego. Edukacją w/w zakresie objęto 15 915 uczniów i 5 824 rodziców.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach, ustanowiony w 2008 roku przez Komisję Europejską na wniosek Europejskiego Centrum Zapobiegania i Kontroli Chorób, obchodzony jest 18 listopada każdego roku, by zwrócić uwagę na problem antybiotykooporności. Przeciwstawienie się utracie skuteczności terapeutycznego działania antybiotyków jest istotnym elementem działań prozdrowotnych inicjowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego. W tym roku prowadzone działania informacyjne miały na celu przeciwdziałanie w dobie pandemii COVID-19 pogorszeniu kryzysu trwającego w obszarze oporności patogenów bakteryjnych na antybiotyki. Antybiotykooporność jest zagrożeniem dla zdrowia i życia nas wszystkich. Skuteczność antybiotyków, a więc możliwość leczenia zakażeń i chorób bakteryjnych zależy od rozsądnego ich stosowania. W 2020 roku działania informacyjno-edukacyjne w woj. śląskim prowadzono poprzez media społecznościowe. Edukacją objęto ponad 17 tys. osób.

WOJEWÓDZKA STACJA
SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W KATOWICACH

WWW.GOV.PL/WEB/WSSE-KATOWICE